Bibliotek 1800

Mogens Klitgaard

Gud mildner luften for de klippede får

Mogens Klitgaard

Gud mildner luften for de klippede får

eBibliotek 1800

2026

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Mogens Klitgaard: *Gud mildner luften for de klippede får* er baseret på originaler, som (på udgivelsestidspunktet) er public domain i hele verden (muligvis undtagen USA og Mexico).

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Opholder du dig i et land uden for EU, bør du dog tjekke de lokale ophavsretsbestemmelser, før du videredistribuerer værket.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Mogens Klitgaard: *Gud mildner luften for de klippede får* is based upon sources in the public domain (at the time of publishing) worldwide (except perhaps USA and Mexico).

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

If you are outside the EU, you are advised to check the local copyright laws before copying and/or redistributing this ebook.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

Gud mildner luften for de klippede får

Men en dag gav vingårdens arbejdere sig til at tale om, at de sled og slæbte for en ussel løn, mens vingårdens ejer levede i herlighed og glæde og samlede rigdomme.

Og de gik til ham og sagde: Se herre, vi passer din vingård, så den giver rig høst, og vi har ikke, så vi kan spise os mætte, mens du lever i vellevned og samler rigdomme.

Og vingårdens ejer svarede dem, at lykken er ikke gods eller guld, og fortalte dem historien om vismanden, der drog ud for at finde verdens lykkeligste menneske. Vismanden søgte i paladser og slotte, men fandt ikke den, han søgte. Men se, i en vingård fandt han en fattig arbejder, den fattigste af alle, end ikke en kjortel ejede han. Og denne var den lykkeligste.

Og vingårdens herre skammede de utilfredse arbejdere ud og formanede dem til at opdrage deres børn til at leve i ydmyghed og ikke begære, hvad Gud har givet næsten.

Og han formanede dem til at overholde lovens og Guds bud og mindede dem om skaberens langmodighed og mildhed.

Og på det, at de skulle ihukomme hans formaninger, skrev han over vingårdens port: Gud mildner luften for de klippede får.

Første kapitel

1

Sommetider tænker jeg på, at det ikke er tilfældighederne, der bestemmer vort liv, men den måde, vi reagerer overfor tilfældighederne på. Livet har sikkert mange gange budt mig en chance, jeg har blot ikke evnet at tage den. Omvendt har livet mange gange givet mig lejlighed til at gøre noget forkert, og jeg har aldrig forsømt at benytte mig af det. Da jeg var dreng, stjal jeg af min mors husholdningspenge, når pungen ved en forglemmelse lå i tallerkenrækken, og jeg benyttede enhver lejlighed til at stikke en løgn og fortælle historier, der var det pure opspind.

Min far var kordegn, og hele min familie bestod af pæne mennesker, der aldrig gjorde noget forkert, hver søndag formiddag gik jeg med min søster i søndagsskole. Jeg sad gerne mellem min søster og en lille pige, der hed Lise, og hun plejede at – –.

Men hvorfor skal jeg forresten sidde og fortælle alt det. Hvad kan det interessere andre mennesker at høre om, hvordan det gik til, at et menneske i min alder sidder her på dette sted. Om et øjeblik kommer forvalteren og siger, at jeg skal gå, at jeg ikke kan sidde her i timevis uden at købe noget. Sidde og ta pladsen op for andre. Han har allerede kigget mig ud, og næste gang en gæst kommer balancerende med sin kaffekop uden at kunne finde en plads, vil han komme vraltende i sin hvide kittel og prikke mig på skulderen med sin fede, røde pegefinger. Jeg

plejer at kunne sidde et par timer over en kop kaffe; når man ikke har tømt koppen, kan de jo ikke så godt jage en ud, men i aften trængte jeg sådan til den varme kaffe, at jeg drak det hele, og desuden er her så mange mennesker, fordi vejret er dårligt.

2

Jeg har boet i fjorten dage i en automobilkasse ude ved lossepladsen i Frederiksholm. Det lyder ikke så godt, men det var i virkeligheden et udmærket sted, i hvert fald når vinden havde den rigtige retning. Men så en aften, da jeg kom hjem, var der nogen i kassen. Jeg kunne høre på stemmerne, at det var en mand og en pige. Da jeg først tænkte, at de var gået derind for at kunne være sig selv, og at det måske ikke varede så længe, satte jeg mig til at vente, for hvorfor skulle mennesker ikke ha lov at holde af hinanden, selv om de ikke har villa på Strandvejen. Men da klokken var blevet henad to, og der var blevet helt stille i kassen, gik jeg ind i den. Det var meget koldt i det lange løb at sidde udenfor, og mine fødder var ømme og ophovnede af at trave rundt hele dagen. Da jeg strøg en tændstik, kunne jeg se, at de lå ovre i hjørnet på mit hestedækken. Trods kulden var pigen helt nøgen. Jeg har fået en god opdragelse og gik ud af kassen, hvor jeg gav mig til at rømme mig højt. Ganske uden virkning. Hvis jeg skulle redde mit lille hjem, måtte jeg glemme min gode opdragelse og skrue bissen på. Jeg gjorde påny min entre i kassen, denne gang meget støjende. Da vågnede begge og satte sig op og gloede på mig. I det usikre lys fra min tændstik var pigen så smukt et syn, at mit hjerte kom til at banke, og min krop erindrede sig, hvor længe det var siden, jeg havde sovet hos en pige.

Jeg havde kun en ting at gøre, nemlig at lave et syndigt vrøvl over at finde ubudne gæster i min kasse. Og det gjorde jeg. Jeg brokkede mig ganske forfærdeligt og spurgte, hvad faen meningen var ogsåvidere. Det var den eneste taktik, der var at anvende i den situation, og den mislykkedes. Manden fløj i hodet på mig, smadrede mine brilleglas og smed mig ud af min egen kasse.

Henad morgen nåede jeg ind til hestestalden i Larsbjørnstræde, men der lå så tykt med hjemløse, at jeg ikke kunne få plads og måtte gå på gaden, indtil folkekøkkenet åbnede.

3

Jeg er en mand på et par og tredive år. Jeg er kommet til verden i et pænt hjem og har fået en pæn opdragelse. Jeg er hverken invalid eller åndssvag, bortset fra min nærsynethed er jeg såmænd meget pænt udrustet fra naturens hånd. Som folk er flest vel. Og alligevel sidder jeg her og fortæller dem mit livs historie for en kop kaffe og penge til natlogi. Hvis de venter at høre noget sensationelt, noget eventyrligt, vil de blive skuffet, umoralitet og lovovertrædelser er noget af det mest uromantiske på denne jord.

Nu står forvalteren ovre ved kasseapparatet og skummer over, at han ikke kan smide mig ud foreløbig. Det er synd, at han skal gå glip af den fornøjelse. Livet er så fattigt på fornøjelser.

Jeg ved ikke, om jeg sagde, at min far var kordegn. Det var han. Jeg er vokset op i et pænt og anstændigt hjem. Da jeg var femten år, løb jeg hjemmefra. Jeg stjal en cykel og kørte til

Humlebæk, hvor jeg stjal en båd og sejlede til Sverige. Det var ikke særlig romantisk, med mindre det er romantisk at fryse, sulte og være bange. I Sverige tiggede jeg mig frem langs landevejene. En aften kom jeg til en herregård i Halland. Jeg havde gået meget langt uden at se en gård eller et hus, der syntes at sige *Velkommen, kom ind og få en smørgås, drik en kop kaffe i mit rare køkken, bliv her i nat, hvis du er for træt til at gå videre* – eller hvad nu sådan en venlig husfacade siger til en femtenårig vagabond, der trasker forbi ude på vejen. Der havde nok været et par gårde, men de lå så langt fra hovedvejen, at det ikke var umagen værd, og de par fattige huse, jeg kom forbi, så afvisende ud og havde hunde, der gav hals, længe inden man kom i nærheden af dem.

Hunde er store menneskekendere. En statsbetjent, der kommer forbi på en cykel, kan stirre spekulativt på én og være i tvivl om ens ret til at gå på vejen, og man kan narre ham ved at se frimodig ud, en hund lugter på lang afstand, at man er vagabond. Den narrer man ikke med et frimodigt blik, og den eneste måde at undgå dens tænder på er at se stift frem og gå forbi, som om man overhodet ikke havde lagt mærke til, at der lå et hus. Hvad skulle man desuden i et hus, hvis indehavere ser sådan på tingene, at de anskaffer sig en bidsk køter.

Mit tøj var ikke længere i nogen pæn forfatning. I Ängelholm havde jeg byttet mine sko bort for et par sejldugssko. For den krone, jeg fik i bytte, overnattede jeg i et *rum för resande*. Mine bukser hang i pjalter forneden, og jeg havde ikke skiftet linned i en måned. Lige da solen gik ned, kom jeg til en drejning af vejen, hvor jeg skulle over en lille bro. Jeg tror nok, stedet var idyllisk, der lå en lille kirke på en bakke, og rundt om et

fredeligt gadekær stod høje popler. Jeg var meget træt og sulten. Lidt forbi kirken lå en samling barakker. Det var en stille aften. Jeg kom til en flok daglejere, de fleste af dem var polakker. En sorthåret pige, der sad i vejkantens græs, så på mig med et smukt, roligt blik. Hun havde et spraglet tørklæde om hodet og små, fine guldringe i ørerne.

Mændene sagde, at hvis jeg havde lyst til roearbejde, kunne jeg gå op på gården og tale med forvalteren. De vurderede mig til at kunne tjene nogle kroner om dagen på akkord, og i den tid, det varede, fik jeg husly og et mål mælk daglig. Desuden kunne jeg få de kartofler, jeg ville ha, men det betød nu ikke så meget, de var spirede og kunne næsten ikke spises.

Jeg gik op på gården for at tale med forvalteren. For enden af en allé kom jeg til en gitterport. Lige indenfor i haven var der en plæne, hvor nogle børn og en ung pige gik og spillede krocket. Da jeg stillede mig op for at se på dem, spurgte den unge pige mig vredt, hvad jeg ville. Om der var noget roearbejde på gården? Roearbejde, gentog hun somom hun aldrig nogensinde før havde hørt, at der var noget, der hed roearbejde. Det ene af børnene fik pludselig begejstret øje på mig og sagde at jeg jo var en luffare, en tigger. Kom Yrsa, skal du se, det er en rigtig luffare.

Midt under det hele kom en mand i lange ridestøvler og spurgte i en brysk tone, hvad jeg havde at gøre der i haven. Da jeg sagde, jeg søgte roearbejde, så han misbilligende på mig og sagde, at den slags foregik i avlsgården.

I avlsgården traf jeg forvalteren, der var en venlig mand. Man kunne se på ham, at han selv tog del i arbejdet. Mens jeg talte med ham, kom den unge pige, der havde spillet krocket med

børnene. Under deres samtale trak de sig lidt væk fra mig, men jeg kunne alligevel ikke undgå at høre, at det var mig de talte om. Jeg hørte hende bruge udtryk som *sådan nogle, der kommer ad landevejen* ogsåvidere og forstod, at hun af en eller anden grund ikke syntes om, at jeg fik det arbejde.

Men jeg fik det alligevel. Forvalteren sendte en dreng med mig ned til barakkerne for at give besked om at anvise mig logi. Da jeg gik, sendte jeg den unge pige et triumferende blik, men hun syntes ikke at bemærke det. Havde jeg vidst, hvad der ventede mig, havde jeg ikke taget det job den aften, men var gået videre og havde overnattet i en eller anden høstak på en mark.

Ved De, hvordan en københavnsk vaskekælder ser ud? Det er et fint og hyggeligt sted i sammenligning med det rum, jeg fik anvist i barakken. Gulvet var af cement, men der var kommet for meget sand i cementen, så den smuldrede, bare man rørte den. Der var store huller i gulvet med vandpytter, der var en rusten jernseng uden sengetøj og madras, en lille, rusten kakkelovn uden låge og et radrenseapparat, der var stillet herind for at være af vejen. De ruder, der manglede i vinduet, var erstattet med margarinebøttelåg og blikreklamer for van Houtens cacao.

4

Når man sådan sidder på et folkekøkken med den herlige bevidsthed, at forvalteren ikke kan komme og verfe én ud i den kolde sne, at man har penge til natlogi, så man ikke behøver at gå brandvagt og endda så meget tilovers, at morgenkaffe og cigaretter er sikret, forekommer livet én alligevel ganske rart.

Så har man jo hele den lange dag imorgen til at skaffe sig den smule mad, man skal ha og de par ører, der er nødvendige for at komme i seng. Man glemmer rent, hvormange gange det er mislykkedes, hvormange nætter man har travet gade op og gade ned med en tom mave, glemmer hvor man har hadet de velnærede idioter, der halvfulde var på vej hjem fra sold og besvarede en høflig anmodning med en dårlig vittighed eller et flabet grin, glemmer at nidkære betjente jagede én bort fra sporvejenes ventebænke på Rådhuspladsen, hvor der dog var lidt læ mod kulden og man kunne hvile de trætte fødder.

Mennesket har en vidunderlig evne til at tilpasse sig. Oppe på et stort kontor i nærheden af Rådhuspladsen sidder der en kendt mand med titler og sager. Der står pæne ting om ham i den blå bog, og lykkes det ham at kradse af inden krakket, får han en pæn nekrolog. Med det underslæb, han har begået, skal der et mirakel til for at undgå krakket. Måske kan han klare den et år endnu, måske to. Han ønsker, at verden går under inden den tid, at krigen bryder ud eller noget andet desperat. Han har det ikke rart. Og han er dog sikret ihvertfald et år. Pæn villa, præsentabel vogn, sød kone, adspredelser og god mad. Han har det ad helvede til, og to gange om ugen spekulerer han på selvmord. Jeg er kun sikret logi for denne nat plus morgenkaffe og cigaretter, men sidder alligevel her og føler en slags glæde ved livet. Den aften på den svenske herregård følte jeg mig ikke synderlig glad ved tilværelsen. Af en eller anden dum grund lod jeg mig berøve min frihed, indvilligede i at ligge og rode i en roemark fra sol stod op til den gik ned, istedetfor fri og frank at vandre ud ad landevejen, indvilligede i at bytte mit natteleje i en eller anden ren høstak med en rusten jernseng i en ildelugtende

barak. Mit tøj så ikke for kønt ud i forvejen, men hvordan ville det se ud, når jeg havde luget roer i en ugestid. Jeg indvilligede i at lade mig kommandere, at lade mig hundse med, og jeg gjorde det ganske frivilligt. Det må være min gode opdragelse, der var skyld i, at jeg ikke kunne sige nej, når der blev tilbudt mig arbejde.

Jeg slæbte radrenseren ud og prøvede at feje vandet op af pytterne i cementgulvet med en gammel sæk, der lå i det ene hjørne. Det eneste jeg opnåede, var at få det tværet ud over gulvet. Da jeg var færdig med det, stod jeg stille midt i rummet og vidste hverken ud eller ind, stod og så på jernsengen og spekulerede på, om de havde tænkt sig, at jeg skulle sove der uden madras eller sengetøj. Eller om de måske havde tænkt sig, at jeg havde bragt det med mig i en pakke under armen. Jeg gik udenfor for at finde nogen, der kunne hjælpe mig at løse det problem. Solen var gået ned og daglejerne var ved at gå til ro, en rutebil kørte forbi på vejen. Himlen var lys. Det var meget stille, og nede over det sivbevoksede drag bagved gadekæret og poplerne lå et hvidt slør af mosebryg. Luften var krydret, langt borte var der nogen, der lo, poplernes blade dirrede. Jeg forbandede mig selv, at jeg havde givet afkald på min frihed.

Fra et vindu blev der kaldt på mig. Det var den sorthårede pige med guldørenringene. Har du spist, spurgte hun. Hvis jeg ikke havde det, kunne jeg spise sammen med hende og hendes søster. Det var hende, der havde set på mig med det smukke blik. Da vi havde spist, gik søsteren, og pigen med ørenringene sagde, at det kunne ikke nytte noget at tænke på at få stavlet et natteleje på benene i jernskrumlet inde på mit rum, men at jeg kunne sove i søsterens seng, da hun overnattede hos sin

kæreste i barakken ved siden af. Da jeg var gået iseng, tog hun mine strømper og min skjorte og gik udenfor og vaskede dem. Jeg kunne høre vandets boblen i spanden og at hun nynnede. Jeg var meget søvnig og døsede allerede. Da hun kom ind igen, sagde hun, at hun hed Siska og at mit tøj ville være tørt til jeg skulle op. Hun hed egentlig Franciska, men de sagde allesammen Siska, fordi det var nemmere. Jeg skulle ikke misforstå, at hun gjorde noget for mig, sagde hun, hun havde glæde af at gøre det. Så slukkede hun lyset og gik iseng.

5

Lige efter at Siska havde slukket lyset, kunne jeg overhodet ikke se noget men både høre og fornemme, at hun trak kjolen over hodet. Inden hun havde lagt den fra sig, havde øjnene vænnet sig til skumringen og jeg så hende ganske tydeligt smøge underkjolen af sig. Da hun sagde godnat, bankede mit hjerte, så jeg ikke kunne svare. Hun troede vel, at jeg sov, og fuldendte sin afklædning. I sommernatstusmørket lyste hendes hud hvidt, hun stod kun få skridt fra mig. Ved hendes bevægelser glimtede guldørenringene, det fremhævede hendes nøgenhed.

Selv efter at hun var gået iseng, ville mit hjerte ikke begynde at arbejde normalt, og trods min træthed var det ikke muligt at falde isøvn. Min naturlige indskydelse var selvfølgelig at stå op, gå over til hendes seng og uden videre lægge mig ned hos hende. Men alene tanken om at foretage en bevægelse var absurd, mine lemmer var som stivnede, jeg ville aldrig ha kunnet gennemføre det, det ville ikke ha været muligt at gå de par meter hen over gulvet, jeg ville aldrig nogensinde nå derover, selvom det skulle lykkes mig at komme op af sengen.

Teoretisk ville det være såre nemt. Man sætter bare den ene fod foran den anden, derefter den anden foran den ene, og ankommer på denne måde før eller senere til hendes seng, hvor man blot løfter tæppet og ganske stille lægger sig ved hendes side. Teoretisk var det såre nemt, men i praksis var det ikke muligt så meget som at bevæge en lillefinger.

Desuden ville hun ganske sikkert blive vred over, at man lønnede hendes godhed på den måde. Havde hun måske ikke sagt, at jeg ikke måtte misforstå hendes gæstfrihed. Hvis jeg ikke havde fået en god opdragelse, er det muligt, at jeg havde overvundet mine betænkeligheder. Min far kordegnen må have triumferet i sin himmel, da han så, at jeg ikke alene afviste synden, men at jeg ganske simpelt ikke var istand til at begå den.

6

Selvfølgelig viste det sig, at jeg ikke kunne følge med i roerne. Polakkerne tog to rækker, mens jeg tog en, tiltrodsfor at Siska hjalp mig. Hun plejede, når hun nåede op på siden af mig, at gå over i min række og tage et stykke, inden hun fortsatte i sin egen. Når hun nåede enden af sin række, fortsatte hun med min, så at vi mødtes. Hun gik foroverbøjet med et lille, kort hakkejern. Når jeg nåede helt hen til hende, kunne jeg se hende ned i halsudskæringen, hun havde fyldige, runde bryster, der lyste hvidt nede i mørket. Jeg længtes efter dette øjeblik.

Det var hårdt arbejde. Og det var særlig hårdt, når man ikke var vant til det. Da det blev aften, værkede min ryg, så jeg kun tænkte på at komme til at ligge ned. Lige så snart jeg havde spist, gik jeg iseng, og tiltrodsfor at jeg hele dagen havde drømt

om det øjeblik, Siska gik iseng, sov jeg som en sten, inden solen gik ned.

Den næste dag var det søndag. Jeg vågnede tidlig, men Siska var allerede oppe. Hun var i en blomstret kimono og havde højhælede hjemmetøfler på de nøgne fødder. Hvem skulle ha troet det. Hun var faktisk en anden kvinde. Jeg var vant til at se hende barfodet eller med træsko og med en grov bomuldskjole, der var kiltet op til knæene, når hun var i marken. Særlig de højhælede tøfler forandrede hende, gjorde vristen slankere og læggen rundere. Gav hende desuden en anden holdning, en mere æggende. Men det var måske kimonoen. Hun havde friseret sig omhyggeligt, kvinder elsker vist sådan søndag morgen at gå og pusle, soignere sig og gøre sig kønne, det sorte hår lå som en ramme om det fine ansigt med de mørke øjne.

Da hun så, jeg var vågnet, sagde hun, at jeg skulle blive liggende, så skulle jeg få kaffe på sengen. Jeg kunne ikke tage øjnene fra hende. Hun lavede kaffe på primussen, dækkede bordet og trak det hen til min seng. Da vi havde drukket den, hentede hun cigaretter og satte sig på min sengekant og sagde, at jeg var en dum dreng.

Vi røg lidt i tavshed. Jeg følte mig forfærdelig fjollet og kejtet. Selvfølgelig ventede hun, at jeg skulle sige noget. Og hvis jeg ikke sagde noget, ville hun måske blive klar over, hvordan det var fat med mig, og blive stødt over, at hun ikke kunne sætte sig på min sengekant, uden at jeg fik urene tanker. Måske ville hun blive så vred, at jeg ikke måtte sove der mere, men måtte tilbage til det uhyggelige barakrum med blikreklamerne og den rustne jernseng. Da hun sagde, at jeg manglede en knap i skjortelinningen, blev jeg rød i hodet. Hun lod sin hånd blive

liggende på min hals og bøjede sig ned over mig og kyssede mig. Ved bevægelsen sprang hendes bælte op, hun var nøgen under kimonoen. Naturens evige love trådte i funktion, min hånd for vild, hun trak tæppet tilside og al hendes duft, varme og blødhed vældede over mig. Hvad ville min far kordegnen ha sagt?

Efter frokost tog vi på udflugt. Hun kom kaffe på en ølflaske og pakkede den ind i en avis, smurte et par stykker brød og lagde det hele i en æske af vulcanfiber, ligesom dem, landarbejderne har deres frokost i. Den var forsynet med en rem, så man kunne bære den. Da vi for enden af barakkerne passerede en flok daglejere, var der en af dem, der kom med en bemærkning. Hun lo blot og sagde, at det skulle jeg ikke bryde mig om.

Vi havde en vidunderlig eftermiddag, der ville have været fuldkommen, hvis vi havde undgået en lille oplevelse, der kastede et skær af misstemning over resten af dagen. Vi havde lagt os på en græsbevokset skråning ud til en skovvej for at drikke kaffe. Siska var overgiven og pjankede og pjattede, mens hun dækkede op i græsset. Vi legede mand og kone, eller rettere, hun legede det. Hun sagde, at der hos købmanden lå et rødt tørklæde, som hun så forfærdelig gerne ville ha, om hun ikke nok måtte få lov at købe det. Jeg gik ind på legen og sagde, at det kunne der ikke være tale om, sålænge vi ikke havde betalt gasregningen, og at hun ruinerede mig med sin forfængelighed. Hun sagde, at jeg var et brutalt mandfolk, der drak mig fuld og gik iseng med alverdens piger, men ikke kunne unde sin lille kone et skaldet tørklæde, og spurgte om jeg måske havde isinde at slå hende, hvis hun alligevel købte det.

Jeg bekræftede det og forsøgte at se meget maskulin og brutal ud. Med en pisk, spurgte hun. Ja, med en pisk, svarede jeg med fremskudt underkæbe, tog hende hårdt om håndleddet og vred det om, så hun kom til at ligge ned. Så kan du måske være ordentlig, sagde jeg. Ja, klynkede hun og så på mig med henrykte øjne. Hun lå og kærtegnede min hånd og sagde, at jeg var så rå i slavet, men at hun nok skulle være ordentlig og aldrig være ulydig. Det var bundkomisk, men meget ophidsende, og hvis jeg ikke i det samme havde hørt hestetramp, ville jeg antagelig have spillet rollen tilende i overensstemmelse med hendes ønske og under hendes blide protester og klynkende anklager for brutalitet.

Men jeg hørte hestetramp. Siska ordnede sit tøj, der var kommet i uorden og vi satte os op, da folk altid er parat til at tro det værste. Inden Siska havde nået at hægte sin kjole i halsen, var rytteren kommet tilsyne i vejdrejningen. Det var den unge pige, der havde spillet krocket med godsejerens børn den aften, jeg søgte arbejde. Hun travede langsomt forbi os med et syrligt, ondt sideblik. Uden at hilse. Siska sagde, at det var gouvernanten oppe på gården, hende der var forlovet med forvalteren. Hun hed frk. Klara, og daglejerne sagde, at hun holdt af kvinder. Jamen hvordan kan hun så være forlovet med forvalteren, spurgte jeg. Det kunne Siska heller ikke rigtigt forstå men ville forøvrigt ikke nærmere ind på det emne.

Den måde, frk. Klara havde set på os på, havde ødelagt stemningen. Ihvertfald min. Siska forsøgte at genoptage legen fra før, men jeg kunne ikke glemme de kolde, blå øjne, og kort tid efter brød vi op og begav os på hjemvejen. To dage efter

krydsede de blå øjne igen min vej, dennegang med mere katastrofal virkning.

7

Det var lige efter fyraften, det begyndte. Jeg stod og vaskede mig i en spand udenfor barakken. Jeg havde smidt skjorten, vaskede mig over hele overkroppen, gurglede hals og var i strålende humør, stod og sang indvendig under hele rengørelsesfesten, livet var dejligt, Siska var dejlig, det legemlige arbejde gjorde mig godt, jeg havde lyst til at gøre gymnastik af bare livsfølelse.

Jeg siger, at jeg havde lyst til det. Jeg gjorde det selvfølgelig ikke. Jeg er af naturen et roligt og stille menneske, der ikke kan lide at vække opsigt eller gøre noget voldsomt, jeg er blevet opdraget til ikke at gøre støj eller på anden måde lave ballade. Det er måske derfor, jeg sommetider får sådan en voldsom trang til at råbe og skrige og slå kolbøtter. Det kan forresten godt være, det var den trang, der gjorde, at jeg løb hjemmefra.

Jeg stod altså og gurglede hals, da der kom en af pigerne oppe fra gården og spurgte, om jeg var den lille dansker, der var kommet i sidste uge. Jeg dækkede min nøgne overkrop med håndklædet og bekræftede det. Jeg skulle komme op på gården, ligesåsnart jeg havde spist, sagde hun. Jeg skulle meldes til. Jeg skulle bare gå ind på kontoret, det var i hovedbygningen lige tilhøjre for indgangen.

Siska skulle den aften til bal på kroen sammen med sin søster, og jeg fik på den måde en undskyldning for ikke at gå med på ballet. Jeg hader at gå på bal, jeg bliver rød i hodet over ingenting, og når jeg skal gå hen over gulvet for at inklinere for

en pige, er jeg bange for at snuble over mine egne fødder og er sikker på, at alle mennesker kigger på mig og griner ad mig. Så det passede sådan set storartet, og da vi havde spist, gik jeg op til gården.

Da jeg bankede på kontorets dør, var der ingen, der svarede. Jeg lukkede døren op, gik indenfor og rømmede mig. Jeg sørgede for at stå midt ude på gulvet, så forvalteren, når han kom, ikke skulle tro, at jeg havde stjålet noget eller snuset i hans ting. Det er en modbydelig fornemmelse at stå på andre folks enemærker og vente på deres overraskelse over at finde en fremmed dér. Særlig for en landstryger, der er kommet lige fra landevejen og har fået arbejde. Folk, der får deres arbejde dårligt betalt, har man lov til at betragte som forbrydere på forhånd. Der var en dør foruden den, jeg var kommet ind ad. Jeg gik hen og bankede diskret på den, folk der luger roer har at være høflige og beskedne. Stadig ikke en lyd. Jeg bankede hårdere. Denne gang blev der sagt *kom ind*. Jeg åbnede døren med den langsomhed, der skal udtrykke ærbødighed.

Jeg så ind i et slags herreværelse. Der var store bøffellæderstole, gevirer på væggene, jagtredskaber og alt sådan noget, ja så var der også et billede af en nøgen pige i en skov, det er pudsigt nok, men den slags billeder ser man så tit, tiltrodsfor at man faktisk aldrig møder nøgne piger i skoven; jeg er sikker på, at der aldrig er nogen, der har haft den oplevelse, selvom de har levet hele deres liv i skovene. Det må være sådan en slags drøm, folk går og har. Eller det er måske, fordi de på den måde kan ha et billede af en nøgen pige at gå og se på, uden at menighedsrådet blir fornærmet. Når det er kunst, er der jo ikke nogen, der tør sige noget, undtagen måske lige de allermest

fanatiske. Og de har sgu selv deres franske billeder låset godt nede i en skuffe.

Men der var ingen mennesker i værelset. Derimod var der en dør åben ind til et andet værelse, det måtte være derfra, der var blevet sagt *kom ind*. Jeg gik tværs over gulvet og bankede på dørkarmen. Jo længere man trænger ind i de fines helligdom, des mere diskret må man være. Og hvor stor en kløft er der ikke mellem en roearbejder og en godsejer.

Nogen rejste sig inde i stuen og kom frem i døren. Det var frøken Klara. Hun var i ridebukser, lange støvler og havde en slags silkeskjorte på. Med slips. Hun var rank og blond og så lige på mig med sine blå øjne. Ligesom lidt spottende. Det slog mig, at hun var Siskas diametrale modsætning, men at de på en eller anden måde havde noget tilfælles.

Nå, det er Dem, sagde hun. Ja, vi skulle jo ha meldt Dem til, værsgo kom ind.

Hun begyndte at spørge mig ud på en ganske almindelig måde. Hvad jeg hed, hvor gammel jeg var. Mit hjemsted. Om jeg havde nogen papirer. Hvordan det gik til, at jeg gik og tiggede på landevejene i Sverige. På det hele svarede jeg i overensstemmelse med sandheden, kun sagde jeg ikke, at min far var kordegn, men at han var død, da jeg var lille.

Pludselig spurgte hun mig til min store overraskelse, om jeg forstod, hvorfor hun havde modsat sig, at jeg fik arbejdet. Hun sagde det meget heftigt og gik helt hen til mig. Jeg forstod ikke et muk og vidste ikke, hvad jeg skulle svare. Hun stod og smilede underligt lige ind i ansigtet på mig. Jeg syntes, det var et ondt smil.

Jeg tror nok, at jeg troede, hun var sindssyg. Ihvertfald var jeg så bange, at jeg ikke turde røre mig. Ikke så meget som en finger turde jeg røre. Jeg tror, hun stod i flere minutter med det underlige, dirrende, spotske smil uden at sige noget. Somom hun ville hypnotisere mig. Somom hun ikke turde sige noget, for at jeg ikke skulle vågne og gå min vej. Pludselig mærkede jeg hendes hånd ganske let røre ved min. Den skælvede og var fugtig og hed. Så hviskede hun med en stemme, der sitrede af ophidselse: *Du er jo en pige*.

Jeg var usigelig bange. Hendes hånd knugede krampagtigt min og hun åndede tungt. Hun trak mig hårdt ind til sig, kyssede mig med hårde og brændende tørre læber, pressede sit knæ ind mellem mine, tog på mig og hviskede stødvist og utydeligt at jeg var en pige og at hun ville piske mig ihjel. Nu var der ikke længere tvivl om, at hun var sindssyg, jeg rev mig løs og fo'r ud af døren, gennem herreværelset og kontoret og ud i haven.

Andet kapitel

1

Jeg løb gennem haven og standsede først ved gitterporten. Jeg kunne jo møde nogen, og det ville se mærkeligt ud, at jeg kom halsende ned gennem alleen somom fanden var i hælene på mig. Jeg var sikker på, at jeg ved at flygte var blevet reddet fra noget forfærdeligt uden egentlig at gøre mig klart, hvori det forfærdelige bestod. Det var sikkert min gode moralske opdragelse, der i sidste øjeblik havde advaret mig.

Da jeg nåede ned til barakkerne, begyndte jeg at synes, at jeg havde båret mig barnligt og latterligt ad. Måske var det bare frøken Klaras spøg og jeg havde gjort mig selv til grin. Hvis jeg ikke havde været så forsagt og velopdragen, ville den situation aldrig været opstået. Og hvis jeg ikke var blevet opflasket med sådan en rædsel for alt, hvad der ikke kunne betragtes som normalt og hæderligt, ville jeg ikke have teet mig så fjollet. I det små har jeg aldrig været bange for at gøre det forbudte, jeg har ligesom kunnet få afløb for alt, hvad der var i mig, gennem at småstjæle og smålyve, men såsnart tingene fik større format, blev jeg grebet af panik og kunne ikke gennemføre noget.

Jeg havde ikke behøvet at sidde her iaften og tigge Dem om en kop kaffe og penge til natlogi, hvis jeg havde evnet at tage de chancer, livet har givet mig. Jeg skal fortælle Dem rub og stub om mit liv. De vil få mærkelige ting at høre. Måske ikke det, der er romantisk i almindelig forstand, men ihvertfald den rene,

skære sandhed om et menneske, der fik en god opdragelse og ikke blev til noget.

Da jeg kom ind på Siskas værelse, fik jeg pludselig lyst til at betro hende det hele. Jeg ville gå op på kroen. Ganske vist havde jeg ingen penge, men Siska havde sagt, at hvis jeg fik lyst til at komme derop, når jeg havde været på gården, kunne jeg bare sætte mig ind i restaurationen og bestille en øl, hun skulle nok betale.

På kroen var der stuvende fuldt af mennesker. Både udendørs og indendørs. Fulde og skrupskøre mennesker. Ustandselig trafik ind og ud ad dørene. Og som baggrund for alt spektaklet balmusikken fra danselokalet, der stødte ud til haven. Jeg kunne ikke se Siska nogen steder og gik derfor ind i restaurationen, hvor jeg var så heldig at få en siddeplads, da der netop var slagsmål og to ukammerater blev enige om at afgøre sagen udenfor, hvor der var bedre plads. Da jeg havde siddet lidt og ventet på min øl, kom der en af daglejerne, en lille tuberkuløs svensker, og sagde, at forvalteren havde været der og spørge om ingen havde set mig, han havde set meget ophidset ud.

Jeg blev nervøs for, hvad det hele kunne udvikle sig til og turde ikke blive siddende. Jeg kunne ikke finde Siska, jeg var både i dansesalen, gennem hele restaurationen og rundt om hele bygningen. Tilsidst gik jeg ud i haven, det var en meget fortrampet have med nogle buskadser og hjemmelavede bænke. I alle kroge, hvor der var en smule mørke, hørte man hviskende stemmer eller så det vage omrids af elskende par. Bagved krohaven var der en lille lund af birketræer og el. Når der så sådan ud i krohaven, hvordan så der så ikke ud i lunden? Og

desuden var der så mørkt, at jeg ikke ville kunne se hende, jeg måtte hellere gå tilbage til restaurationen. På vejen ind mødte jeg hende. Hun var sammen med en af karlene oppe fra gården. Jeg følte mig meget lettet og glad ved at se, at hun ikke så ophedet ud og at hendes kjole ikke var krøllet som mange af de andre pigers. Jeg sagde til hende, at jeg ville tale med hende og vi gik udenfor, et lille stykke henad vejen og satte os på en grøftekant. Det var meget lunt og vi kunne næsten ikke være i fred for myggene, larmen oppe fra kroen lød som kom den fra en galeanstalt, hvor patienterne havde gjort oprør, herude var der stille, man kunne høre grøftekantens små lyde. Der var duft af nyslået hø fra marken bag os.

Jeg fortalte Siska hele historien, osse det om forvalteren, der gik rundt og ledte efter mig og så gal ud. Hun sad lidt og overvejede og sagde så, at man vidste aldrig, hvad der kunne komme ud af det; det var nok bedre, at jeg rejste min vej allerede iaften, der gik en rutebil til byen klokken halvtolv. Hun ville gi mig ti kroner, jeg kunne måske få noget arbejde inde i byen, måske der lå et skib, jeg kunne få hyre på, i Halmstad var der mange skibe. Ellers kunne jeg ta til Falkenberg og prøve der.

Vi sad et stykke tid uden at sige noget. Jeg var ked af at skulle rejse fra hende og sagde, at vi ville skrive til hinanden. Hun syntes, det var noget pjat. Men måske ser vi aldrig hinanden mer, sagde jeg. Hun så overrasket på mig, selvfølgelig gjorde vi ikke det. Det skulle da være et mærkeligt træf. Jeg var stødt over, at hun kunne tage det så køligt og tog hende i hånden. Men nu blev hun utålmodig og ville tilbage til ballet, gav mig et hastigt kys og rejste sig op, lo lidt af min sørgmodighed og sagde, at jeg

var en dum dreng og at hun nok skulle tænke på mig sommetider.

2

I Halmstad fik jeg at vide, at byen for tiden var varm. Det ville sige, at politiet foranstaltede klapjagt på vagabonder. Der var stor strid om årsagen; nogen sagde, at det var fordi vi nu var nået hen til den årstid, hvor betjentene gik og kedede sig, det var blevet for varmt at sidde indendørs og spille kort, og det var endnu ikke varmt nok til at gå og lure elskende af i parken nede ved elven. Nogen sagde, at det var, fordi politimesteren søgte forflytning til en by, der var kendt for sin aversion mod landstrygere, og at han nu ønskede at dokumentere, at han var istand til at holde pakket borte.

Mig kunne årsagen jo være ligemeget, jeg havde ikke lyst til at blive sendt hjem til bordbønnen og potteplanterne og forlod derfor straks den ugæstfri by for at komme til Falkenberg. Undervejs slog jeg følge med en gammel betskummer, der var så fed, at han havde svært ved at tigge tøj, der passede ham. Til gengæld fik han altid første klasses tøj, når han endelig fik noget. Han passede kun tøj med præster og bankdirektører og kendte ikke til at gå med færdigsyet tøj. Alene formatet gjorde, at det måtte skræddersys.

I Falkenberg boede jeg hos Mor Britta. Det er en gammel kone, der lever af at huse rejsende svende, eller levede, for nu er hun vel død. Sagen var den, at hendes hus lå lige udenfor bygrænsen, så Falkenbergs politi ikke havde noget at gøre dér, og lufferne var fri for at melde sig til og fra og alt det, som landevejens folk hader, ikke altid fordi de ikke har rent mel i

posen, men fordi de er anarkister. Ikke sådan at forstå, at de er tilhængere af en bestemt politisk idé, de giver faen i alt det, det er deres sind, der er anarkistisk. Og hos Mor Britta kunne de være i fred for Falkenbergpoliserne, der gik med sabler og kun fik lejlighed til at rulle sig ud, når der var marked i byen. Mor Britta spurgte aldrig efter papirer eller sådan noget, hun spurgte efter, om man havde lus, og når man havde sagt nej og betalt halvtreds øre, var man sikret logi for natten. Det var egentlig pudsigt nok, at hun spurgte om det, jeg kan dårlig tænke mig, at der nogensinde har været nogen, der sagde ja. Og lus havde de allesammen, de kaldte dem *spik* og spøgede med, at de nødig ville have deres race blandet. Efter sigende skulle der i Norrland findes en race, der bestod af nogle store kammerater med kors på ryggen. Men det var nok løgn, jeg har idetmindste aldrig set sådan nogle fyre.

Mor Britta havde en halv snes liggende gæster, fordelt på to stuer. Bortset fra en omrejsende pige, der sov i Mor Brittas stue. Det var en lang, tynd bønnestage, der af rebstumper lavede sådan nogle tingester til at sætte kamme i, hun trevlede rebstumpen op, så den lignede udslået hår og bandt en rød silkesløjfe om den ene ende. Det så virkelig nydeligt ud. Bønderpigerne var glade for dem og jeg tror nok, pigen tjente godt med penge. De ti gæster repræsenterede lige så mange arter af vagabonder. Der var *bredsporinger*, det var dem, der roligt og sindigt trampede ad landevejene og tog livets goder i den rækkefølge de kom, uden at prøve på at gribe forstyrrende ind i deres skæbne ved at træffe drastiske beslutninger; så var der *stepperne*, der gav faen i det åbne land og kun brød sig om byerne, de kørte som blinde passagerer med togene eller

stoppede biler på landevejen og fik lov at køre med, eller de betalte ganske simpelt deres jernbanebillet, det kunne betale sig, de kløede en by af i løbet af et par dage og havde ikke lyst til at ligge og spilde tid på landevejen.

Så var der *nasarne*. De handlede med et eller andet, snørebånd, blanksværte, sæbe, postkort, sikkerhedsnåle og alt sådan noget. Det var forretningsfolk og de mængede sig sjældent med en bredsporing, til nød kunne de tillade sig at drøfte byernes varme med en stepper.

Jeg er pænt opdraget og har honnette ambitioner. Eller rettere sagt havde. I løbet af fjorten dage havde jeg gennemløbet de forskellige stadier og var blevet nasare. Jeg var kommet til byen som bredsporing, men opdagede hurtigt, at det kunne betale sig at tage med rutebilen ud til de små samhæller i omegnen og tigge der i stedet for i Falkenberg, hvor man kunne rende en hel dag for at slæve en daler sammen. Samhællerne var ikke så overrendte, man kunne let komme hjem med nogle kroner uden at ha overanstrengt sig særligt. En aften spurgte en af nasarne mig, om jeg ville købe et parti sikkerhedsnåle af ham, da han havde fået et job som agent for kniplinger til private. Jeg købte dem og gav mig til at handle. Det var i alle henseender et fremskridt, jeg tjente bedre og nemmere, det var mindre risikabelt og mere behageligt.

Jeg måtte le, når jeg tænkte på, hvad en roearbejder måtte præstere for at tjene en dagløn, der var mindre end min.

3

Tiggerhotellets bourgeosi bestod af to nasare, den lange, tynde pige, en landskendt vagabond ved navn Värmlands-Kalle og

mig. Jeg hørte med, fordi jeg var så ung, og fordi jeg var dansker. Det fremmedartede og ualmindelige vurderes højt. Det var i mellemtiden blevet påske, og bourgeoisiet havde besluttet at fejre påske om søndagen. Vi splejsede sammen, og der blev købt ind. Festmåltidets hovedbestanddele var makaroni, kogte æg og sprit. Rigeligt med sprit. Bønnestagen arrangerede måltidet. Mor Britta var æresgæst og gav i den anledning cigarer. Det begyndte ualmindeligt pænt og borgerligt. Der var hvid dug på bordet og tre påskeliljer i et glas. Vi nød at opføre os pænt og føle os som borgere. Vi spiste fint. Selv Värmlands-Kalle spiste fint.

Vi havde købt tre gange så mange æg, som vi kunne spise. Derimod slap spritten op, inden vi nåede kaffen. Vi splejsede igen og købte ny forsyning af Mor Britta. Inden jeg blev fuld for alvor, husker jeg, at Kalle sad og fortalte sjove historier. Han var specialist, handlede med franske billeder og præservativer og supplerede sin handel med plattenslageri i det små. Han brugte to æsker snus om dagen og manglede to fingre på venstre hånd. Bønnestagen var blevet sentimental, sad og sludrede om en skovtur, hvor hun var gået med sin fæstemand i hånden, og sagde noget om nattergale, elskovens under og alt sådan noget. Den ene af nasarne blev smittet af hendes sentimentalitet, og de forlod sammen selskabet for i fred at hellige sig disse emner.

Da jeg havde brækket mig nede i gården, blev jeg lagt iseng. Mor Britta tog egenhændigt tøjet af mig, hun var nok en gammel, grim kælling, men hun var et godt menneske. Om aftenen kom hun ind med et glas mælk, og da jeg havde drukket det, var jeg ikke mere dårlig, end at jeg kunne gå en tur.

Da jeg gik ned over markedspladsen, så jeg, at der var kommet cirkus til byen, en masse mennesker stod og så på, at teltene blev rejst. De måtte sgu bestille noget, de cirkusfolk. Når man ser sådan en jockey i manegen, tænker man ikke på, at han samtidig er arbejdsmand og må være med til at tage det store slæv, at han både er arbejdsmand, staldkarl og transportarbejder.

Jeg sluttede mig til tilskuerne, det er altid rart at se folk bestille noget. Trods spritfrokosten følte jeg mig godt tilpas, men. Kunne godt tænke mig at ryge en cigaret. Der stod en bondedreng ved siden af mig, der lige havde tændt en og afsløret, at han havde en hel pakke. Men det var *Bridge*, og jeg brød mig ikke meget om at ryge *Bridge*, det er ikke nogen god cigaret. Lidt længere henne stod en velklædt yngling, der nok kunne se ud til at ryge et ordentligt mærke. Jeg brændte på ham, og da jeg så, at han røg SSS, spurgte jeg, om jeg også måtte tage en med til min kammerat. Senere så jeg godt, at han lagde mærke til, at jeg var alene, og at det var et nummer med den kammerat, men han kunne jo dårligt komme hen og forlange den ene tilbage.

Da jeg havde set mig mæt på cirkusfolkene, gik jeg en tur ned til elven. Jeg følte mig lidt tom i maven og gik ind i en villa og bad om en smørgås. Pigen var alene hjemme, og jeg blev bænket i køkkenet, og jeg fik både kaffe og cigar efter maden. Inden jeg var færdig, kom herskabet hjem, og pigen lukkede mig ind på sit værelse for ikke at få noget vrøvl med konen.

Jeg sad i halvanden time på pigens seng og kunne ikke komme ud. På væggen hang der en af bønnestagens kammeholdere, et amatørbillede af en marinesoldat med skæg

og et kristusbillede. Over divanen hang et vægtæppe med broderet inskription: Eget hjem er guld værd.

Desuden hang der et par stoppede strømper over en stoleryg. På bordet var der spildt pudder. Og der lå en lærebog i engelsk.

Da pigen endelig kom tilbage, gav hun mig halvtreds øre, et par af herrens sokker og et skriftsted. Jeg sagde, at jeg ville vente med at skifte sokkerne, til jeg kom hjem. Hun spurgte, hvor jeg boede, og da jeg fortalte det, så hun meget bekymret ud. Lidt efter spurgte hun, om jeg var frelst. Det vidste jeg ikke rigtigt, hvad jeg skulle svare på, men jeg sagde, at min far var kordegn. Det syntes at gøre det ud for det samme, men lod til at skuffe hende lidt, da hun vistnok havde gået og drømt om at komme til at frelse en eller anden. Hun lukkede mig ud gennem haven.

4

En Thurø-skonnert er en skonnert, der er hjemmehørende i Thurø. Men det er ikke blot skibets bygning og dets hjemsted, der adskiller dét fra andre sejlskibe. Det behøvede sådan set slet ikke at bære hjemstavnsbetegnelse, enhver, der har haft lidt med skibe at gøre, ville straks kunne sige, hvad det var for en skude. Skuden kunne for den sags skyld maskere sig og skipperen antage hollandsk navn, det ville ikke hjælpe et hak, det ville uvægerligt blive afsløret, at det var en Thurø-skonnert. Skibets atmosfære ville forråde det, den dunst af fynsk småborgerlighed ville den tykkeste maling ikke kunne dække. Og havde man ikke lugtesans for den slags ting, skulle forplejningen og disciplinen nok fortælle én det.

Da jeg forlod pigen, der havde givet mig et par af herrens sokker og et skriftsted, kendte jeg ikke noget til Thurø-skonnerter. Kendte overhovedet ikke til skibe. Inden der var gået tolv timer, vidste jeg, hvad en Thurø-skonnert var, men da var det for sent, da lå "Constantia" ude på Kattegats vilde vover, og jeg ville alligevel ikke kunne være sluppet i land igen.

Selvfølgelig burde jeg være blevet mistænksom, straks da manden, jeg kom i sludder med nede ved havnen, fortalte mig, at der lå et dansk skib, besætningen var rømmet fra. Besætninger rømmer dog ikke uden videre for deres fornøjelses skyld. De rømmer, fordi der er noget i vejen med forholdene om bord. Det er i virkeligheden fuldkommen fjollet, at politiet anholder rømmede søfolk og slæver dem for en dommer, der idømmer dem hårde straffe. Selvfølgelig var det skipperen, der skulle stilles for domstolen og gøre rede for misforholdene og love dommeren bod og bedring. Men når det ikke er gået op for domstolene endnu, kan det måske undskyldes, at jeg heller ikke var klar over det og ikke straks regnede ud, at når "Constantia"s besætning var rømmet, var det, fordi det ikke var noget rart skib at sejle med.

Som det var nu, var jeg tilbøjelig til at tro, at skipperen havde ret, når han sagde, at det var nogen forbandede svinehunde, der ikke havde fortjent føden, og at han i virkeligheden var henrykt over at være sluppet af med dem. Om jeg kunne være kok? Det mente jeg nok. Det passede ham storartet, så slap han med at telegrafere efter to jungmænd. Så var den sag afgjort, han var en fordomsfri mand, den skipper, jeg havde hverken papirer eller søfartsbog. Jeg kunne blive om bord med det samme, de to jungmænd skulle komme næste morgen fra

København, og så snart de var kommet, skulle vi sejle. Han var så flink, skipperen, gav mig en krone og sagde, at jeg kunne gå op og drikke mig en genstand på cafeen på hjørnet. Fremtiden lå lys og venlig for mig, jeg ville få fremmede lande at se, og livet om bord ville sikkert blive fornøjeligt og romantisk. Skipperen var sikkert som en far for sine folk. Ubegribeligt, at de mennesker var rømmet. Men når de var så dumme, fortjente de heller ikke bedre end at blive sat fast.

Da jeg sad på cafeen, følte jeg mig allerede som en gammel sømand, og overfor de landkrabber, der sad i den, følte jeg en vis stolthed, jeg var jo nu en søens søn, havde egentlig altid været det, var født til søen, havde altid elsket livet til søs, i skolen havde de kaldt mig sømanden, da jeg havde læst en sømandsroman og lært mig at gå med samme rullende bevægelser som søfolk og bruge søtekniske udtryk, de andre ikke forstod. Desuden havde jeg sikkert medfødte anlæg for sømandsskab, det var vel ikke enhver femtenårig dreng, der kunne sejle en stjålen kragejolle fra Humlebæk til Sverige. Og når jeg tænkte tilbage på den nat, syntes jeg egentlig, at det havde blæst ret godt. Det havde vist været det, man kaldte stiv kuling. Selv gamle søfolk ville sikkert blive forbløffede over den bedrift.

Nu var jeg ihvertfald mønstret som kok på Thurø-skonnerten "Constantia" og sad med min øl og længtes efter lidt brådsøer og lidt hvinen i takkelagen. Det var sgu noget andet end at ligge og rode i en roemark, sælge sikkerhedsnåle eller tigge et stykke mad hos nogen bønder, der ikke kendte andet til verden end den jord, de gik og jokkede i hele deres liv. Jeg købte mig en øl til og så vejrbidt ud.

5

Da jungmændene var kommet næste morgen, blev vi slæbt ud af havnen og overladt til vores skæbne. Vi havde dækslast. Props. Der var vind nok til at fylde sejlene, himlen var blå, og en smule skærgård og et par måger gjorde udsejlingen til den rene idyl. Vi gled roligt af sted, og skipperen stod agterude og så rar ud. Sådan en rigtigt fynsk bedstefar med fipskæg og blå øjne. Jungmændene gik og ordnede på dækket, og styrmanden var tørnet ind for at sove. Jeg sad i kabyssen og gjorde forberedelser til middagsmaden. Sødsuppe og biksemad.

Hen under middag kom skipperen med svesker og rosiner til suppen. En sveske og fem rosiner til hver. Kysten var nu blevet en smal stribe, og der var ikke så mange måger. Her udenfor skærgården vippede den lidt, jeg kunne se det inde i kabyssen ved, at stegepanden og gryderne, der hang på væggen, først kurede langsomt til den ene side, holdt der lidt, og så kurede langsomt til den anden side. Jeg kunne ikke lide det. Særlig ikke i forbindelse med madlugten. På gulvet stod en spand vand. Den var kun trekvart fuld, men det ene øjeblik var vandet ved at løbe over randen ved den ene side, holdt så inde, sank langsomt og begyndte at stige i den anden side, til den næsten var ved at løbe over dér, en rosin, der lå på bordet, trillede frem og tilbage i samme tempo. Fra den ene ende af bordet og til den anden ende af bordet. Jeg kunne ikke lide det. Det var ubehageligt. Og alle disse bevægelser støttedes af lyde, der understregede rytmen. Jeg fo'r ud til rælingen og brækkede mig. Selvfølgelig i luvart, hvor vinden slog det ind på skibssiden og sprøjtede galden i ansigtet på mig.

Det kunne ha været værre. Jeg gik tilbage til byssen, drak lidt vand og spiste en rosin. Det var den, der havde ligget på bordet og trillet frem og tilbage.

Skipperen havde sagt, at når der blev råbt *klar til at vende*, skulle jeg styrte som et vildt dyr forud og løsne fokkens skøde, holde godt fast og først slippe, når skuden var drejet så meget, at vinden ikke mere tog i sejlet. Så skulle jeg springe over i den anden side, hale tot og gøre fast. Ligesom jeg havde spist rosinen, blev der *råbt klar til at vende*. Jeg glemte straks min dårlige mave og fo'r af sted. Da jeg stod på min plads ved fokken, var jeg stolt over mit job. For første gang i mit liv følte jeg den glæde, der var ved at være mandfolk. Jeg stod med skrævende ben og holdt på skødet med begge hænder.

6

Da jeg kom tilbage til byssen, var den fuld af sod og røg. Alt var dækket af sorte, fedtede fnug. Også maden. Og ud fra komfuret, gennem hundrede sprækker, kom nye stød af sorte skyer.

Jeg kunne jo nok regne årsagen ud. Byssens skorsten var et vinkelformet rør af blik; når skuden vendte, slog vinden ned i røret. Det skulle altså drejes i vindretningen, hver gang vi vendte. Jeg ved ikke, om jeg havde tænkt over det, eller måske troede, at det drejede af sig selv. Det kunne man jo godt tro. Ligesom en vejrhane, ikke sandt. Da jeg kom ud af byssen for at kravle op på taget og dreje skorstenen, var jeg sort af sod over det hele. Styrmanden stod tæt ved. Han så på mig, som om han ville æde mig, og spurgte, hvorfor satan i helvede jeg ikke vendte røret. Jeg sagde, at jeg ikke havde vidst, at det skulle

vendes. Så ka denher måske hjælpe dig at huske det, sagde han og slog mig med knyttet næve under øret, så jeg ramlede omkuld. Det brutale dyr. Han havde ikke engang lov til at sejle som styrmand, jungmændene sagde, at han ikke havde eksamen. Og skipperen havde kun sætteskippereksamen. Havde kun lov at sejle i indenrigs fart. Det var sgu en køn skude. Havde jeg ikke haft sådan en pæn opdragelse, havde jeg sagt møgbonde til ham. Til styrmanden altså.

Jeg krøb op på byssen og drejede røret. Bagefter prøvede jeg at gøre byssen ren og skrabe soden af maden. Det lykkedes kun nogenlunde.

Lidt før middag kom den ene af jungmændene for at se, hvad vi skulle ha til middag. Han hed Leo. For nogle år siden læste jeg i avisen, at han var slået overbord af en brådsø i Middelhavet. Det var på et af ØKs skibe. Da han så svineriet, spurgte han, om jeg havde været kok før. For ikke at få ballade sagde jeg, at jeg havde været kokkeelev på et af Stockholms fineste hoteller i to år. Han sagde, det var løgn, og ville ha at vide, om jeg havde søfartsbog. Jeg sagde, at jeg havde sat den i pant for natlogi på et hotel i Halmstad. Så ville han ikke spørge om mere, men jeg kunne se på ham, at han ville vende tilbage til de spørgsmål en anden gang.

7

Ved Skagen lå vi i tre dage og kunne ikke komme videre. Skuden kunne ikke gå bidevind. Vi havde såmænd godt skub på, vi lå ikke stille, skuden valsede hen over bølgerne, men hver tredie time kom vi til den store bøje og var ikke kommet et hak videre. Vi vendte ustandselig. Jeg syntes ikke længere, det var så

sjov at klare fokken. Vi skulle til Færøerne, og hvis det blev ved på den måde, kunne det jo nok ta et stykke tid, inden vi kom derop.

Da vi omsider nåede ud i Nordsøen, begyndte sømandens stolte og romantiske tilværelse for alvor. Det var jo efterhånden henne på den årstid, hvor høststormene begynder at underholde søens folk. Jeg var så syg, at jeg ikke længere gad kravle til rælingen, men nøjedes med at holde hodet udenfor kabysdøren. Desuden var jeg tom i maven, kunne kun drive det til lidt galde og lidt mavekrampe. Jeg var fuldkommen sløv, udførte mit arbejde automatisk og tog de tæsk, jeg fik, uden at kny. Jeg havde det ikke så godt. I min køje var der hverken madras eller tæpper, så jeg tilbragte nætterne i sejldugsrummet, hvor jeg trillede mig ind i en presenning, så godt det kunne lade sig gøre. Det var forbudt, men skipperen og styrmanden kom aldrig i mandskabets lukaf.

Jeg havde såmænd nok at gøre, jeg gjorde rent, redte senge, tømte spyttebakker og lavede mad. Jungmændene var flinke ved mig, tiggede ekstrakaffe og rakkede ned på styrmanden for at tækkes mig. For at tækkes dem stjal jeg af provianten agterude og af skipperens sprut. Selv levede jeg af rosiner og vand.

En morgen så vi nogle øer i horisonten. Det lignede store græsbunker, der lå og flød på vandet. Det var Færøerne. De forsvandt igen af syne, vi vendte skuden, og lidt senere dukkede de frem igen, denne gang nærmere. Så faldt natten på, og da det blev lyst igen, lå vi helt inde under dem, og en lang, smal robåd med lange, smalle årer var på vej ud til os. Mændene i båden havde små, sjove tophuer på og skindsko. Det var lodsens båd. Lodsen var den lange, tynde gamling, der stod bagi båden,

sagde Leo. Da de nåede os, kravlede den gamle op ad lejderen og gik agterud, hvor han tog roret ud af hænderne på skipperen uden at sige et ord. Han skævede skeptisk op til sejlene og lagde roret hårdt om, som om han ville vise skipperen, hvor stor en idiot han var.

Da vi kastede ankeret på Thorshavns red, sagde styrmanden, at jeg ikke kunne få lov at gå i land. Jeg gik ned og klagede til skipperen, der omstødte forbuddet og skændtes en halv time med styrmanden nede i kahytten. Styrmanden hed Theobald Jensen. Da han kom op, var han blå i hodet af arrigskab og satte mig til at skrubbe kabyssen, så jeg ihvertfald ikke skulle ha for meget fornøjelse af den landtur.

8

Styrmanden havde ikke behøvet at være bange. Jeg rømmede ikke på Færøerne. Det ville jo ha været vildt. Vi lossede noget af lasten i Thorshavn og kom af med resten i Selletræ, gik med ballast tilbage til Thorshavn og lastede tørfisk. En aften gik jeg iland med de to jungmænd, vi var i biografen med tre piger, det var Leo, der havde sørget for, at jeg også fik en pige. Udenfor byen lå der noget, de kaldte skoven, dér gik vi ud, da vi kom fra biografen. Det viste sig at være en samling små, lave buske. Det var koldt, Leo var langt foran med sin pige, han talte ustandselig og røg den ene cigaret efter den anden. Der var ingen af os andre, der sagde noget. Jeg turde dårligt nok se på min pige, det var en lille, buttet en, der var lige så genert som jeg selv. Da vi nåede buskene, standsede vi automatisk. Himlen var lys og kold, og der var noget forslidt og fortrampet ved den

lave kratskov, alle de små, smalle stier ind i buskadset gjorde én forstemt og ængstelig.

Pludselig stod vi alene. De andre havde fundet hver sin sti, men den lille buttede pige og jeg stod der som to børn, af hvem livet nu pludselig krævede noget, som altså skulle gøres, noget, man egentlig forfærdelig gerne ville, men ikke rigtig turde. I hvert fald følte jeg det sådan.

Jeg havde hørt historier nok til at vide, hvad jeg skulle gøre i sådan en situation, men jeg vidste på forhånd, at jeg ikke kunne gennemføre det. Det var, ligesomom historierne virkede mere ophidsende på mig end virkeligheden. Nu stod jeg jo faktisk i den situation, min fantasi så tit havde udmalet sig, og havde mest lyst til at rende fra det hele. Det var meget pinligt, hvad mon pigen tænkte om mig. Noget måtte jeg i alt fald gøre. Jeg kom til at tænke på Siska, det var noget helt andet, med Siska havde jeg ikke behøvet at tage nogen beslutning, det var gået ganske af sig selv. Denne pige ventede, at jeg foretog mig noget.

Jeg lagde armene om hende og kyssede hende. Hun åbnede sig straks som en blomst og trykkede sig ind til mig. Jeg knappede hendes frakke op. Resten af historien blev ødelagt ved, at jeg følte mig komisk, fordi jeg tabte balancen. Da jeg igen trak hende ind til mig og kyssede hende, blev mine læber våde af hendes tårer. Vi tog hinanden i hånden og gik tilbage til byen. Hun sagde, at jeg skulle skrive til hende, og om jeg troede, jeg kom til nogle interessante lande. Hendes bror samlede på frimærker.

9

Tørfisken skulle til Grimsby i England. Da vi havde været et par dage i søen, opklaredes det, at jungmændenes kærlighedshistorier havde fået følger, så skipperen måtte ha brillerne på og gå i gang med den tykke lægebog, der stod i hans kahyt. Hvad har livet at byde en sømand. Selv kærligheden er forgiftet. Leo var stoppet til randen af billig kynisme og hævdede, at man ikke var mandfolk, før man havde haft sådan en omgang. Jeg var glad over at være sluppet så heldigt fra skovturen og ville gerne vente lidt endnu med at blive mandfolk.

Jungmændenes uheld gav styrmanden stof til en masse uforskammetheder, og en søndag morgen lå han og Leo og sloges på dækket. Det var forresten en dejlig stille morgen, havet var olieglat, og vi havde to gange set en hval langt borte. Vi skulle ha boiled beef til middag, det var en behagelig afveksling og nemt at tilberede. Selvfølgelig levede vi hovedsagelig af tørfisk, den var jo gratis, kunne bare hentes i lasten. At den ikke var særlig velegnet til menneskeføde, så skipperen stort på. Under slagsmålet holdt skipperen sig under dækket, men vi andre var opmærksomme tilskuere og glædede os, hver gang Leos næve fik føling med styrmandens kæbe. Tilsidst fik styrmanden fat i en nagle og slog Leo hårdt over det ene øje, så blodet flød ned over ansigtet.

Næste dag blæste det op, og ud for Orkneyøerne kom vi ind i et forrygende vejr. Lasten forskubbede sig, og vi fik slagside. Vi lå i flere dage underdrejet med rebede sejl og ventede på, at det skulle klare op. Søerne vaskede over dækket, og stormen lavede musik i rigningen, så man ikke kunne høre sin egen stemme,

selv om man skreg af sine lungers fulde kraft. Jungmændene skiftedes til tørnen ved roret, de var i olietøj og lange gummistøvler, jeg havde det tøj på, jeg var kommet om bord i, og var drivvåd fra øverst til nederst. Det er utroligt, at jeg kunne holde til det, andre mennesker får influenza af at sidde på en bænk på Langelinie i bar figur en tidlig forårsdag, og nogen dør af våde fødder. Om eftermiddagen den dag, stormen var på sit højeste, og vi syntes, kysten kom nærmere og nærmere, sendte styrmanden Leo op i rigningen for at rebe. Det lød som en dødsdom.

Mens Leo var oppe, tog skipperen roret, og da det var overstået, tog han Leo med ned agter og gav ham et blikkrus fuldt af cognac. Dengang syntes jeg, hele verden stod og faldt med, om Leo kom levende ned fra råen, men nu bagefter synes jeg, at det jo sådan set var ligegyldigt, om hans tilværelse var blevet afsluttet den eftermiddag i Nordsøen eller den nat nogle år senere i Middelhavet, da han blev skyllet udenbords.

10

Da vi kom til Grimsby, rømmede jeg. Jeg havde planlagt det, inden jeg havde set den engelske kyst, og ventede bare på en passende lejlighed. Vi kom ind i dokken om aftenen, men kunne først gå til kajen næste morgen. Op ad formiddagen kom der nogle mæglere og sådan nogle om bord, og der blev en forfærdelig ballade over lasten, der havde forskubbet sig og delvis var blevet ødelagt. Køberne nægtede at modtage fisken, der blev et renderi af en masse mennesker, nogen af dem var meget ophidsede, og skipperens maske var som en tordensky. Leo sagde, at det hele var komediespil fra agenternes side for at

trykke prisen på fisken. Omsider gik det i orden, og ud på eftermiddagen begyndte losningen.

Fisken blev hejset i kurve op af lasten, en halv snes piger og unge koner var kommet om bord for at lægge fisken i kurve. De oversvømmede straks skibet fra for til agter, et par af dem satte sig ind hos mig i kabyssen, fik mig til at rødme over deres råheder og overtalte mig til at lave kaffe. At deres håndgribelige tilnærmelser skyldtes kaffen og ikke min person, var der vist desværre ingen tvivl om. Forestil dem, hvordan jeg så ud, jeg var ikke blevet vasket i den tid, vi havde været på søen, mit hår var langt, jeg havde en laset jakke på, der var stiv af madrester, sod og andre rare former for snavs, min skjorte var isabellafarvet og havde ikke været af kroppen, siden jeg var i Falkenberg, men bukserne var alligevel de værste. Selv en ekspert ville ikke have kunnet sige, af hvilket stof de i sin tid var lavet, det ene bukseben var flænget, og jeg havde måttet binde et stykke sejlgarn om anklen for at holde sammen på det. Den ene af pigerne så godt ud, hun var sorthåret, havde brune øjne og var smadderfuld af charme og skælmeri, havde en gammel, forvasket silkebluse på, der sluttede stramt om brysterne, og et sækkelærredsforklæde, der gled op, når hun satte sig, og viste de runde, nøgne knæ. Hun fik mig overtalt til at liste agterud og stjæle en pose kaffe til hende fra skipperens skab.

11

Da jeg havde vasket op efter aftensmaden, hentede jeg en pøs ferskvand, varmede den på komfuret og tog den med ned i lukafet, hvor jeg smed alt tøjet og skrubbede mig med en tot tvist og grøn sæbe fra top til tå, gjorde håret pjaskvådt og redte

en flot skilning ved hjælp af Leos lommespejl. Da jeg kom op på dækket, var pigerne ved at holde fyraften, jungmændene var ved at sætte lugerne på, der var fuldt af salt og stumper af tørfisk allevegne, skipperen og styrmanden var under dækket, der var begyndt at blive aftenstille over dokken, kun ovre ved kulkranerne, hvor der arbejdedes døgnet rundt, var der spektakel og raslen, der hørtes så meget des stærkere på grund af den begyndende stilhed. Pigen med de runde knæ stod på kajen, posen med kaffe havde hun i hånden, ude i livet var der oplevelser og vidunderlige ting, det var kun på skibe, livet var trist og meningsløst. Jeg var flygtet hjemmefra for at undgå regler og tvang, men rodede mig bestandig ind i slaveri igen, fordi jeg var blevet opdraget til at underkaste mig tvang. Men nu skulle det være slut. Slut med slaveriet. Endnu i aften ville jeg rømme.

Jeg gik ned i lukafet og pakkede mit kluns i en lille bylt, nogle postkort fra Færøerne og et billede af en svensk filmstjerne lod jeg ligge. Da jeg kom op igen, var jungmændene i kabyssen. For at drikke kaffe vel. Jeg stak bylten ind under jakken og forlod "Constantia".

Tredie kapitel

1

Når man sådan sidder på et folkekøkken og skal gøre sin tilværelse op, er man tilbøjelig til at glemme, hvad det egentlig er, man vil. Man er tilbøjelig til at lade sig rive med af, hvad man har oplevet, og bare fortælle løs. Hændelser og personer dukker frem, dramatiske oplevelser, der egentlig var betydningsløse, lever op i erindringen.

Dengang forstod jeg ikke, hvorfor jeg løb hjemmefra, og hvorfor jeg bar mig ad, som jeg gjorde. Og forstår det vel sådan set heller ikke i dag. Andre ville antagelig have oplevet noget helt andet end det, jeg gjorde. Det er jo ikke så meget det, man kommer ud i, som den måde, man møder tingene på, der er afgørende. Jeg tror, det blev min ulykke, at jeg blev for pænt opdraget. Eller for kedeligt. I al den tid, jeg strejfede om i Europa, selv under de hårdeste perioder, længtes jeg aldrig hjem. Minderne fra mit barndomshjem har altid trykket mig. Den stille stue, det regelbundne liv, avisholderen med *Hovedstaden* og *Kristeligt Dagblad*, hvor bladene fra dagen før hver morgen blev taget ud og lagt i høkassen, hver morgen på klokkeslet, urets stille tikken, potteplanterne og billedet af Jesus, der velsigner de små børn.

Jeg har sommetider haft det mindre rart, sultet og i ugevis ikke været i seng, men jeg har aldrig længtes efter de indelukkede, stillestående stuer, hvor jeg levede i min barndom, aldrig savnet det bur af regler, love, vaner og moral, der sikrede

sine beboere mod livets farer og usikkerhed, men samtidig fjernede enhver fornemmelse af at leve. Alt lå i faste rammer, man behøvede aldrig at være i tvivl om, hvordan man skulle forholde sig. Man havde lovene og reglerne at holde sig til. Det måtte man og det måtte man ikke. Og altid var det det interessanteste, der var forbudt, og det kedelige, man skulle.

Jeg har oplevet mange mærkelige og usædvanlige ting. Ting folk i almindelighed ikke kommer ud for. Jeg har været portner i Paris, smugler ved den norsksvenske grænse, snørebåndsforhandler i Hamburg og fremmedfører ved Rivieraen. Og alligevel har det at ligge på en grøftekant været min største oplevelse, at ligge der på ryggen og bare glo op i luften, være fuldkommen fri og uafhængig, fuldkommen uden ansvar, uden forpligtelser. Friere end fuglene, der har rede og mage og unger og alt det der. Dette ikke at ha noget hjemsted, ikke noget mål var en herlig ting, ligge i udkanten af en skov faen i vold fra alt hvad der hed civilisation, ligge der i en seng af bjørnegræs, vild kørvel og forglemmigejer og prise sig lykkelig over at man ikke stod i en fabrik eller sad i en kabys.

Jeg havde bare en ting at sørge for: omhyggeligt at undgå alt arbejde. Faren for at få arbejde lurede overalt, hvor man kom, to gange havde jeg ladet mig narre og ofret min frihed, jeg var gået til arbejdet med gåpålyst og ivrighed og havde oplevet en fattig og bunden tilværelse, alt det jeg var løbet hjemmefra for at undgå. Hvad glæde er der ved at hakke roer. Hvad glæde er der ved at være messedreng på en Thurø-skonnert. Man får et sted at sove og man får noget at putte i maven. Men det gør man jo alligevel. Og jeg har aldrig haft så dårlige sengesteder og

aldrig spist så dårligt, som når jeg lod mig lokke til at ta arbejde.

Men det kunne være svært at undgå. Folk prøvede på alle måder at forlokke én. De brugte alle kneb. Nogen havde det princip, at hvis de gav én en smule mad, skulle man til gengæld gøre lidt arbejde, hugge lidt brænde, gøre lidt i haven eller sådan noget. Og hvis man så var så dum, på grund af sin uheldige opdragelse, at sige ja, kunne man komme ud for, at de opfordrede én til at blive, de havde meget, der skulle gøres; man kunne bo oppe på loftet, skulle nok få lidt for det ogsåvidere. Eller de havde hørt, at bonden inde ved siden af havde brug for en ung mand og ville absolut gå med derind og sørge for, at man fik arbejdet.

Og det forbandede ved det var, at man var nødt til at lade, somom man egentlig forfærdelig gerne ville ha noget at rive i, var nødt til at sige ja og amen til det hele og lade sig slæve med ind til bonden og lade sig svinebinde til en trillebør og en skovl istedetfor fri og frejdig at valse ud ad vejen. Ellers forskertsede man folks sympati og fik hverken mad eller penge til logi. Folk var underlige på det punkt, sagde at arbejde adler og alt sådan noget. Vagabonderne sagde, at arbejde adler, men adelen arbejder ikke. Desuden ville folk altid vide, hvad profession man havde, og da man var nødt til at sige noget, sagde jeg, at jeg var gartnerelev. Jeg syntes, det lød pænt. Særlig det med elev. Indenfor andre fag var ølhenterne bare lærlinge, men hos gartnerne var de elever. Det var ligesom lidt finere. Og når jeg kom til steder, hvor der var brug for gartnerelever, slog jeg straks om og sagde, at jeg var snedker eller hvad jeg nu kunne finde på.

Jeg kom fra Grimsby til Hamburg som blind passager på en engelsk fragtbåd. Det var en modbydelig tur. Jeg gik først et par dage i Grimsby og nød min genvundne frihed uden egentlig at vide, hvad jeg skulle bruge den til. En nat sneg jeg mig ombord i en af Det Forenedes både, en smørbåd, jeg tror den hed "Primula", for at be besætningen om lidt mad. De sagde, at jeg var efterlyst for rømning, og at jeg skulle se at komme væk fra byen på en eller anden måde; der lå en fragtbåd ovre ved kulkranerne, der vist skulle til Hamburg.

Henad morgen entrede jeg fragtbåden og gemte mig i en redningsbåd, der var overdækket af sejldug. I båden var der et kompas, en dunk vand og en beholder med beskøjter. Da jeg havde ligget der i to døgn og frosset, gik vi til kajen i Hamburg, og da natten faldt på, forlod jeg mit skjulested og gik i land. Den nat og dagen efter gik jeg på Hamburgs gader. Den følgende nat sov jeg i et lille skandinavisk sømandshjem i *Lille Papegøjegade* i Altona. Jeg havde ingen penge, men satte min bylt i pant.

Men jeg måtte se at komme væk fra Hamburg. En by repræsenterede jo alt det, jeg ville undgå. På landevejen var den virkelige frihed. Vandre gennem smukke landskaber fuldkommen fri og uafhængig. Bjerge, skove og søer. Kvidrende fugle og en bæk, der rislede ned ad bjerget, en græsbevokset skråning ved siden af bækken, hvor man kunne ligge så lang man var og dase. Lige så længe man gad. Uden at nogen kom og spurgte, hvorfor man lå der og drev. Ikke behøve at springe op, når nogen kom. Og stå og se forlegen ud som en tyv der er grebet på fersk gerning. Bare blive liggende og glo op i luften.

Ingen havde noget at skulle have sagt over én. Ingen pligter, overhovedet ingen. Intet ansvar. Fri og uafhængig.

2

Og hvis man blev sulten, behøvede man blot at gå ind i en gård og be om lidt at spise. Enhver ved fra film og turistpropaganda, hvordan sådan en tysk gård ser ud. Velholdte bindingsværksbygninger, smukke, solbrændte mennesker i nationaldragter, en hund, der muntert gøende byder én velkommen. På sådan en gård ville man tage venligt, næsten begejstret imod en rejsende svend, det betød jo en adspredelse, et pust fra den store verden. Man ville blive beværtet, overtalt til at blive om natten.

I Sverige havde det været noget andet. Sverige er så tæt befolket og så overrendt af vagabonder. Her i Tyskland lå gårdene langt fra hinanden. Og jeg ville sikkert komme til at opleve noget. På landevejen lurer den store oplevelse. Måske ville jeg gøre ophold i en eller anden lille, idyllisk bjerglandsby, tage arbejde en ugestid, gå tur efter fyraften med markens smukkeste pige, måske forføre hende i den lille lund ved bækken. Og jeg ville drage videre til nye egne, nye oplevelser, nye eventyr. Det var livet. Sådan skulle livet leves.

Det ville blive noget andet end at gå i en blæsende havneby som Hamburg og suge på labben, sove på et beskidt sømandshjem, hvor man blev hundset, og tilbringe dagen med at vandre om i kolde og våde gader, sulten og hjemløs.

Altså ud ad landevejen. Hamburg var et helvede. At være subsistensløs i en by er at være den mindst begunstigede, at ha de dårligst mulige betingelser for at få noget at spise og en seng

at sove i. Og får man det endelig, er det den sletteste føde og det elendigste nattelogi. Dette at man er fri for at arbejde betyder bare, at man intet har at ta sig til, at man føler sig overflødig, skudt ud, lediggangen er en forbandelse, man drysser op og ned ad gaderne og véd ikke, hvad man skal få tiden til at gå med, bliver hundset af politiet og mødt med fjendskab af folk. Ustandselig går man med frygten for at blive anholdt, har man endelig kunnet betale for logi, ved man ikke, om det bliver politiet, der kommer for at vække én, har man ikke logi, tør man ikke sætte sig på en bænk for at prøve på at sove lidt, så kommer de satans betjente og vil høre lidt om, hvad man egentlig er for en kanut. Pæne folk kan sgu sidde på bænkene hele natten, hvis de har lyst. Og de har dog en varm seng, de kan gå hjem i, det var mere rimeligt, at det var dem, man jagede fra bænkene.

En by er et helvede for et menneske uden penge og uden venner. Ingen steder kan man føle sig så ensom som i en by, ingen steder er faren for at skulle overnatte større end dér midt mellem alle husene. Ikke engang en opgang må man gå ind i, intet sted er faren for at komme til at sulte større end dér, hvor dynger af madvarer er hobet op, ingen steder føler man sig ensommere end midt i menneskemylderet.

Men ude på landet ville det blive noget ganske andet. Dér havde man da også et mål, dette at komme fra det ene sted til det andet; når man træt af indtryk og vandring lagde sig til at sove i en eller anden lades duftende hø, havde man den tilfredsstillelse, at man var nået så og så langt, måske tredve kilometer, måske halvtreds. Og man vidste ikke, hvad

morgendagen ville bringe, hvilke egne man ville komme til, hvilke oplevelser man ville komme ud for.

I byen var den ene dag som den anden. Og hver dag føltes som spildt. Hvis der endelig var en forandring at notere, var det kun, at man var sunket dybere ned i møjet.

3

Den dag, jeg besluttede mig til at forlade Hamburg, regnede det. Jeg havde sovet i Lille Papegøjegade om natten. Den lå i Altona, nede ved havnen. Jeg havde ikke penge til sporvogn og det var langt henpå dagen, før jeg nåede ud af Hamburg. Det regnede stadig, jeg var gennemblødt men i godt humør, nu begyndte livet endelig at få lidt facon, nu skulle jeg opleve den tilværelse, jeg var løbet hjemmefra for at opnå.

En stor bys periferi er ikke noget særligt opløftende, jeg syntes aldrig, jeg kunne blive færdig med lossepladser, kolonihaver, oplagspladser, fabriksanlæg og billige lejekaserner. Af og til kom der en stump mark, og et forfaldent bondehus og en mager ko fik mig til at tro, at nu var jeg på landet, men umiddelbart efter kom en gammel gård, der var indrettet til vognmandsgarage, derefter kom et gartneri og en kemikaliefabrik. Det var klart, at det rigtige bondeland lå langt borte endnu. Desuden var mine fødder ikke længere i form, der var ikke en tør plet på kroppen af mig, det var ved at blive aften og jeg anede ikke, hvor jeg skulle overnatte. At komme op at køre var jeg afskåret fra, ingen chauffør standser så tæt ved byen for at ta en vagabond op. Det var ikke langt fra, at jeg ønskede mig tilbage til sømandshjemmet i Altona.

I husene langs vejen var lysene ved at blive tændt, store lastbiler med bivogne raslede forbi mig på massive ringe og oversprøjtede mig med pladder og søle; foran et snavset og vejtilsølet skilt stod en forladt cirkusvogn, der så ud somom den var glemt, på døren var der endnu rester af en plakat: *Kæmpesensation. Direkte fra New York*. Nedenunder billedet af en dødsrytter på motorcykel var der med blyant skrevet navnet på en landsby og en dato. Lænet til et af vognhjulene stod et rustent cykelstel. Et sted ude i det klamme tusmørke kunne man høre lydene fra et tog, der rangerede.

Men trods alt. Nu endelig skulle jeg opleve friheden.

En mand kørte forbi mig på cykel. Han var i regnfrakke og lange støvler. På hodet havde han en uniformskasket. Det var nok en slags politi. Da han var kommet lidt forbi mig, standsede han og stod af. Det var lige under en lygte, glimtet af hans knapper og guldtresser gjorde mig bange. Han begyndte at trække hen mod mig, mens han løftede den ene hånd og råbte et eller andet. Jeg havde ikke åndsnærværelse nok til at stikke af, eller også sad skrækken for uniformen, autoriteten, mig i blodet fra min barndom. Min opdragelse, forstår De. Det var umuligt for mig at forestille mig, at der indeni uniformen var et almindeligt menneske, et menneske som alle andre, et menneske som om søndagen lå på en sofa i en kedelig dagligstue i skjorteærmer og ikke var til at skelne fra alle andre mennesker. Her på landevejen var han noget frygtindgydende, loven, myndighederne og alt det der. Han repræsenterede magten, samfundet, der greb en vagabond på fersk gerning. Når han vinkede med hånden, måtte jeg standse. Standse med et ryk. Kunne overhovedet ikke komme på den idé at stikke af.

Har De nogensinde set en hest på en indhegnet mark, hvor alt græsset er afgnavet til roden. Udenfor indhegningen er der højt, saftigt græs og indhegningen er ikke højere, end at hesten ville være istand til at sætte over den uden tilløb. Den står der og ser længselsfuldt på det frodige, grønne græs derudenfor, prøver ved at strække sig og spidse mulen at nå bare lidt af herligheden, men falder ikke et øjeblik på at sætte over og tilfredsstille sin sult i den knæhøje, friske frodighed. Det falder den ikke ind. Ikke et øjeblik. Den aner overhovedet ikke, at det ka la sig gøre.

Sådan stod jeg der på landevejen og så uniformen komme henimod mig. En ordre fra en uniform betyder ganske simpelt, at den skal adlydes, jeg kunne ikke engang få den tanke at lade være.

4

Jeg sidder her på et folkekøkken som en mand, der er slået ud. Det kunne tyde på, at jeg har en vis evne til at gøre det forkerte, men De kan idetmindste roligt forlade Dem på, at jeg har ret, når jeg siger, at det er min erfaring, at det er falsk lære, at man skal tale sandt. Det det gælder om, er ikke at sige sandheden, men at sige det, situationen kræver, det der er mest hensigtsmæssigt. De gange min gode opdragelse har haft overtaget og forledt mig til at sige sandheden, har jeg næsten altid løbet mig en staver i livet, mens jeg har reddet mig ud af en række situationer ved en lille, fiks løgn. Man skal sige det, der er klogest at sige. Det kan sommetider være klogt at sige sandheden, men det er sjældent.

Hvis jeg havde sagt til uniformen, som det var, var jeg blevet anholdt, udvist af Tyskland, og sendt hjem til potteplanterne og familiens sure bebrejdelser. Jeg sagde derfor, at jeg var tysk sønderjyde, gartner af profession, der var ude at søge arbejde. Han bemærkede, at jeg talte dårligt tysk. Jeg sagde, at min familie var dansk, at de talte dansk hjemme, men at *jeg* følte og tænkte tysk, at mit hjerte var hos Tyskland, og at det blandt andet var grunden til, at jeg var taget hjemmefra. Det lod til at gøre ham sympatisk stemt, og jeg troede allerede, at jeg skulle slippe for videre tiltale, da det viste sig, at han havde fået for meget sympati for mig til at ville lade mig sejle min egen sø. Det var ikke så heldigt, jeg begyndte at blive bange for, at han ville invitere mig med hjem til middag og det ville blive opklaret, at jeg havde fyldt ham med løgn. Jeg sagde derfor, at jeg lige havde spist, at jeg havde opgivet at søge arbejde for idag og spurgte om vej til stationen.

Han ville følge mig et stykke på vej til stationen og spurgte mig undervejs, hvad han skulle gøre ved en pelargonie, der ikke ville trives, bladene var gule og krøllede sammen. Jeg svarede, at den øjeblikkelig måtte plantes om i frisk jord, måske han skulle blande lidt sand i jorden og prøve at lægge en smule kalk i bunden af potten. Han blev meget overrasket. Kalk? Jeg bekræftede, at det havde vist sig, at en smule kalk kunne gøre underværker, det var en forholdsvis ny opdagelse; jeg havde hørt om en gartner i Slesvig, der havde specialiseret sig i pelargonier og i fjor havde været på randen af ruin, idet det viste sig, at samtlige pelargonier, mange tusind, truede med at gå ud. Gartneren var blevet fortvivlet, hele hans eksistens stod på spil, han sov ikke om natten og begyndte at blive religiøs,

indtil han en morgen, hvor han forgræmmet vandrede om i sine drivhuse mellem de døende pelargonier, opdagede at en halv snes stykker, der stod lidt af vejen, trivedes udmærket, havde friske grønne blade og struttede af knopper. Han tog et par af dem med sig ind og slog dem ud af potterne for at finde ud af, hvad grunden kunne være. Det viste sig, at der i bunden af potterne lå lidt kalk. Han kaldte den gartnerelev ind, der havde haft med disse planter at gøre, og spurgte ham, hvordan det gik til, at der var kalk i bunden af potterne. Gartnereleven blev meget bange og troede, han skulle fyres, han bedyrede, at han ikke anede, hvordan kalken var kommet der. Gartneren spekulerede over det hele natten, og næste morgen tog han den drastiske beslutning at plante alle pelargonierne om og lægge kalk i bunden. I løbet af fjorten dage rettede alle planterne sig og han var reddet fra ruin.

Det var satans, sagde uniformen. Det ku være, man skulle prøve.

Da vi nåede stationen, standsede han pludselig og så eftertænksomt på mig, sagde at han lige skulle telefonere og at jeg skulle vente udenfor sålænge. Nu blir De her, sagde han. Det var en ordre. Og desuden havde jeg ikke store chancer for at komme væk, han havde cykel og jeg var ikke kendt på stedet. Hvad var det, han skulle ringe om? Måske jeg alligevel skulle ta chancen og prøve på at forsvinde.

Inden jeg kunne beslutte mig, kom han ud igen. Det var lige før et togs afgang og han hilste tilhøjre og tilvenstre. Nå, hvad mener De nu, sagde han, da han kom hen til mig, jeg har et arbejde til Dem. Han sagde det med giverens undertrykte

glæde, ligesom man siger: Nå, det havde du nok ikke ventet. Eller: Jeg har en overraskelse til dig, hvad tror du, det ka være.

Jeg må indrømme, at jeg ikke var så henrykt, som jeg burde være. Faens osse, den idiot. Bare folk dog ville beholde deres ædelmodighed for sig selv og la mig være i fred. Nu stod jeg lige på nippet til at kunne realisere mine drømme om friheden, om den virkelige frihed, og så kom det dumme svin og spolerede det hele med sin savlende elskværdighed, bare jeg dog ikke havde sagt, at jeg var tysk sønderjyde, det var det, der gav ham sådan en sympati for mig, det var lige efter afstemningen i Sønderjylland og alle gode tyskere var overbevist om, at hele grænsebefolkningen elskede Tyskland og ved alle mulige rævestreger blev revet bort fra fædrelandet og modersmålet. Idet mindste ungdommen. Det var fortvivlet, nu skulle jeg altså igen til at lade mig kommandere. Gå og slæve med en trillebør. Lige på tærskelen af friheden. Jeg lå her lige med halen i Hamburg og kunne ikke komme videre. Satans osse.

Han havde telefoneret til gartner Guse, en flink mand, der ville give mig kost og logi og en lille løn indtil videre. Hvis jeg så var flink, kunne jeg blie fast mand og få højere løn. Jeg kunne godt komme derned allerede iaften. Nå, hvad sier De til det, gentog han og var meget stolt over sin udmærkethed. Jeg havde let ved at vise min overvældelse, men det kneb at vise henrykkelse. Det var da vidunderligt, sagde jeg, men tror De ikke, at det var bedre, at jeg tog ind til Hamburg iaften og vendte tilbage imorgen. Jeg kunne jo dårligt være bekendt at vise mig i min ny plads, sådan som jeg så ud. Jeg ville jo gerne gøre et godt indtryk i min nye plads. Jeg så jo ud som en

vagabond, gennemblødt og snavset, og det skulle de jo nødig tro, jeg var.

Sludder og vrøvl, sagde uniformen, det skal De såmænd ikke ta Dem så nær, jeg skal gå med derned og forklare, hvordan landet ligger.

Da vi kom ned til gartner Guse, sad hele familien og personalet i køkkenet og spiste til aften. Det var et stort køkken, rummeligt, lyst og hvidskuret. Der var lunt og en behagelig duft af god mad, folkene så rare og venlige ud; da vi kom ind ad døren, vendte de allesammen deres nyvaskede ansigter imod os, en ung pige, der var på vej hen til bordet med et fad nypillede, gule kartofler, standsede også og mønstrede mig med et venligt blik, hun havde et kønt ansigt med frisk hud og dybe øjne, der så lige på én. Det gjorde mig lidt mindre hadefuld.

5

Jeg ved ikke, om De kan forestille Dem, hvor vanskeligt jeg havde det, mens jeg var hos gartner Guse. De folk var så ejegode ved mig, som kunne jeg ha været deres søn, mit højeste ønske var at komme væk derfra og ud til friheden på landevejen, og alverden sammensvor sig mod mig og forhindrede mig i at opnå denne frihed. Hvis Guses havde udnyttet mig eller hundset mig, havde det været en let sag at komme afsted, men de var så omsorgsfulde og flinke, at det var til at blive rasende over. Hvis bare endda Gunhild havde været grim, bare en lille smule grim for pokker, havde jeg kunnet slippe væk. Men hun var køn og fuld af skælmeri og sex appeal. Eller hvis hun havde været afvisende, men hun var det modsatte, da jeg havde været

der i to dage, kyssede jeg hende omme bag planteskuret og efter den dag gik vi ture sammen om aftenen og mere end det.

Det lod ikke til, at der var noget at stille op. Det var umuligt at forlade Guses, de forærede mig tøj, gav mig lommepenge, kritiserede aldrig mit arbejde, prøvede at lære mig noget, underviste mig i tysk efter fyraften og tog mig med, når de skulle på udflugter eller i biografen. Hvis jeg var kommet lige hjemmefra, havde det kunnet hjælpe mig, at Guse var socialist, min far kordegnen regnede socialister for omtrent det laveste på denne jord, men jungmændene på Thurø-skonnerten havde rettet den slags vildfarelser hos mig.

Desuden havde jeg det med betjentens pelargonie hængende over hodet; hvad dag det skulle være, ventede jeg at se ham komme ind i gartneriet og kræve mig til regnskab. En dag spurgte jeg forsigtigt Guse, om det var heldigt at komme kalk i bunden på en pelargonies potte. Guse grinede og mente ikke, det var så heldigt; den pelargonie skulle være glad, hvis den kom fra det med livet. Hvordan faen jeg kunne komme på den idé. Jeg svarede bare noget om, at jeg engang havde hørt, at det skulle være godt, men at jeg nok havde tænkt, det var noget sludder.

Hvordan jeg så skulle bære mig af med det, måtte jeg se at komme væk. Jeg var ikke løbet hjemmefra for at gå i et gartneri og vande tomater, jeg var flygtet for at opleve friheden og eventyret. Hvis jeg var doven og bar mig fjollet ad, ville Guse sikkert blive knotten på mig, måske endda han kunne gøres så gal, at han ville be mig ryge og rejse, ihvertfald kunne han vel blive så gnaven, at det ikke ville falde mig så svært at stikke af.

Imidlertid gjorde jeg det naive fejltrin en aften at betro mig til Gunhild. Hun lå længe uden at sige noget, hvad der gav mig mod til at fortsætte og fortælle hende ravl og krat om min flugt hjemmefra, at jeg ikke var sønderjyde, at jeg hadede arbejde og familieliv, om min længsel efter fri som en fugl at kunne strejfe om uden at det ragede nogen, og om betjentens pelargonie.

Da hun stadig ikke sagde et ord, blev jeg underlig tilpas og famlede i mørket efter hendes hoved. Da jeg strejfede hendes kind, blev min hånd våd.

Jeg strakte armen op og tændte lyset. Ja minsandten om ikke pigen lå og græd. Det lyder måske lidt råt, men min første tanke, da jeg så hendes smukke ansigt med øjnene fulde af tårer ligge der på min hovedpude, var at sengeliggende piger på filmen jo græder skrupforkert, deres glycerintårer triller roligt og stille ned langs hver sin side af næsen, mens Gunhilds tårer trillede fra de yderste øjenkroge og ned i hver sit øre. Det var en lille smule komisk.

Hvad tænker du på? snøftede hun. Det kunne jeg selvfølgelig ikke sige og sagde i stedet noget om, at jeg havde tænkt på, hvor svært det ville blive for mig at rejse fra hende. Med snipperne af hendes natkjole, der lå ved hovedgærdet, tørrede jeg hendes tårer bort og forsøgte at berolige hende.

Så sagde hun: Jeg rejser med dig.

Fjerde kapitel

1

De må indrømme, at jeg var kommet i en vanskelig situation. Hvordan skulle jeg bære mig ad med at slippe bort? Hvordan skulle jeg kunne snige mig bort som en tyv om natten fra mennesker, der i den grad havde behandlet mig godt? Jeg måtte gøre noget, der kunne få Guses, Gunhild indbefattet, til at foragte mig dybt og inderligt. Så ville jeg kunne forlade dem med let hjerte og leve det frie liv, jeg længtes så uendeligt efter.

De følgende dage var jeg forsætligt tvær og modvillig, gjorde mit arbejde dårligt, svarede ikke, når der blev talt til mig, gav planterne forkert jord, fornærmede en af Guses bedste kunder og dræbte Gunhilds yndlingskilling. Jeg mærkede deres forbavselse over min ændrede opførsel og begyndte så småt at hovere indvendig og forestille mig, hvordan Guse ville be mig komme med ind på kontoret, give mig en konvolut med min løn, sige mig sin hjertens mening og be mig om at forsvinde ud af sit hus i en vis hurtighed. Jeg ville lade somom jeg blev ked af det, og hvis han så fortrød det og sagde, jeg godt kunne blive alligevel, ville jeg være trodsig og sige, at jeg i den senere tid nok havde mærket, at de ikke brød sig om mig, og at ingen magt på jorden skulle få mig til at blive et minut længere.

Og inden der var gået en time, ville jeg være på landevejen, fri og uafhængig. Og i den første smule skov, jeg kom til, ville jeg gå ind og smide mig lige så lang jeg var under et træ, hvor den vilde gulerod voksede mandshøjt og hvor man ikke hørte andet

end insekterne og vinden. Eller måske på bredden af en sø med åkander og nøkkeroser, hvor man kunne ligge og kigge på lappedykkerne og se fiskene slå smut i vandskorpen.

Da jeg en eftermiddag kom forbi planteskuret, hørte jeg Guse snakke med sin kone derinde og kom egentlig mod min vilje til at høre, hvad de talte om.

Guse: Knægten har sgu ikke haft det så let, der er et eller andet, der piner ham. Hvis han ikke var så indelukket, kunne man snakke med ham og måske få ham på ret køl.

Guses kone: Han er jo ikke andet end et barn og savner naturligvis følelsen af at ha et hjem. Han går rundt her og er en fremmed; vi skulle måske prøve på at tage os lidt mere af ham og være noget for ham.

Guse: Jeg kan godt li fyren og har lyst til at prøve at snakke med ham, men det er sikkert bedst at la ham være i fred, så han selv kan gå og finde ud af det. I den alder er man sgu tilbøjelig til at gå og fange griller. Det er synd, hvis han går og har det skidt, men det går nok over igen.

Det var altså alt, hvad jeg havde fået ud af min nye, fine taktik. Det var til at fortvivle over. Det ville sikkert aldrig lykkes mig at komme bort derfra. De ville beholde mig år efter år, og når engang Guse døde, ville jeg arve gartneriet og blive gift med Gunhild. Godnat landevej, godnat frihedsdrømme og alle små søer med nøkkeroser. Godnat eventyr og store, vide verden. Godnat mærkelige oplevelser i små, bortglemte bjerglandsbyer.

2

Så besluttede jeg at snakke med Guse. Sige ham lige rent ud, hvordan landet lå. En eftermiddag da vi stod og bandt tomater

op i et af de kolde drivhuse. Han sagde, at jeg måtte ikke binde basten for stramt om planterne, opbindingen skulle bare hjælpe til at holde vægten af tomaterne oppe, jeg måtte ikke snøre dem, så basten skar ind i stænglerne. Hr. Guse, sagde jeg til ham, jeg føler, at jeg ikke egner mig til at være gartner, jeg vil hellere sige Dem det, som det er, jeg dur ikke til det, jeg slår ikke til og kommer aldrig til det. Jeg har tænkt meget over det og besluttet at sige til Dem, at det er bedre, at jeg rejser. Hvis De ikke havde været så god ved mig, var jeg rejst for længe siden.

Ja, det var jo en længere smøre, sagde han og grinede. Næ, min ven, la vær at ta det så højtideligt, De egner Dem udmærket til at være gartner og jeg er godt tilfreds med Dem. Op med humøret og la være at ta for tungt på tingene.

Jamen hr. Guse …

Ikke noget jamen, sagde han. Jeg tror sgu, De har mindreværdsfølelse. Bare gør Deres bedste, så skal jeg ikke forlange mere. Ingen kan gøre mere end sit bedste, ikke engang Vorherre.

Han gav mig et puf på skulderen med sin knyttede hånd og så mig lige i ansigtet med sine stærke, gode øjne. Er den i orden, sagde han.

Jeg kunne ikke klare den, jeg prøvede at undgå hans blik og faldt ud af den holdning, jeg endelig havde fået mig samlet sammen til. Han havde autoritet, og jeg var opdraget til at bøje mig for autoriteten. Jeg mumlede et eller andet, og han gav mig et dask på kinden og sagde:

Så snakker vi ikke mere om det.

– Også med Gunhild slog mine planer fejl. Jeg mente så sikkert, at når pigen elskede mig, ville hun også slå den tossede plan om at rejse med mig ud af hodet, når jeg forklarede, at jeg ville føle mig lykkeligst ved det. Er der måske ikke noget smukt i at bringe et offer for den, man holder af. Hun blev tværtimod mere opsat på at ville tage med, efter at jeg havde bedt hende om at lade være.

Jeg sad i det hele taget kønt i det. Nu var der kun én måde tilbage, det var den at stikke af fra det hele en nat, efterlade en seddel på bordet og be dem forstå, hvorfor jeg ikke kunne gøre anderledes. Og takke dem for alt det gode, de havde gjort mig.

3

Og så kom det alligevel til at gå helt anderledes, end jeg havde tænkt mig. Jeg havde besluttet at rejse den førstkommende lørdag. Om aftenen. Jeg ville lægge et brev på bordet oppe på mit værelse, det ville først blive fundet henimod middag næste dag. Jeg følte mig forfærdelig skidt tilpas ved det, men det måtte gøres.

Om lørdagen var jeg i et underligt humør og overbevist om, at de allesammen kunne se på mig, hvad jeg havde i sinde. Efter fyraften gik jeg op på værelset og skrev brevet på et stykke af Guses firmapapir, som jeg havde taget nede på kontoret.

Jeg havde endnu ikke nået at lægge brevet i konvolut, da jeg hørte fru Guse kalde på mig. Jeg skød brevet ind under hovedpuden og gik ned. Om jeg ville gå på jernbanen med en pakke, der nødvendigvis skulle afsted samme aften. Jeg tog pakken og skyndte mig afsted. Da jeg var på hjemvejen, så jeg pludselig Gunhild skrå tværs over gaden mod mig. Hun så

meget ophidset ud. Jeg troede først, hun havde fundet brevet, og ønskede, at jeg aldrig var blevet født. Da hun nåede hen til mig, var hun så stakåndet, at jeg dårligt kunne forstå, hvad hun sagde. Da det endelig gik op for mig, blev jeg kold på ryggen: lige efter, at jeg var gået til stationen med pakken, var Rössler, betjenten, kommet og havde spurgt efter mig. Da han hørte, at jeg ikke var hjemme, sagde han, at han ville vente på mig. Så var han gået med Guse ind på kontoret, og Gunhild var løbet mig i møde for at advare mig.

Selvfølgelig var jeg klar over, at det ikke var pelargonien, at det var noget alvorligere. Måske var det bare noget med tilmelding, men det kunne jo også godt være, at politiet havde opdaget, at jeg var udlænding, og at jeg nu skulle arresteres og udvises. Modtages af familiedeputation på hovedbanegården med kordegnen i spidsen, modtage deres tilgivelse som en anden forloren søn og på ny tvangsindlægges i *stuerne*. Hjem og se far sidde og skrive dåbsattester ud for tres øre pr. stk. Og hver søndag formiddag sidde i kirken og hykle andægtig.

Aldrig i evighed. Så hellere blive slået halvt fordærvet som messedreng på et eller andet skib. Hvis der var nogen, der ville ha mig. Under alle omstændigheder måtte jeg ud af Tyskland. Jeg havde dengang meget naive forestillinger om politiets arbejdsmetoder og troede, at hele maskineriet ville blive sat i højeste alarmberedskab, hvis jeg gjorde mig usynlig.

Fem minutter efter sad jeg i rutebilen til Hamburg, og Gunhild stod tilbage på vejen og vinkede og græd. Jeg fik en klump i halsen og syntes pludselig, at jeg mistede så meget. Noget, der måske var mere værd end frihed og eventyr. Dagen før havde jeg syntes, det var soleklart, at min lykke var gjort,

bare jeg kunne slippe væk, og nu kunne jeg pludselig ikke længere forstå, hvorfor det egentlig var soleklart. Og der stod Gunhild på vejen og så efter rutebilen, der kørte bort, og jeg blev pludselig klar over, at jeg elskede hende, at jeg ikke kunne undvære hende, at hun havde været det eneste i mit liv, der var noget ved.

Og hvorfor skulle jeg så absolut væk fra de mennesker, der havde behandlet mig bedre end nogen andre mennesker. Det var jo ikke, fordi Rössler var kommet og havde spurgt efter mig, jeg ville jo være flygtet alligevel samme aften.

Men det var kun et øjeblik. Da Gunhild og gartneriets skorsten var forsvundet af syne, var jeg lige ved at give mig til at synge, nu var jeg fri, nu var jeg min egen herre igen. Ingen pligter, ingen bånd, nu kom livet og friheden.

4

I Lille Papegøjegade var der fuldt hus, jeg fik den sidste seng, der var ledig. I sengen ved siden af lå en københavnsk tiggerprins, der kaldte sig for Valby-Povl. De andre kaldte ham for Løgne-Povl. Han lå og gnubbede sig ustandselig og talte om fiduser, mens jeg lå og tænkte på Gunhild og på, hvordan jeg skulle komme ud af Tyskland, inden politiet fik fat på mig. Mere end én nat turde jeg ikke blive i Papegøjegade.

Jeg spurgte Valby-Povl, om han mente, jeg kunne slippe over grænsen ved Kruså.

Hør nu her, sagde han, du er en barnerumpe, du har ikke et ærligt stykke papir i lommen, og så tror du, du ka gå over grænsen. Fra tysk side. Du må jo ha rotter på loftet. Ser du, en tysker kan løbe risikoen og gå over, hvis han da ikke er efterlyst.

Hvis gendarmerne tar ham, spiller han bare dum, aner ikke, at han er lige ved grænsen ogsåvidere. En dansker kan gøre det fra dansk side. Men en dansker fra tysk side uden papirer og efterlyst, det er det mest sindssyge, jeg længe har hørt. Hvorfor ikke ta en hjemsender, gå op til konsulen og sig, du har mistet dine papirer. Han er en flink mand, den konsul, han taler venligt og forstående med én i en halv time, og siger så, at han er morderlig ked af, at han ikke kan hjælpe én. Gå du bare op til ham, måske ka du få en billet til frelserhærens herberge, hvor de næsten ikke har lus, og hvor du kan få lov at hugge brænde og synge salmer, hvis du er rigtig artig. Over grænsen, siger du, næ den går sgu ikke, kammerat, men prøv og snak med søfyrbøderne på en af de danske både, de skal sgu nok hjælpe dig hjem uden at spørge om dine statsborgerrettigheder eller din religion, bare hils fra Valby-Povl, så går det nok.

Næste dag fulgte Valby-Povl mig ned i havnen for at finde et skib til mig. Da han havde fået mig til at rykke ud med hele min historie, mente han, at jeg jo nok alligevel skulle foretrække den reglementerede måde at komme hjem på. Det ville sikkert kunne la sig ordne og det var nu engang behageligere.

Jeg prøvede at sætte ham ind i, at det var det med familien. At jeg på den måde ville dumpe lige ned i familiens skød igen, endda under vanskeligere omstændigheder, end da jeg løb hjemmefra. Og at det var min plan engang med tiden, måske først om mange år, at vende hjem med mange penge på lommen, tage ind på Angleterre og invitere hele familien på diner, komme som den rige fugl, rigtig imponere dem, og så rejse min vej igen, ud til den store verden, til nye eventyr og oplevelser.

Valby-Povl så misbilligende på mig. Ja, jeg tænkte jo nok, du var en barnerøv. Jeg kendte engang én, der stak af hjemmefra for at kunne komme tilbage og vise dem, at man kunne blive til noget uden deres råd og formaninger. Han ville også vende hjem på 2. klasses billet, sende telegram om sin ankomst ogsåvidere, sådan et rigtigt lille dumt svin fra et pænt hjem, forstår du. Han tog ud at sejle og lagde hver en øre op, røg ikke, drak ikke, bare for at kunne komme hjem og ærgre familien. Selvfølgelig opdagede han snart, at det ikke er den måde, det skal gøres på. Så gik han i land og blev køkkenkarl på en bar i Marseille. Den gik heller ikke. Så tog han til Staterne, tog det hårdeste slæv, der var til at opdrive, og opdagede endnu engang, at det hårdeste arbejde er det, der smider mindst af sig. Det er en fast regel, du gamle, glem aldrig det. De, der tjener allermest, er dem, der ingenting bestiller, derefter går fortjenesten gradvis nedad og er lavest for dem med den længste arbejdstid og det hårdeste slæv. Nå, efter ti års forløb fik han skravet så meget sammen, at han kunne slippe over til Europa igen, fik arbejde på en pakkassefabrik i Paris og prøvede at være sparsommelig og flittig. Der gik det ene år efter det andet, og han havde alle mulige slags job, men fik aldrig lagt så meget til side, at han kunne gennemføre en rejse hjem og invitere familien på gule ærter i Bræddehytten. Så slog han en mand ihjel og tog hans tegnebog med 7000 francs, det var sådan noget som et tusind kroner dengang, og ekviperede sig fra top til tå. Gud, hvor ville hans familie ærgre sig, når de så, hvor flot han var blevet, dér gik de hjemme, passede deres arbejde og var pæne og artige, det havde man altså ud af at gå og være hæderlig og rar, de måtte gå med en gammel

overfrakke, der var vendt, og spise margarine på maden, mens sådan en løjser kunne komme anstigende fra Paris som en anden verdensmand, flot og elegant, og være beskyttende overfor dem og sige, at de skulle ikke tabe modet, vi kan jo ikke komme ovenpå allesammen, men det stille liv har jo også sin ret ogsåvidere.

Nå, han måtte vente en fjorten dages tid i Paris, inden han rejste, for man kunne se på hans næver, hvor han havde måttet slide i det, og det hørte jo ikke med til programmet. Han gik på manicuresalon hveranden dag, men det hjalp ikke noget videre. Imens røg jo nogen af pengene, cg han spekulerede så småt på at slå en til ihjel for ikke at risikere at komme til at løbe tør på halvvejen. Men han kunne ikke rigtig få lejlighed til det og besluttede så at rejse hjem og gennemføre det, så godt han kunne, mens han dog endnu havde nogen penge. Han købte et par handsker for at skjule næverne, telegraferede sin ankomst og rejste på tredje klasse til Gedser. I Gedser løste han anden klasses billet, og da toget rullede ind på Hovedbanen, lå han i kupevinduet med stor cigar i munden. Med mavebælte, forstår du.

Familien stod ganske rigtigt på perronen, men faren manglede. Han var død i mellemtiden, det var en streg i regningen, for det havde særlig været ham, der skulle ærgres. Han var den mest respektable af dem allesammen, ser du.

Nå, familien blev nu ikke særligt imponeret, de var vist nærmest glade for at se, at han levede og ikke var gået helt nedenom og hjem. Verdensmanden gav sin kuffert til en hotelkarl fra et af de store hoteller, sagde, at det glædede ham meget at se dem allesammen igen, og at han blev nødt til at

trække sig tilbage. Han var træt af rejsen og havde en del forretninger at besørge, vigtige ting, telegrammer og sådan noget. De mente, at han kunne ligeså godt ta med dem hjem og bo der, forretningerne kunne han vel nok ordne alligevel, men han sagde, at det forstod de sig ikke på, han var nødt til at bo på et ordentligt sted af repræsentative grunde, men at det skulle glæde ham meget, hvis de ville være hans gæster dagen efter hos Wivel.

Næste dags morgen prøvede han at regne ud, hvad en sådan middag med vin og sager vel kunne komme til at koste, og opdagede, at det lige nøjagtigt svarede til det beløb, han havde tilbage. Ved middagen gav han det store parti, sagde, at disse evige rejser på kontinentet med hotelophold trættede ham en del, og at han så småt overvejede at købe en lille bungalow ved Furesøen for at ha et sted, han kunne trække sig tilbage til, når han trængte til at hvile ørerne lidt. Han lod også lidt sive ud om sine forretninger, om sin villa ved Gardasøen og om de kendte navne, han skulle træffe i de følgende dage og drøfte forretninger med. Han omtalte disse berømte personer som ligestillede, nogen af dem kaldte han ved fornavn og fortalte små træk fra deres privatliv.

Han havde bedt portieren på hotellet ringe til Wivel klokken halvtolv og meddele ham, om der var kommet nogle udenlandske telegrammer. Klokken halvtolv kom en tjener gennem lokalet og spurgte højlydt efter direktør Andersen fra Paris. Han rejste sig med et træt ansigt, bad sin familie undskylde, man har da heller aldrig fred, og gik til telefonen.

Da han kom tilbage, meddelte han familien, at der var kommet telegram, han måtte desværre rejse til Berlin næste

morgen. Han omfavnede dem allesammen og lovede at tænke på hver enkelt i sit testamente.

Næste morgen havde han femogtredive øre tilbage. Den sidste femmer havde han givet sin søsters lille dreng til at købe bolsjer for. Så tog han sporvognen ud til Valbys endestation og gik ud ad landevejen. Det er ikke så let at gå på valsen, når man har fint tøj på, men da han havde ligget et par nætter i høstakke og lader, begyndte han at ligne et menneske. Han gik på valsen gennem hele Tyskland og nåede en skønne dag Paris, hvor han meldte sig ind i fremmedlegionen. Da han havde været der i to år, lykkedes det ham at flygte, og nu går han på bommen i Hoboken.

5

To dage senere stod jeg på kajen i Esbjerg. Fyrbøderne på en dansk båd havde stuvet mig, uden at forlange andet til gengæld, end at jeg skulle holde kæft. Jeg havde et par tyske tusindmarksedler på mig, men de var ikke meget værd, ingen ville veksle dem. Udenfor sømandshjemmet kom jeg i snak med en kullemper, der rådede mig til at gå ud og tigge en krones penge sammen og overnatte på svendehjemmet. Jeg opsøgte nogle villaer i byens udkant, der lå og så pæne ud, men gjorde hurtigt den erfaring, at når jeg bad om et par ører til natlogi, blev dørene uden videre lukket igen. Uden et ord. Jeg blev stødt og prøvede ved siden af. Samme resultat. Folk kunne da gerne svare én, når man spørger dem om noget, det koster da ingenting. Jeg var lige ved at opgive det, men var sulten og tænkte, at et par stykker mad ville de vel ialfald ikke nægte mig. Jeg ringede på i et lille rødstenshus med stokroser, sådan et hus,

hvor konen i huset selv er i køkkenet, og bad om lidt at spise. Konen sagde, at hun havde dårlig tid, men om hun ikke måtte gi mig ti øre. Nu havde tanken om mad gjort mig voldsom sulten, og jeg tog hele striben af villaer og bad om mad. Overalt fik jeg penge, men ingen mad. Sådan er folk, den eneste nød, de respekterer, er mavens. Og har man først overbevist dem om sin nød, prøver de kun at slippe så let over det som muligt. Folk er i virkeligheden ufølsomme overfor et medmenneskes vanskeligheder; når de giver én noget, er det kun et udslag af en slags moral hos dem, slet ikke, fordi de føler noget ved det. Det er noget, der hører med, hvis man vil være agtet borger og nyde andres og egen agtelse.

Forøvrigt kan folk godt li at blive præsenteret for nød, når de selv sidder fedt og rart i det. Det giver sådan en behagelig fornemmelse. Kun må det forlanges, at nøden, der præsenteres, ikke er for kedelig, for almindelig. Og selvfølgelig må det være nød, der batter. Det bedste er, hvis nøden er ubeskrivelig og kædet sammen med en ualmindelig trist skæbne. Dels har det den fordel, at folk så kan føle sig rørt, noget de jo til daglig må betale i dyre domme for at blive; kan et teaterstykke eller en film få dem til at græde, betragtes det som noget af det fineste, men samtidig har en sådan skæbne, hvis den er en smule ejendommelig, den fordel, at den kan fortælles næste gang der er aftenselskab. Det er en meget fin og indirekte metode til at oplyse, at man har hjerte for de stakler, der kommer ved døren. Man behøver ikke at fortælle, at man har givet tiggeren noget, det er så ufint, dette, at man kender staklens historie, viser, at man har taget sig af ham og ovenikøbet i den grad, at man har vundet hans fortrolighed.

Selvfølgelig kan vagabonden ikke fortælle den samme historie overalt. Den må tilpasses efter omstændighederne og de mennesker, han fortæller den til. Her gælder det at opøve en vis psykologisk sans. Til en præst kan man ofte med held fortælle, at man har været straffet, det ryster ham for en gangs skyld at ha med en vaskeægte synder at gøre, og Vorherre er jo gladere for den omvendte synder end for dem, der altid har været artige. Til en læge kan man trygt sige, at en kvaksalver ruinerede ens far og bidrog til, at han døde før tiden, hos en arbejdsgiver kan man fortælle, at fagforeningsbureaukrati har slået én ud. Hos en grosserer skal man være friskfyr, mandfolk, der har prøvet lidt af hvert.

Dengang var jeg jo nærmest nybegynder, men folk opdrager selv meget hurtigt en vagabond med normal forstand til at fortælle en historie. Ellers får han simpelt hen ikke noget. Da jeg jo var meget ung og opdraget til at være beskeden, masede jeg mig aldrig frem og fik på den måde hovedsagelig kvinder som mit klientel. Kvinder foretrækker en historie, der er rørende. Da jeg var en smule nærsynet, og det af og til blev bemærket, og jeg blev spurgt, om det havde voldt mig vanskeligheder, kom det sådan set ganske af sig selv, at jeg forklarede, at jeg var kommet ud at sejle, da jeg var fjorten år, og at jeg næsten var udlært, da øjnene begyndte at gøre vanskeligheder, det var blevet værre og værre, og nu var jeg ikke længere i stand til at gøre det arbejde, der krævedes. Jeg havde måttet holde op med at sejle og var nu uden profession. I mellemtiden var min mor død; min far var død, da jeg var lille. Jeg havde det håb engang med tiden at blive børstenbinder. En læge, der havde undersøgt mine øjne, havde ikke villet lægge

skjul på overfor mig, at jeg muligvis ville miste synet fuldkomment. Hvorlænge det ville vare, kunne han ikke sige. Livet var hårdt, men man måtte jo lære at tage skæbnens tilskikkelser med godt mod, måtte være tapper. Historien voksede frem af sig selv, det var egentlig nærmest kvinderne selv, der ved deres spørgsmål lavede den. For eksempel det lille indlæg om lægen, der ikke eksisterede i de første udgaver af historien: en venlig kone havde budt mig på kaffe i køkkenet og pumpede mig imens for min historie. Da jeg kom til det med det nærsynede og understregede det ved stadig at famle efter koppen, spurgte hun mig, om mine øjne da stadig blev svagere, hvortil jeg svarede ja. Så fik hun pludselig trang til sensation og spurgte mig med bevæget stemme, om jeg troede, jeg med tiden ville miste synet helt, ville blive blind. Jeg så bedrøvet ud og bekræftede det med et svagt ja. Derefter blev hun aggressiv og spurgte, hvorfor jeg egentlig mente det. Jeg ledte lidt i mit hode efter et passende svar og sagde så, at det havde en læge sagt. Det var lige vand på hendes mølle, hun blev dybt bevæget og ville ha at vide, om lægen havde sagt, hvor længe det ville vare, før jeg blev blind. Jeg svarede, at det kunne lægen ikke sige med bestemthed. Det tilfredsstillede hende umådeligt, jeg fik en ekstra kop kaffe og halvtreds øre.

6

Jeg gik og tiggede i Esbjerg en uges tid. Mine drømme om den frie og ubundne tilværelse på landevejen havde jeg ikke den fjerneste trang til at realisere her i Danmark, hvor jeg havde hjemme, det skulle være i et fremmed land, i andre omgivelser og måtte lægges på hylden indtil videre. Måske jeg ville prøve på

at komme til Frankrig. I Frankrig er der bjerge og floder, vinhaver langs landevejene, hvor man kan æde alle de vindruer, man gider, i klostrene giver de én natlogi og morgenmad gratis og ønsker én lykke på rejsen, når man går videre. Desuden siges franskmændene at være umoralske, Frankrig ville sikkert være et udmærket land at gå på valsen i.

Men foreløbig måtte jeg klare de problemer, der lå nærmere, og håbe på, at der viste sig en måde at komme til Frankrig på. Jeg havde lært en mand at kende, der hed Schmidt. Schmidt var ikke nogen almindelig vagabond, han rejste med kuffert og forlod først en by, når han havde penge nok til at kunne køre med toget til den næste. Når det ikke gik så strålende, og han måtte bo på et svendehjem, stod kufferten i banegårdens garderobe. I kufferten havde han rent linned og et par ekstrabukser, hjemmejakke og tandbørste. Han lod skinne igennem, at han kunne mere end sit fadervor, og at han foretrak at tigge pengesedler fremfor småpenge. Når der endelig skulle tigges. Det kaldte han at slå plat og mente, at det hævede ham over svendehjemmets øvrige beboere og fremhævede, at hans metode måtte betragtes som arbejdsbesparende, mere indbringende og liggende på et højere socialt niveau. I øvrigt hævdede han at være uægte søn af kongen og at ha taget patent på en revolutionerende opfindelse, der ville gøre ham til millionær, når formaliteterne var kommet i orden, og fabrikationen kunne påbegyndes. Han kunne sælge patentet den dag i morgen for en svimlende sum, men agtede selv at udnytte sin opfindelse og ikke lade nogle forbandede hajer løbe med det meste af fortjenesten. Han havde tid at vente, til sagerne kom iorden, for få dage siden havde han

hånligt afslået et smigrende tilbud fra sir Basil Zaharoff, våbenfyrsten. Desuden digtede han små vers om sommerfugle og pigebryster, men ville trods utallige opfordringer ikke udgive dem, da han betragtede det som ufint at stille sit sjæleliv blot for hoben.

Jeg var meget imponeret af Schmidt, og da han hævdede, at Esbjerg var et møjhul, og foreslog, at vi tog sammen til Odense, følte jeg mig meget smigret og var kun bange for, at han skulle fortryde det, inden vi kom afsted. Han var meget interesseret i, hvad jeg havde oplevet, og jeg smurte lidt tykt på, da jeg ellers ikke mente, at det ville kunne interessere en mand af så betydeligt format. For eksempel fortalte jeg, at Thurø-skonnerten var strandet ved Skotlands kyst, og at redningsarbejdet havde været meget besværligt og farefuldt, jeg var blevet sidst reddet, fordi jeg absolut ville lade skipperen komme i redningsstolen før mig, da han havde kone og børn i Svendborg, og skibet hvad øjeblik det skulle være kunne blive smadret i den rasende brænding. Jeg var meget beskeden og ville ikke tage mod den ros for heltemod, Schmidt gjorde mig til genstand for, og sagde, at jeg jo kun havde gjort min pligt.

Vi skulle altså skaffe penge til jernbanebilletterne til Odense, og Schmidt sagde, at det var en smal sag, hvis jeg blot ville gøre, som han sagde. Vi gik på posthuset, og her skrev Schmidt et brev, der skulle se ud, somom det var skrevet af min mor i København. Brevet var en opfordring til mig om omgående at komme hjem, da hun havde skaffet mig arbejde på en sæbefabrik. Desværre kunne hun ikke sende mig rejsepenge, da hun ikke havde nogle, men håbede, at jeg selv ville kunne klare det spørgsmål, da betingelsen for, at jeg kunne få pladsen, var,

at jeg tiltrådte med det samme. I en efterskrift var der en hilsen fra min lille søster og den oplysning, at onkel Hans havde fået betændelse i tolvfingertarmen og skulle opereres.

Schmidt krøllede brevet lidt og satte et par fingre på, for at det skulle se naturligt ud, hvorefter jeg fik brevet i lommen. Vi fulgtes ad henad gaden, mens Schmidt forklarede mig min opgave. Der boede en tandlæge i en villa i udkanten af byen, ham skulle jeg henvende mig til, forklare ham, at jeg var kommet i en vanskelig situation, at jeg havde hørt, han var en mand, der i det stille forsøgte at gøre godt, og vise ham brevet fra min mor. Så ville den rare tandlæge give mig rejsepenge til København, og vi ville kunne rejse til Odense endnu samme aften.

Schmidt ventede på hjørnet, mens jeg gik op mod villaen. Jeg var skidt tilpas og havde mest lyst til at løbe fra det hele, men følte Schmidts øjne i nakken og fortsatte automatisk ind gennem villaens havelåge og op til huset. Da jeg ringede på, var mine hænder klamme af kold sved. En pige lukkede op. Jeg præsenterede mig og bad om at måtte komme til at tale med hr. tandlægen, blev ført ind i et venteværelse og bedt om at vente et øjeblik. Jeg satte mig i en kurvestol og gav mig til at blade i et gammelt ugeblad, men bogstaverne dansede for mine øjne, og jeg gav mig til at overveje muligheden af at forsvinde gennem vinduet.

Idetsamme kom tandlægen. Jeg rejste mig og blev varm i kinderne. Det var en ældre mand med et venligt væsen. Jeg tror nok, jeg talte meget utydeligt, men jeg fik dog forklaret ham mit ærinde. Han lod ikke til at tage mig alvorligt, havde sådan en spøgefuld, ironisk måde. Jeg ville gerne gøre et godt indtryk

og oplyste, at min far havde været kordegn, inden han for fem år siden døde. Nå ja, sagde tandlægen, derfor kan De jo godt være et pænt menneske. Jeg lod ham læse brevet, han stod længe og grundede over det og sagde så, at han troede virkelig, det for en gangs skyld var et ærligt menneske, der havde opsøgt ham. Tog så tegnebogen frem, gav mig tyve kroner og spurgte, om jeg holdt meget af min onkel. Jeg var ved at gå til af sindsoprør og bevægelse og begyndte pludselig at græde. Mod min vilje. Nå, nå, trøstede han mig, tag det nu ikke så alvorligt, det er jo ikke nogen større operation.

Det var første gang i mit liv, jeg havde ejet så mange penge, og da jeg havde sagt farvel til tandlægen og gik ud gennem haven, syntes jeg, at det var meningsløst, at jeg skulle dele med Schmidt, det var såmænd rigeligt, hvis han fik fem kroner for at ha skrevet det brev, det var ikke noget dårligt honorar, det var mig, der havde haft arbejdet og ubehagelighederne, og de ti kroner var tilstrækkeligt til, at vi kunne komme til Odense. Hvis han syntes, vi ikke havde nok i dem, kunne han jo gå op til en anden tandlæge, jeg skulle såmænd gerne skrive et brev, han kunne få med.

Da jeg tænkte mig, at jeg fra et eller andet sted blev iagttaget af Schmidt, måtte jeg være forsigtig og skille de to tikronesedler ad nede i lommen og på en naturlig måde få transporteret den ene seddel over i en anden lomme. Ved lejlighed kunne jeg anbringe den et sikrere sted.

Schmidt ventede mig bag hjørnet. Jeg lod ham forstå, at det var en vanskelig opgave, og anmodede ham om, næste gang han gav mig adressen på en fidus, så og give mig en, hvor det ikke var praktisk talt umuligt at få penge. Alligevel var det lykkedes

mig at slå tandlægen for ti kroner, brevet havde vi kunnet spare os, han havde overhodet ikke villet se det, havde sagt, jeg var en forbandet plattenslager, og når jeg overhovedet havde fået penge, skyldtes det, at jeg havde taget maske på og sagt, at jeg ikke ville forlade villaen, før jeg havde fået penge. Så kunne hr. tandlægen for min skyld ringe til politiet så tosset han havde lyst. Så havde han mumlet noget og var rykket ud med tieren.

Schmidt så meget betænkelig ud ved min forklaring, men accepterede den dog og roste mig endda, fordi jeg havde været så skrap.

7

Samme aften kom vi til Odense, og de følgende dage gik med plattenslagerier, som Schmidt arrangerede og jeg udførte. Jeg lagde alt det tilside, jeg kunne forsvare, og gemte sedlerne i svederemmen i min hat. Det var morsomme og spændende dage dengang i Odense. Vi spadserede ture i Fruens Bøge og i Munkemose. Schmidt digtede pæne vers og udtænkte nye opfindelser, mens jeg kiggede på de sorte svaner og drømte om den virkelige frihed som vagabond i det sydlige Europa.

Vi boede på et lille hotel nede ved banegården, hvor værten var meget mistroisk og allerede efter fire dages forløb præsenterede os en regning, som vi ingen penge havde at betale med, bortset altså fra de sedler, der sad i min hats svederem, og som jeg jo ganske simpelt var forhindret i at røbe, at jeg havde. Værten så meget truende ud, og da vi frygtede politiet mere end noget andet på denne jord, måtte vi se at finde en måde at berolige ham på.

Det ordnede Schmidt. Om eftermiddagen gik vi ned i en lille café, hvor nogle piger, der levede af at gå på gaden, holdt til. Vi kom i selskab med en smuk, sorthåret pige, der kaldtes Odenses nattergal, og hun lovede at hjælpe os med at ordne værten. Det skete på følgende måde:

Nattergalen ringede til hotellet og sagde: Samtale fra København. Klar. Derefter gav hun røret til Schmidt, der lagde et lommetørklæde over tragten og ventede lidt, hvorefter han med fjern stemme spurgte efter hr. underdirektør Schmidt. Da det viste sig, at hr. underdirektøren ikke var hjemme på hotellet, bad Schmidt værten sige til hr. Schmidt, at der lå brev poste restante, at anvisning fulgte, og at fabrikant Thrige anmodede om en personlig samtale med hr. underdirektøren.

Da vi kom hjem om aftenen, var værten ualmindelig elskværdig, og først efter otte dages forløb dristede han sig til i al beskedenhed at lægge en nota på vores skrivebord.

Den følgende nat skete der et opsigtvækkende indbrud midt i Odense. Ruden i en stor guldsmedeforretning var blevet knust, og der var fjernet værdier for mange tusind. Da vi om morgenen læste det i avisen, blev Schmidt grøn i hodet af angst, vi må væk fra byen, sagde han, politiet vil trawle alle hotellerne og anholde enhver, der ikke kan forklare, hvad han har at gøre i Odense. Og selv om vi nok kan bevise, at det ikke er os, vil vi alligevel få en masse ubehageligheder, blive sat til afsoning af alimentationsbidrag ogsåvidere, altså ud af byen og det med det samme.

Nu viste det sig ved nærmere eftertanke at være vanskeligere at komme ud af byen end at blive i den. På banegården turde vi ikke komme, der var selvfølgelig politi. Det samme gjaldt

rutebilstationerne. Vi måtte altså forlade byen tilfods og undgå hovedvejen, til vi var kommet et godt stykke udenfor Odense, dér kunne vi så stoppe rutebilen til Middelfart og køre videre.

Det gjorde vi, gik ad villaveje og biveje, til vi var nået tre kilometer udenfor byen. Dér stødte vi ud til hovedvejen og skjulte os i en lille lund, der lå op til vejen, og gav os til at vente på rutebilen. Det varede næsten tre timer. Da den kom, stillede vi os ud på kørebanen og vinkede. Der var god plads i vognen, foruden os var der kun en fed handelsrejsende i velpresset tøj og med lysegul lædermappe og en gammel kone med en kurv.

Lidt længere fremme stod konen af, og chaufføren billetterede os og oplyste, at bilen ikke kørte til Middelfart, men kun til Enslev. Og at der ikke gik bil den dag til Middelfart.

Så måtte vi altså overnatte i Enslev. Det syntes jeg var morsomt, men Schmidt, der var bymenneske, blev sur og sad resten af vejen og brokkede sig over det uheld, der havde forfulgt ham, siden han blev født.

8

Vi lejede os ind på kroen og for at fordrive tiden, til det blev sengetid, dryssede vi rundt i landsbyen og dens omegn. Schmidt var i besiddelse af en klædebørste, der kunne ligge i en inderlomme, den tog han af og til frem og børstede bukseopslagene. Han var meget omhyggelig med sit ydre, brugte ustandselig kam og neglerenser, rettede på slipset og trak jakken op i nakken. Jeg kunne bedst li at snakke med ham, når vi var alene. Så snart der var andre i nærheden, var alt, hvad han sagde og gjorde kun møntet på dem.

Vi satte os under et piletræ, et af de her stynede piletræer, De ved, og så på solnedgangen. Schmidt havde bredt sit lommetørklæde ud på græsset og sad forsigtigt for at skåne sit tøj. Han plejede at sige, at hans udseende var hans våben i kampen for det daglige brød, hans værktøj, og at enhver ordentlig håndværker holder sit værktøj i fin stand.

Solen var en stor, rød kugle, der sænkede sig ned bag en lille lund, jeg syntes, det var så pænt, mon der findes noget fredeligere i denne verden end en fynsk landsby i solnedgang? Der sad en mariehøne på min hånd, og jeg lod den flyve op til Vorherre og be om godt vejr i morgen, for det gør man jo engang, man har lært det som barn, og i samme øjeblik man ser det smukke, lille insekt, er det, som man har fået et stikord og bare har at gå i gang med ceremonien. Ligesom der bliver trykket på en knap. Ser man et stjerneskud, skynder man sig at ønske et eller andet, det har man lært at gøre, og man tør ikke lade være. Sommetider har jeg haft lyst til at prøve aldrig at gøre det, jeg havde lært jeg skulle gøre, men altid det stik modsatte. Ja, direkte prøve på at gøre alt det, der var forbudt. Ligefrem købe straffeloven og prøve alle forbrydelserne i alfabetisk orden. Ikke for at gøre andre fortræd, men for at få en smule fornemmelse af frihed, det har mere været lysten til at gøre noget rigtigt vildt, noget i retning af at sætte sig op på et tag i natskjorte og spille på harpe.

Det var, da jeg havde ladet mariehønen flyve til Vorherre, at Schmidt indviede mig i sin afstamning, sin ædle byrd. Han så stift på mig og spurgte, om jeg egentlig aldrig havde tænkt over, hvem han lignede. Det havde jeg ikke, men prøvede på at regne det ud i en fart for at dække over min dumhed. Han bad mig om

at se rigtig på sig. Jeg så indtrængende på ham, men kunne ikke komme på, hvem det var. Så prøv og se min profil, sagde han og vendte siden til. Da jeg stadigvæk bare sad og gloede uden at kunne regne det ud, blev han lidt irriteret og spurgte, om jeg stadigvæk ikke kunne se det. Jeg måtte skamfuld indrømme, at jeg ikke havde opdaget det endnu.

Han sad længe tavs og så frem for sig og mumlede, at det måske også var bedst således. Jeg var ked af at ha såret ham, og sagde, at jeg meget gerne ville vide, hvem det var, han lignede. Da han stadigvæk sad og så ud, som om han var hensunken i dystre betragtninger, blev jeg indtrængende og sagde, at han skulle sige mig det. Han syntes at blive formildet og spurgte, om jeg aldrig havde set et dansk frimærke. Jeg indrømmede det, men begreb ikke, hvad han mente. Han tog tavs en konvolut op af lommen og rakte mig. Jeg tog den og kiggede på frimærket. Det var et tiøres. Jeg sad længe og så på det, det så ret uinteressant ud. Der var et hode på det af en smuk, yngre mand med en pæn skilning, kongen. Pludselig slog det ned i mig: Kongen. Det var kongen, han lignede. Gu lignede han kongen, bare det, at kongen var pænere. På frimærket ihvertfald.

Schmidt så triumferende på mig: Ja, sådan forholder det sig. Han nikkede mørkt frem for sig og sagde: Og her sidder jeg på en grøftekant, en prins af blodet, der må tigge min føde af uvidende bønder, en ætling af oldenborgerne, der må vagabondere og fornedre sig for at holde livet oppe.

9

Næste morgen stod vi tidligt op og gik ned i krostuen for at få morgenkaffe. Vi havde besluttet at gå til Middelfart til fods. Vi havde sovet godt trods de klamme, stive lagener og de tunge dyner. Det var en dejlig morgen, solen vældede ind i krostuen, der var propert og rent, og kaffen var vidunderlig.

Mens vi drak den, kunne vi ikke undgå at lægge mærke til, at krofolkene betragtede os på en underlig mistroisk måde. Schmidt hviskede til mig, at det var det satans juveltyveri, og at den dumme kromand sgu nok havde ringet til politiet og sagt, at det kunne afhente juveltyvene her.

Vi skyndte os at betale og gå. Da vi var kommet lidt hen ad vejen, vendte vi os og så, at begge kromenneskene stod i døren og så efter os.

Ad den første bivej drejede vi af, men havde ikke gået mere end en halv snes minutter, før vi blev overhalet af en bil, der standsede på tværs af vejen foran os. Fire mænd væltede ud af vognen og styrtede sig over os, gav os håndjern på og slæbte os ind i køretøjet. Da vi sad dér, spurgte en af dem triumferende, hvorhen vi agtede os. Da vi sagde, vi skulle til Middelfart, sagde han, at det skulle de også, og vi kunne køre med dem. Det var politiet.

Femte kapitel

1

Vi sad i arresten i Middelfart i to dage. Grunden til vores anholdelse var, at vi havde henledt opmærksomheden på os ved vores ejendommelige flugt fra Odense. Som vi jo netop havde foretaget for at undgå anholdelse.

Når jeg nu sidder her i dag og skal fortælle om den tid, kan jeg ikke la være at lægge mærke til, at jeg dengang tog alting så satans højtideligt. Det var første gang, jeg blev anholdt, og jeg var så oprevet, som om jeg skulle i den elektriske stol, jeg græd om natten i min celle, og da jeg endelig faldt i søvn, drømte jeg om min mor. Jeg kunne ikke spise noget, og ved forhørene rystede jeg over hele kroppen, og de måtte hale hvert ord ud af mig. Jeg har jo været anholdt så mange gange senere, og i dag rører det mig ikke mere, end hvis nogen ber mig om en tændstik. Der er ikke det fjerneste dramatiske ved at blive anholdt, alting bliver vane. Unge lovovertrædere og nybagte kriminalbetjente nyder endnu situationen og forsøger at presse den for så meget romantik som muligt, men senere går det meget ligetil, gå lige med op på gården, siger han, og så dasker man af og snakker undervejs om alt muligt andet, anholdelser bliver efterhånden så uinteressante, at man prøver på at undgå dem, bare fordi de er kedelige og ganske blottet for spænding.

Og som det går med anholdelserne, går det med de fleste af de oplevelser, der knytter sig til omstrejferlivet. Første gang gør en oplevelse et dybt indtryk på én, men gentagelserne er

trættende, og tilværelsen som vagabond bliver lige så monoton og halvkedelig som arbejdet på en fabrik eller et kontor, alting bliver vane.

Det er vel derfor, jeg så udførligt har fortalt om den første tid, jeg var ude i livet. Hvad jeg oplevede i den periode, står skarpt og tydeligt i min erindring, senere gjorde oplevelserne mindre indtryk på mig, og der er lange tidsrum i mit liv, der er fuldkommen glemt, det er mig ikke muligt at komme på, hvad jeg foretog mig på den tid, og i hvilket land jeg opholdt mig.

Hvad jeg kan sige om de følgende år, at det aldrig lykkedes mig at blive rigtig vagabond, hver gang jeg skulle til at realisere mine drømme om den virkelige frihed, kom der et eller andet i vejen, jeg fik arbejde eller blev anholdt eller blev syg eller hvad der nu kunne komme i vejen. Måske var det, fordi jeg ikke turde, når alt kom til alt. Jeg var jo opdraget til at være slave, til at gøre, hvad der blev sagt til mig, og evnede rentudsagt ikke selv at tage ansvaret for mit eget liv.

2

Ja, hvad Middelfart angår, så blev vi altså løsladt efter to dages forløb, de kunne vel nok ha fundet et eller andet at hænge os op på, men når vi ikke var juveltyvene, havde de bare det ønske at slippe af med os igen hurtigst muligt. En betjent fulgte os til færgen og forvissede sig om, at vi virkelig forlod deres pæne lille by. Schmidt påstod, at hans fine herkomst var årsagen til vor pludselige løsladelse, en telegramudveksling med en højtstående person i København havde klaret sagen.

Vi skiltes i en jysk by, hvor en præst havde fattet interesse for mig og fået mig anbragt som hotelkarl på byens missionshotel,

forholdene havde udviklet sig sådan, at jeg var pisket til at ta jobbet. Det var mens jeg var på det missionshotel, at jeg fik de briller, jeg havde brugt min nærsynethed som undskyldning for fejltagelser så tit, at hotellets ejerinde en dag tabte tålmodigheden og beordrede mig til lægen for at få briller.

Jeg tror, at de briller har haft stor indflydelse på min skæbne, jeg kom til at se bedre begavet og mere from ud. Det var meget heldigt for mig i mange situationer, men gjorde, at jeg havde svært ved at komme i kontakt med kvinder. På mine fridage plejede jeg derfor at lade dem blive hjemme, men måtte så til gengæld finde mig i hånlige blikke fra mine kvindelige bekendte, når de så mig på banegården, hvor jeg var nødt til at ha brillerne på for at kunne se de rejsende.

3

Mit fromme, bebrillede ansigt skaffede mig et avancement: Hveranden uge skulle jeg fungere som natportier. Det var ikke nogen dårlig tjans, jeg sad mageligt i en kurvestol med en lille, grøn lampe over hodet og læste en roman hver nat. Mit eneste arbejde bestod i at lukke gæsterne ind, spise et mægtigt fad smørrebrød og om morgenen børste sko. Jeg sov om formiddagen, stod op og spiste til middag og tilbragte eftermiddagene med at gå ture. Det var en herlig tilværelse.

Desværre misbrugte jeg den. Og mistede den. Til smørrebrødet hørte en halv hvidtøl, men jeg kunne få en rigtig menneskepilsner i stedet, hvis jeg betalte differencen. Da jeg elskede at sidde om nætterne og bilde mig ind, at jeg var noget stort, købte jeg en halv flaske snaps og havde stående i mit skab. Når klokken var tre om morgenen, bredte jeg en stor serviet ud

på skrivebordet, satte smørrebrødet frem, arrangerede tallerken, kniv og gaffel, ølglas og snapseglas, og satte mig tilrette. Jeg rømmede mig og forsøgte at se værdig ud, mens jeg mønstrede smørrebrødet. Så skænkede jeg øl og snaps og anstrengte mig for at tro, at jeg aldrig havde bestilt andet end at spise frokost med øl og snaps. I kordegnehjemmet var sådan en frokost noget ganske uhørt og havde, så vidt jeg ved, kun fundet sted de to gange, præsten havde været på besøg. Jeg trak måltidet ud så længe som muligt, og mellem hvert stykke mad lænede jeg mig tilbage i kurvestolen og læste avisen. Den var ganske vist gammel på det tidspunkt, men den hørte på en eller anden måde med i billedet af en frokost. Når jeg endelig var færdig, tørrede jeg mig om munden med min serviet, skænkede mig en kop kaffe og tændte en cigar. Før den tid havde jeg egentlig ikke brudt mig om cigarer, havde kun røget cigaretter, men jeg var klar over, at cigaren var et vigtigt led i ceremonien.

Bagefter satte jeg mig til at drømme om de mærkelige og opsigtsvækkende ting, jeg en gang med tiden ville udføre. Det strammede mig umådeligt op, stimulerede og gjorde, at jeg var i stand til at behandle en gæst venligt og forekommende, selv om han var grov og uforskammet. Det var en dejlig tid.

Efterhånden nøjedes jeg ikke med én snaps, men drak et par stykker til kaffen. Jeg var ikke vant til spiritus, og den lette rus satte mig bedre i stand til at drømme. Denne nattefrokost blev lidt efter lidt en nødvendighed for mig, og hele eftermiddagen og aftenen så jeg frem til den med ligefrem andagt.

Men den kostede penge og jeg tjente ikke mange. Derfor begyndte jeg at benytte mig af de mange små ulovlige muligheder, der var for at tjene lidt ekstra, og en lang tid gik det

godt, så godt at jeg altid havde penge og om eftermiddagen, når jeg havde fri, kunne gå ind på en af de små beværtninger, drikke en øl og spille billard. Også disse eftermiddage blev efterhånden nødvendige for mig og jeg blev stadig dristigere i mine små transaktioner for at skaffe penge.

Det begyndte at rygtes i byen, at den ny natportier ikke var så vanskelig at ha med at gøre for folk, der ønskede at leje et dobbeltværelse men ikke så særlig gifte ud, og at han ikke lagde mærke til, hvis de efter et par timers tid atter forlod værelset, ligesom han ikke altid tog det så højtideligt, om deres navne blev indført i hotelbogen. En dag, da jeg stod på perronen og ventede på rejsende, kom lægen, ham der havde ordineret mig briller, i et større selskab, ud af toget. Da han så mig, sagde han højt til de andre: Nå, dér har vi missionshotellets natportier, Gud ser i nåde til de elskende. Der blev almindelig fnisen og det var vanskeligt for mig at lade, som om jeg ikke havde hørt bemærkningen.

En uges tid senere blev jeg kaldt ind til hotellets ejerinde, hun var fra Vendsyssel og indremissionsk. Hun spurgte mig, hvordan det kunne gå til, at nr. 12 havde været benyttet om natten, uden at det fremgik af gæsteprotokollen. Jeg klarede den ved at sige, det var en forglemmelse, og da jeg endnu ikke havde gjort regnskab for natten, slap jeg med en formaningstale.

Det gik godt et stykke tid, jeg var blevet mere forsigtig og tænkte, at det gik nok, og at de foregående natportierer sikkert havde benyttet samme trafik; men en aften kom hun hjem fra et menighedsrådsmøde og var blå i hodet af ophidselse. Hun forklarede overhodet ikke noget, men råbte i et væk, at jeg

skulle gå, at jeg skulle forsvinde ud af huset og det med det samme. Den nat måtte jeg selv bo på hotel. Jeg lejede et billigt værelse på Harmonien.

4

Det var det år, der var udstilling i Gøteborg. Jeg gik til politiet og fik et pas. Politiassistenten var spøgefuld og lagde ikke skjul på, at han kendte grunden til min rejse. Hele byen syntes at kende den, hotelværtinden var åbenbart den, der havde fået det sidst at vide.

Jeg rejste til Gøteborg med damperen. Om bord var der to arbejdsløse typografer, der skulle gøre Sverige, dengang var det ligemeget, hvor man kom i Europa, så traf man danske typografer på rejsen. De havde et fint understøttelsessystem, kørte med tog fra by til by og så sig om som andre turister. Jeg ville gerne føle mig i klasse med så vidtberejste og erfarne personer og løj temmelig groft om, hvor jeg havde været og hvad jeg havde oplevet. I begyndelsen var de meget imponerede og jeg lod mig opmuntre af medgangen til at gi min fantasi frie tøjler. Tilsidst blev det dem for groft, de bad mig om at holde kæft og gik ned i restaurationen for at drikke kaffe.

Da vi kom til Gøteborg, lejede jeg et værelse på et hotel i Postgatan og gik ud og så på byen. Jeg ejede et halvthundrede kroner og besluttede at føle mig som turist. Næste dag gik jeg på udstillingen og så på de udstillede ting, somom jeg havde forstand på dem. Det er en pligt, man har, når man går på udstilling og alle mennesker omkring én gør det samme. Desuden går man omkring og studerer omhyggeligt sager, der ikke interesserer én det fjerneste og som man hundredevis af

gange har set udstillet i butikker, uden at man har gidet kaste et blik på dem.

Jeg var udstillingsgæst med solbriller og hænderne fulde af brochurer, indtil mine penge slap op. Jeg kunne lige netop betale min hotelregning og købe en jernbanebillet til Borås. I toget lærte jeg en rejsende tryllekunstner at kende. Han hed Bror Wallen og ville bruge mig til assistance mod at betale mit logi, hvor vi kom frem. Kosten måtte jeg selv klare på en eller anden mystisk måde, det ville han ikke blande sig i, bare jeg ikke kompromitterede hans geschæft.

Det gik godt en uges tid, vi besøgte restaurationerne, fik værtens tilladelse til at optræde, og når han havde vist sine kunster med mig som assistent, gik jeg rundt med en tallerken og samlede ind. Bror Wallens øjne fulgte ustandselig tallerkenen, det var mig umuligt selv at få noget kontant ud af det.

Mad og penge til cigaretter måtte jeg tigge i villaerne i byens udkant. Jeg havde håbet at kunne lære noget af tryllekunstneren, men det var meget lidt, han kunne; han var arbejdsløs snedker fra Gøteborg og det var ikke mere end en måned siden, han havde købt "Den lille tryllekunstner" og lært sig nogle af de almindeligste tricks. Folk tog det meget godmodigt, men det gav jo ikke store penge.

Jeg sagde farvel til Bror Wallen, satte min kuffert i pant på et hotel for at ha et sted at ha mit tøj og gik ud ad landevejen.

5

Nu stod jeg endelig igen overfor den tilværelse, jeg havde drømt så meget om, livet, det fri, ubundne liv på landevejen. Jeg

forsøgte at realisere de små fantasibilleder, jeg havde gået og kælet for, jeg lagde mig på en grøftekant og sagde til mig selv, at nu var jeg fri. Men efter to minutters forløb rejste jeg mig igen og gik videre. Jeg var på en eller anden måde rastløs, det var, somom jeg ikke turde ligge og drive en ganske almindelig hverdag, somom jeg havde en slags dårlig samvittighed. Jeg havde følelsen af at begå noget ulovligt, og hver gang jeg havde fundet mig en køn plet at ligge og drive på og der kom nogen mennesker gående, fik jeg en idiotisk angst for, at de skulle blande sig i mine sager og beordre mig til en eller anden bunden tilværelse.

Jeg regnede med, at denne følelse ville fortage sig efterhånden, men inden der var gået fire dage, havde jeg taget arbejde på en bondegård, hvor de havde brug for folk til at hjælpe med høhøsten.

Og som det gik ved den lejlighed, gik det bestandig i de følgende år, stadigvæk arbejdede jeg på at blive fri og når det kom til stykket, turde jeg ikke give efter for min trang til frihed, det var den opdragelse, jeg havde fået, der ustandselig ødelagde det for mig.

Der er ingen grund til at beskæftige sig nærmere med disse år. Jeg oplevede en masse, havde hundredevis af småjob, var altid på farten fra det ene sted til det andet, var i Tyskland, Norge, Holland, Frankrig. Af og til kom jeg hjem til Danmark, det var som regel, når konsulatet i et eller andet land havde sendt mig hjem, og det varede kun få dage, før jeg igen forlod landet. Når jeg havde brug for det, klarede jeg mig med småforbrydelser, sad i fængsel et par gange, et par gange var jeg

syg, i Marseille lå jeg på hospitalet i seks måneder; det svarede ikke helt til, hvad man herhjemme forstår ved et hospital.

Jeg tror, disse ophold på hospitaler og i fængsler har haft en vis indflydelse på mig, jeg fik tid til at læse meget, slugte en masse romaner og populærvidenskabelige værker, på Wohlfahrtsamts herberge i Berlin kaldte de mig for professoren. Men det gjorde brillerne vel også deres til, desuden syntes jeg øgenavnet forpligtede mig til at være klogere end de andre, øgenavne forpligter én til at gøre det, folk venter, man gør.

6

Det blev til en fiks idé hos mig, dette med friheden. I de første år havde det været en nærmest ubevidst trang, som barn fik jeg aldrig lov til at gøre noget, alting var forbudt, og jeg er sikker på, at det er derfor, jeg senere havde sådan en lyst til at gøre alt, hvad der var forbudt.

Nu må De ikke tro, jeg giver mig af med at filosofere, jeg vil ikke ha, at De tror, jeg bilder mig ind at være klogere end andre, men De må indrømme, at som De ser mig sidde her, snart femogtredve år, med laset tøj, usoigneret, med et knust brilleglas, på et folkekøkken med en tigget kop kaffe foran mig, en subsistensløs der ikke engang har den brutalitet, det kræver at være subsistensløs, kunne det forbandet godt se ud til, at min tilværelse var slået istykker.

Og det ville være nemt at sige, at jeg selv havde ødelagt mine chancer ved at være et skvat, en fyr uden holdning og med forbryderske tilbøjeligheder. Og det er måske sådan set rigtigt nok, men hvorfor er jeg blevet et skvat, hvorfor har jeg ikke

kunnet blive en hård hund som de andre eller blive i den bås, jeg blev sat. Jeg er dog en voksen mand nu og må bekende, at jeg har ligget ude i min automobilkasse og grædt, fordi jeg syntes mit liv var forspildt, fordi jeg ikke som andre har kunnet ha et arbejde og efter fyraften gå hjem til en kvinde og et par børn, der ventede på én og sagde *far*. Og et menneske har jo kun et liv, og det kan ikke gøres om.

Det er muligt, det er fejt af mig ikke selv at ville ta ansvaret, men jeg er så sikker på, at det er min pæne opdragelse, der er skyld i min skæbne. Jeg er jo heller ikke alene om det, jeg har rundtomkring truffet utallige fyre af samme kaliber som mig selv, fyre fra pæne hjem med god opdragelse og alt det der, og når vi har gidet sludre om det, har vi altid været enige om, at det var os, der var på den rigtige side, os der var de eneste normale. At det var de andre, der rentudsagt ikke havde haft stof nok i sig til at modstå opdragelsen, at den slettede dem ud.

Jeg forstår så godt, hvis detteher ikke interesserer Dem, De har givet mig en håndsrækning og til gengæld villet høre min historie, mine oplevelser, de numre jeg har lavet. De bryder Dem selvfølgelig ikke om det sludder, jeg sidder her og disker op med, men der er noget her, forstår De, der efterhånden er blevet så vigtigt for mig, at jeg ligesom ikke kan komme videre i livet, før det er lykkedes mig at forstå det. Når der bliver sagt til børn: *Du må ikke*, svarer de øjeblikkelig: *Hvorfor ikke*. Men efterhånden som de vokser til og enten ikke får noget svar eller også får at vide, at sådan er det, fordi det skal være sådan, spørger de ikke længere og man kan stikke dem hvilket forbud ud, det skal være, de spekulerer ikke engang længere over *hvorfor*, men nøjes med at ta det til efterretning; de er

rentudsagt blevet tæmmet, og arbejdsgiveren og staten kan gøre med dem, hvad de vil, de har lært at lystre. Og at lystre uden at spørge *hvorfor*.

Og det er på en måde blevet til lykke for dem, de har fået anvist en bås at være i, de får deres tot hø til de reglementerede tider og hvis de får ondt i maven, henter man dyrlæge til dem. Og det rigtige levende menneske inderst inde i dem får luft i små, uskyldige sidespring, når de ikke er under observation, i små, mørke gader bryder de det sjette bud, og kan de ikke komme afsted med at bryde de andre på anden måde, gør de det i deres drømme. Og på den måde går livet for dem, deres egentlige jeg lever i al hemmelighed ved siden af det officielle og de skal bestandig passe på som smede, at det første ikke kompromitterer det sidste.

Men hvis opdragelsen er for total og fuldstændig murer det egentlige jeg inde, så det ikke ka få luft, må det enten kvæles eller bryde sig vej ud. Og det er måske sådan, det hænger sammen med mig.

7

Men alt det tænkte jeg selvfølgelig ikke på dengang. Jeg bare prøvede at finde en eller anden form at leve på, som jeg kunne føle mig tilpas ved, og efterhånden som jeg led nederlag, blev jeg mindre nøjeregnende med moralen, eller rettere sagt fik jeg efterhånden en anden moral.

Det var mens jeg var globetrotter i Sydfrankrig, at jeg opdagede at jeg havde succes, når jeg var umoralsk, og fiasko når jeg opførte mig pænt. Fortalte jeg en dundrende løgn, opnåede jeg det jeg ville, holdt jeg mig til sandheden gik det

galt. Noget andet var, at jeg altid blev bange, når jeg havde succes på den måde og ikke turde holde fast ved de fordele, jeg havde opnået. På den måde tvang livet mig ustandselig til at handle umoralsk og lod bagefter min gode samvittighed optræde på skuepladsen og ødelægge frugterne af min umoralitet. Jeg blev globetrotter, fordi jeg ikke kunne finde på noget bedre. Jeg var taget til Nice, hvor jeg mente, der var masser af chancer for en rask mand. Jeg boede på et lille hotel i Rue Marceau og mens jeg gik og ventede på, at der skulle vise sig en chance, blev regningen større og større. Den eneste mad jeg fik i de dage, var den kaffe, jeg fik bragt op på værelset. Hver morgen fik jeg kaffe med varm mælk og brød og smør, de kaldte det petit dejeuner og der var ikke en krumme tilbage, når jeg stod op i håb om at finde et cigaretskod; jeg vidste godt, der ikke var nogen, men ledte alligevel. Om eftermiddagen gik jeg hjem på værelset og ringede på pigen, at hun skulle bringe mig en kop kaffe op, men efter nogen dage var jeg så syg af sult, at jeg også gik hjem om aftnen og bestilte kaffe. Det var selvfølgelig dumt gjort, på den måde skulle de jo opdage, at jeg var uden penge, men jeg kunne simpelt hen ikke la være. Jeg havde prøvet på mange måder at stive mit renommé af for at forlænge kreditten, jeg havde skrevet brevkort til mig selv med smigrende invitationer og alt sådant noget, men da jeg også begyndte at komme hjem om aftenen for at få kaffe, gennemskuede de mig og næste morgen fik jeg regningen. Jeg fik tre dages respit, som jeg benyttede til at smugle de ting bort fra hotellet, som jeg havde mest brug for. Jeg havde en stor rygsæk, jeg havde købt engang i Lyon af en dansk tømmersvend, der manglede penge til mad, den fyldte jeg med

de vigtigste af mine ejendele og slap velbeholden ud af hotellet, gik over til banegården og anbragte den i garderoben; da jeg senere på dagen igen forlod hotellet, var mine lommer stoppet med andre ting; jeg gik over til banen igen, bad om at låne min rygsæk et øjeblik og tømte lommerne over i den. Sådan fortsatte jeg de følgende to dage og efterlod på hotellet på den måde kun en værdiløs håndkuffert, der var tom for alt af værdi. I mellemtiden aflagde jeg besøg hos den danske konsul og fik ham overtalt til at give mig en billet til Marseille, som jeg med lidt behændighed og en fingeret telefonsamtale fik refunderet i rejsebureauet. Jeg lod mig derefter fotografere og gik til en bogtrykker og fik ham til at lave nogle prospektkort med mit billede og en tekst, der fortalte, at jeg var på jordomrejse, oplyste, hvilke lande jeg havde passeret og angav den fremtidige rute. Nedenunder var der med fede typer en opfordring til folk om at støtte mit interessante forehavende ved at købe et kort. Kortene kostede mere, end jeg havde penge til, men trykkeren lod sig overtale til at udlevere halvdelen af kortene for de penge jeg havde, jeg skulle så senere afhente resten.

Da de tre dage var gået på hotellet, var kortene endnu ikke færdige og jeg bad derfor om ekstra et par dages respit, idet jeg henviste til, at der kunne komme penge til mig fra Danmark hvad dag somhelst. Jeg fik lov at bo to dage til, men blev så smidt ud. Min kuffert beholdt de som sikkerhed. Den nat måtte jeg sove på en bænk på Promenade des Anglais. Næste morgen var kortene færdige og jeg gjorde straks brug af dem, gik ind på en café lige overfor trykkeriet og bad værten om tilladelse til at forhandle kortene til hans gæster. Den fik jeg med en håndbevægelse og gik derefter rundt og lagde et kort foran hver

gæst. Da jeg havde ventet lidt, gik jeg hen til det bord, jeg først havde lagt kort ved, og stillede mig høfligt op og ventede. Jeg havde det held, at ved det andet bord var der én, der gav mig en franc, derefter købte folk hele rækken ned. Ingen tog videre notits af mig, det lettede mig lidt, jeg lignede jo ikke ligefrem nogen globetrotter og brød mig ikke om nogen nærgående spørgsmål. Ihvertfald ikke sådan lige i starten. Senere lærte jeg mig vel at klare dem.

Da jeg gik fra caféen, havde jeg penge nok til at gå hen og blive barberet, løse min rygsæk hjem fra garderoben og få mig lidt at spise. Succes lige fra begyndelsen.

Jeg havde ikke lyst til at blive længere i Nice end højst nødvendigt og om eftermiddagen begyndte jeg at gå ud ad kystvejen.

8

Det var ikke helt så morsomt, som jeg havde tænkt mig, rygsækken var forbandet tung, remmene snærede mig og jeg blev øm i ryggen, bilerne fo'r ustandselig forbi mig og tvang mig til at gå helt ude i vejkanten, hvor der var fuldt af huller og sten. Desuden havde jeg jo ikke været iseng om natten og var træt og søvnig. Egentlig skulle der jo være smukt på sådan en vej langs med Middelhavet, men støvet og varmen ødelagde ens evne til at se sådan noget. Palmer og agaver bliver man desuden hurtigt træt af at se på og at havet er blåt mister også sin interesse for én efterhånden, en farve skal det jo ha, og den ene kan være lige så god som den anden.

Jeg var inde i alle caféerne undervejs, men solgte ikke flere kort, end at det lige kunne betale den vin, jeg drak. Da jeg kom

til Cagnes sur Mer, besluttede jeg at overnatte der; jeg fandt et værelse hos madame Rose oppe på toppen af bjerget, og da jeg havde vasket mig, skiftet strømper og fået noget at spise, syntes jeg, at livet var dejligt, nu havde jeg endelig fundet min hylde, jeg kunne vagabondere og nyde frihedens goder og havde alligevel et slags job, et legitimt erhverv. Jeg ville vandre jorden rundt på denne måde. Satans at jeg ikke havde tænkt på det noget før.

Min betydning gik først rigtig op for mig næste morgen, da en svensk kunstmaler, jeg traf nede i caféen, ville ha min autograf og bød mig på en pernod, til gengæld fortalte jeg ham nogle hårrejsende historier fra min globetrottertilværelse. Han ville ha, at jeg skulle skrive artikler til bladene om mine oplevelser; jeg kom til at tænke på Schmidt og sagde, at min blufærdighed forbød mig det. Lad andre stille sig selv og deres liv nøgent til beskuelse for folk, sagde jeg, og lad dem tage sig betalt for det, jeg ønsker kun at gennemføre mit forehavende, jordomrejsen tilfods, bagefter vil jeg købe mig en lille hytte på heden og leve der med min kvinde og mine børn.

9

Denne måde at se tingene på imponerede både ham og mig selv og da jeg forlod Cagnes, var jeg i glimrende humør, nu havde jeg endelig fundet en tiltalende måde at leve på og jeg havde et mål at se frem til. Særlig dette med den beskedne hedehytte som endemål for den vidtberejste globetrotter tiltalte mig, jeg ville dyrke lyngen op og spise groft brød.

Da jeg havde været inde i en række caféer i Antibes uden at sælge et kort, spekulerede jeg over, om det alligevel ikke var en

idé at supplere mine indkomster ved at skrive artikler, jeg kunne købe mig et fotografiapparat og afsætte stoffet til de tre førende skandinaviske blade, på den måde ville jeg slippe for disse modbydelige tiggerbesøg på caféerne, der var det eneste mørke punkt i min tilværelse. En fyldepen og et fotografiapparat skulle være mine våben, jeg besluttede at realisere disse planer hurtigst muligt, jeg ville kunne tjene mange penge ved en jordomrejse på den måde, og en lille, pæn villa ud til Øresund et sted ved Tårbæk var måske et behageligere mål at se frem til end hedehytten.

Det var småt med kortsalget og i Juan les pins besluttede jeg at gå i vandet. Da jeg lå på stranden efter badet og spiste peanuts, gennemtænkte jeg mine planer nøjere og følte mig tilpas, somom jeg havde vundet den store gevinst i lotteriet. Jeg var et heldigt svin, en lykkens pamfilius, nu lå jeg her i verdens dejligste bugt omgivet af verdens berømteste mennesker og spiste peanuts, jeg elsker peanuts, cacahuet kaldte de dem vist der. Min sidemand forklarede, at den pæne, gråhårede herre, der gjorde gymnastik i strandkanten, var Chaplin. Jeg var overbevist om, at det var løgn, men hyggede mig alligevel i følelsen. Det var en vidunderlig eftermiddag.

Næste dag regnede det og da der kom en rutebil til Cannes, tog jeg den, det var alligevel ikke på landevejen der skete noget, og det var ikke på landevejen, jeg skulle sælge mine kort. Ingen ville blive snydt, fordi jeg kørte et stykke af vejen.

Da jeg kom til Cannes, regnede det endnu og der var fuldt af folk på fortovscaféerne. Jeg havde stor succes, solgte en masse kort, indtil en mand trak mig tilside og rådede mig til at komme ud af byen hurtigst muligt, politiet tillod ikke denslags

der i byen og jeg risikerede at blive taget nårsomhelst. Jeg tog rutebilen til St. Tropez.

Jeg havde nu vænnet mig til at køre og i de følgende dage kørte jeg fra by til by. Jeg tjente godt og købte mig et par lange støvler og en håndkuffert. Når jeg kom til en by, lejede jeg straks et værelse på et billigt hotel, tog de lange støvler på, fyldte rygsækken med sammenkrøllet avispapir og gik på caféerne. Det var meningsløst, at rygsækken skulle være tungere end nødvendigt, på den anden side lignede jeg ikke en globetrotter uden den og den skulle være fuld for at se ud af noget.

Jeg sørgede omhyggeligt for at støvlerne ikke blev børstet, jo mere støvede de var, des lettere gik salget af kortene. I Toulon var der en nævenyttig stuepige, der havde børstet dem, så de skinnede og så helt nye ud, hun blev meget overrasket ved at se hvor rasende jeg blev over det, og var kold som is, da jeg senere søgte at formilde hende med en elskværdig bemærkning. For at få dem til at ligne globetrotterstøvler igen måtte jeg finde en vandpyt i byens udkant og søle dem til, til stor forundring for nogle drenge, der stod og så på det.

Da jeg nåede Marseille, var jeg ved at blive ked af at være globetrotter. Det irriterede mig, at folk på caféerne behandlede mig overlegent og slængte 50 centimer til mig som til en anden tigger, når jeg tænkte på, hvilken ærefuld og vanskelig opgave det egentlig er at gå jorden rundt tilfods. De kunne jo ikke vide, at jeg ikke spadserede hele tiden og at resten af historien var løgn, og burde følgelig have behandlet mig med respekt og interesse. En amerikanerinde, der var kommet til Marseille for at spise bouillabaisse, blev interesseret i mig og jeg boede otte dage sammen med hende i en villa på La Corniche, hun havde

lejet. Da jeg efter disse otte dage ikke længere kunne holde hende ud og en morgen forlod villaen, havde jeg mistet lysten til at optræde som globetrotter og flyttede ud på det skandinaviske sømandshjem, hvor jeg efter få dages forløb fik tilbudt hyre på en svensk damper. Jeg havde valget mellem at ta jobbet eller forlade sømandshjemmet og valgte det sidste, gik på konsulatet og tilsnakkede mig en billet til Paris. Det viste sig imidlertid umuligt at få den refunderet på anden måde end ved at sælge den til en afmønstret jungmand for halv pris.

Så måtte jeg bekvemme mig til at fortsætte med globetrotteriet så nødig jeg end ville.

Sjette kapitel

1

Jeg husker ærlig talt ikke hvorlænge jeg var globetrotter, men det var længe, nok det meste af et års tid, og da jeg holdt op, havde jeg været det meste af Frankrig rundt. Nogle af stederne var det gået mig rigtig godt og jeg havde stor lyst til at tage disse venlige byer en gang til, men der er jo den mangel ved globetrottertilværelsen, at man ikke kan komme til en by mere end en gang.

Jeg tror det må have været sådan omtrent lige efter den periode, at jeg blev smugler i Sverige, der kan ialfald ikke ha været lang tid imellem. Jeg var kommet til Liverpool med en italiensk fragtbåd, men havde ikke været mange måneder i England, før jeg blev taget af politiet. Det var i Hull og skaffede mig et fængselsophold på tre uger. Det var selvfølgelig konsulen, der var skyld i det hele. Man skulle ikke tro, danske konsuler var til for at støtte danske undersåtter. Denneher konsul var en englænder, der kunne tale lidt svensk, jeg prøvede på at få ham til at gi mig en billet til Esbjerg med en af Det Forenedes både, jeg kunne som ingenting ha fået den solgt til en eller anden, der er altid masser af skandinaver, der rejser på den rute. Jeg var temmelig langt nede, havde gået på gaden et par nætter og ikke smagt rigtig mad i lange tider.

Denne konsul var hård og ukærlig. Jeg viste ham et brev fra min mor i Hobro, jeg skulle omgående komme hjem, far var kommet på hospitalet og lægerne frygtede det værste. Men han

var ubønhørlig, kunne ikke bevilge mig en billet. Jeg tryglede ham om ikke at forhindre mig i at komme til min fars dødsleje og blev så oprørt over mandens forstokkethed, at jeg en overgang selv var lige ved at tro på, at jeg havde en døende far i Hobro. Jeg synes denne konsul var ualmindelig ondartet, historien kunne jo ha været rigtig, der var ikke det fjerneste i vejen for at den kunne ha været rigtig.

Men sådan er konsulerne. Selvom han vel nok hørte til de værste af arten. Desuden var han mistroisk. Folk med ufin karakter er gerne mistroiske. Da jeg blev ved at vifte med brevet fra min mor, forlangte han at se konvolutten. Det er en ondartet behandling at gi en dansk sømand, hvis far ligger for døden, og jeg indrømmer, at jeg blev harmfuld. Jeg spurgte ham, om han troede, jeg løj. Og jeg spurgte ham, siden hvornår det var blevet kotume, at folk, der søgte konsulatets bistand, på forhånd blev stemplet som bedragere. Om en sådan insinuation som den, der lå i hans spørgsmål om konvolutten, måske ikke var det samme som at beskylde mig for at være bedrager.

Selvfølgelig havde jeg ikke nogen konvolut. Hvor i alverden skulle jeg ha skaffet den fra. Hvis man kunne skaffe den ligeså let som man kunne gå på posthuset og skrive et brev til sig selv, var det ingen sag. Konvolutterne var altid det svage punkt og man havde altid et farligt mas med at overbevise konsulerne om, at den var blevet væk. Desuden er det gerne en sikrere metode at blive harmfuld. Og det er aldrig svært at blive gal i hodet på en konsul, særlig hvis man giver sig til at tænke på, at det jo kunne være et rigtigt brev, man viser ham. Det er praktisk talt umuligt at skaffe sig en konvolut, den skal være skrevet med samme håndskrift som brevet, og desuden viser

postvæsnets stempel hvor gammel den er. Jeg har ved enkelte højtidelige lejligheder fået en bekendt i Danmark til at skrive sådant et brev og sende mig, men for det første er det meget omstændeligt og for det andet bliver det jo hurtigt forældet. Ens far kan jo ikke sådan ligge for døden i årevis. Og når man har haft sådant et besvær med at skaffe brevet, skulle det jo gerne kunne bruges mere end en gang.

Denne konsul var ikke noget fint menneske. Da jeg sagde, jeg ville skrive til udenrigsministeriet og klage over ham, bad han mig skruppe af og sagde, at hvis jeg kom igen ville han ringe efter politiet. Det er en rask måde at varetage danske undersåtters interesser på.

Der boede en dansker i Hull, der havde et tearoom. Han var fra Roskilde og gik for at være en flink mand. Han så længe på brevet fra min mor og sagde at den sag skulle han nok ordne, jeg skulle bare gå til konsulen, der var en god ven af ham. Jeg sagde, at jeg havde været hos konsulen og var blevet afvist. Det spillede ingen rolle, sagde tearoomsmanden, nu skulle han ringe til ham, de var gamle venner, jeg kunne trygt gå derop.

Under disse omstændigheder tog jeg ikke risikoen i betragtning, jeg har altid troet blindt på protektion; når man har forbindelser er alting muligt. Da jeg kom tilbage til konsulen, stod der to kriminalbetjente og ventede på mig, jeg fik overhovedet ikke konsulen at se. Det var nobelt, hvad.

Jeg sad indespærret i en uge, før de kunne ta sig sammen og stavle et forhør på benene. Det var mod loven, men loven er ikke for de fattige. Undtagen når de overtræder den. Så er den til gengæld også hovedsagelig for de fattige. Under disse omstændigheder forstod jeg selvfølgelig ikke et klap engelsk,

man kan ikke forlange, at fåret selv skal lægge hodet på blokken. Tearoomsmanden fungerede som tolk; når der er penge at tjene på en fattig sømand skal de nok være der. Konsulen var der selvfølgelig også. Advokaterne var i parykker og kapper og det imponerede mig lidt, at hele dette apparat var sat i scene for min skyld.

Jeg var anklaget for omstrejferi. De ville ikke tro på, at jeg var kommet til Liverpool med en italiensk fragtbåd, særlig da jeg ikke kunne huske bådens navn. Når man siger sandheden, har man ingen chancer for at blive troet. De blev ved at krydsforhøre mig om dette punkt og da jeg blev bange for, at undersøgelsesfristen ville blive forlænget, besluttede jeg at give dem en historie. Jeg sagde, at jeg lige så godt først som sidst kunne bekende, hvordan jeg i virkeligheden var kommet til England og når jeg ikke havde sagt det med det samme var det for at dække over de folk, der havde hjulpet mig. Sandheden var, at en fransk fiskerbåd, der hed *Pourquoi non* og skulle til Dover, havde taget mig med for gode ord og betaling, jeg mente ikke det var ulovligt, da jeg jo havde pas. På spørgsmålet om, hvorfor passet ikke var blevet stemplet, svarede jeg, at der ikke havde været nogen paskontrol om bord. Dommeren spurgte om jeg da ikke vidste, der krævedes at man var i besiddelse af en vis sum penge for at få lov at sætte foden på engelsk jord. Jeg indrømmede, at jeg ikke havde anet det, men oplyste for alle eventualiteters skyld, at jeg havde haft 700 francs på mig, da jeg gik i land. Da de gerne ville vide, hvor jeg havde de penge fra, fortalte jeg beredvilligt, at jeg var afmønstret fra en amerikansk firemaster i Le Havre, at skibet var gået i dok efter en ualmindelig hård tur rundt Cap Horn. For at gøre det mere

levende tilføjede jeg, at kokken var blevet slået over bord af en brådsø i Magellanstrædet, at han havde været min bedste ven og at jeg ikke kunne forstå, at jeg aldrig skulle se ham mere.

Hele retssalen blev rørt og da jeg så den virkning, mine jævne oplysninger havde haft, fik jeg selv tårer i øjnene. På den måde glemte de at spørge, hvorfor jeg ingen søfartsbog havde og sagen blev hurtigt sluttet med, at jeg blev udvist og skulle hjemsendes ved første lejlighed.

2

Det varede fjorten dage, før der blev skibslejlighed til Esbjerg og i den tid sad jeg i varetægt. Jeg sad i celle sammen med en beachcomber, en lommetyv og en deserteret soldat i fuld uniform. Vi havde det såmænd meget fornøjeligt, særlig soldaten var fuld af humør, han vendte uniformsjakken, tog den omvendt på og skrev med kridt tværs over ryggen: "Jesus døde for dig." Derefter lagde han ansigtet i alvorlige folder og gav et nummer som frelsersoldat, som jeg aldrig har set bedre. Og jeg har set mange af den slags numre, underverdenen kan ikke li Frelsens Hær. Det er jo pudsigt nok, at det netop er de mennesker, frelserhæren er oprettet til at ta sig af, der ikke ka li den og de rige der støtter den med penge og synes, det er en udmærket institution. Jeg har endnu aldrig truffet en vagabond, der kunne li Frelsens Hær. Derfor vækker den slags varieténumre, som det soldaten opførte, gerne jubel i forstæderne, mens pæne folk siger, at de skulle skamme sig noget, at man ikke må drive spot med den slags ting ogsåvidere.

Soldaten gjorde sine sager godt, vi lå flade af grin på vore brikser, til vi hørte nøglerne rasle, døren blive åbnet og opsynsmanden råbe, hvad faen vi bildte os ind. Soldaten var fra London og var i det private liv søn af en værtshusholder i Eastend. Det var han selvfølgelig stadigvæk, men jeg mener, at når folk bliver soldater, ophører alt det der, så er de bare soldater. Når man ser et kompagni soldater marchere gennem en gade, tænker man ikke på, at det er en flok skræddere, indbrudstyve, grosserersønner, natklubtjenere, KFUM-sekretærer og vagabonder, så er det bare soldater, der ser fuldstændig ens ud og der er måske heller ikke så stor forskel på dem, når alt kommer til alt.

Lommetyven havde ikke noget særligt selskabeligt talent, han kunne vifte med ørerne og synge "Inki pinki parlez vous". Han var meget melankolsk og sad det meste af tiden og bed negle, landstrygeren kunne frembringe en melodi ved at slå sig selv oven i hodet og jeg var interessant fordi jeg var udlænding, men havde forøvrigt ikke rigtig succes, fordi jeg gik med briller. Jeg fortalte selvfølgelig nogle af mine oplevelser, men de ville ikke rigtig tro på, at en mand med briller kunne opleve sådan noget.

Når vi kedede os for meget, dunkede vi i væggene eller kradsede malingen af briksene. I cellen var der en w.c.-kumme, når vi stødte vandet ud af den med børsten, – det gjorde forresten alle fangerne, hvergang den var blevet benyttet, – kunne man snakke med fangerne i de andre celler ved at stikke hodet helt ned i kummen og råbe. Det blev man forøvrigt ked af, det var en anstrengende stilling og på gårdturen kunne vi sludre sammen, lige så tosset vi ville. Vi havde gårdtur to gange om dagen og alle fangerne var i gården samtidig. Efter

forhørene og retsforhandlingerne samlede retsbetjentene alle de cigaretskod sammen, der lå rundt om i askebægrene, tog dem med ned i gården og delte dem ud til os, der ikke havde penge til ekstraforplejning. Der var fine mærker imellem, advokaterne véd nok, hvad de ryger, og mange gange fik man en cigaret, der kun var taget et drag eller to af.

3

Så endelig en dag blev jeg ført ind på kontoret, hvor man gav mig de ting, der var konfiskeret ved arrestationen, mine seler og det jeg havde haft i lommerne, og en kriminalbetjent hentede mig for at føre mig ud til skibet. Det skuffede mig lidt, at turen foregik i sporvogn, det var blevet fortalt mig, at sådanne transporter plejer at foregå pr. bil og jeg holder meget af at køre i bil. Måske har kriminalbetjenten villet spare De forenede Kongeriger for den udgift eller han har selv stukket pengene i lommen.

Da vi kom om bord i skibet, der lå forhalet midt ude i dokken, ville betjenten ha, at kaptajnen skulle låse mig inde i skibsarresten, til vi var kommet ud på vandet, men det afslog han og de kom direkte op at skændes om det; jeg hørte skipperen sige, at her om bord var han den øverste myndighed og at han ikke tog mod ordre. Jeg var rørt over skipperens holdning, men da vi var kommet ud af havnen blev jeg klar over, at det ikke var for min skyld, han havde skåret politimanden ned. Da han passerede mig på vejen til sin kahyt, snerrede han efter mig: Satans osse, at man skal ha sådan noget krapyl om bord.

4

Det var ikke på den måde, jeg havde drømt om at komme tilbage til København, og jeg havde ikke været mere end to dage i byen, før jeg besluttede at komme væk igen. Jeg tog med færgen til Malmø og valsede op gennem Sverige.

I Norrkøping fik jeg et agentur i kniplinger til private. Det gik egentlig meget godt, jeg havde efterhånden erfaring i at snakke med pigerne, små dristige komplimenter betød sommetider mere end varens kvalitet. Det var som kniplingsagent, jeg kom til Nykøping og traf gubben Hellstrøm, der var et af de sjoveste mennesker jeg har kendt. Han levede af at gå på beværtninger med en stor skitsebog under armen og tegne portrætter af folk. Hans hemmelighed var, at han kunne gøre folk pænere uden at det gik ud over ligheden.

Gubbens øgenavn var *Hesteforskrækkeren*. Han havde fået det, fordi han var bange for heste. Ikke bange på almindelig måde, men dødsensangst. Rystede over hele kroppen og kunne ikke sige et ord. Selvom det var en skikkelig gammel krikke, der stod forsvarligt tøjret på en mark og ikke engang gad vende hodet for at kigge på ham. Vi boede på samme hotel og lavede små sammenskudsgilder oppe på værelset. Han var ekspert i at drikke og fornærmet over, at det ikke lykkedes ham at drikke mig under bordet. En dag havde han åbenbart besluttet, at nu skulle det gøres. Vi havde været på spritbolagets restaurant og havde spist til middag med masser af snapse og stærkt øl, dér kom vi i selskab med en agent i fotografiforstørrelser og en metalarbejder, der var på luffen. Vi besluttede alle fire at gå hjem på hotelværelset og fortsætte gildet.

Da vi kom op på værelset satte vi os til at spille enogtyve og drikke snaps. Gubben Hellstrøm blev ved at holde øje med mig og blev mere og mere nervøs over, at jeg stadig ikke blev fuld. Mens jeg var på toilettet, kom han aske og neglefil i mit øl. Jeg havde været ude for det nummer før, drikker man et glas øl, der er lavet til på den måde, bliver man så syg at man ønsker at dø, man brækker sig ustandselig, og det varer flere dage, før man bliver menneske igen. Jeg så straks, hvad der var sket med øllet og sagde til ham, at jeg syntes ikke det var pænt af ham at behandle en fattig mand på den måde. Han blev rasende og sagde, at det var faen gale mig løgn i min hals. Metalarbejderen sprang op fra stolen og sagde, at hvis det var sandt, skulle gubben ha bank. Og hvis det var løgn, skulle han lære alle forbandede danskere, hvad det ville sige at belyve en ærlig svensker. Han hørte til dem, der elsker at slås og kunne ikke skjule sin henrykkelse over, at ligegyldig hvem der havde ret, var der ballade i luften. Jeg tog brillerne af og tænkte, at der blev slagsmål.

Og det blev der. Vorherre bevares, sikken et slagsmål. Fotografiagenten snusede til mit ølglas og sagde at der var aske i. I samme sekund fo'r metalarbejderen på gubben, ruskede ham i kunstnerparykken og gav ham et blåt øje. Han havde en pragtfuld paryk, gubben, og sagde selv, at uden den kunne han ikke sælge et billede.

Gubben væltede over mod bordet, der gik omkuld med glas og flasker og det hele. Bagefter satte han sig på røven mellem ølsjatterne og skårene. Fotoagenten ville lægge sig imellem, sagde at brutalitet var unordisk og foreslog, at vi i stedet gav gubben en rigtig endefuld. Det resulterede først i, at agenten

også fik et blåt øje, men da idéen var nået helt ind i metalarbejderens pandeskal, blev han eftertænksom og kom til det resultat, at det egentlig var et udmærket påfund.

Vi trak bukserne af den gamle og brugte hans egen livrem som strafferedskab. Han hylede og jamrede, men metalarbejderen havde ikke i sinde at gå glip af fornøjelsen og gubbens magre ende fik den ene røde stribe efter den anden.

Det gik selvfølgelig ikke helt stille af, og inden vi havde set os om, var værelset fyldt af mennesker, der prøvede at lægge sig imellem. Det blev et vældigt slagsmål. Jeg stod med hotelkarlens hode under armen og dunkede ham i ribbenene, da jeg hørte politibilen. Jeg sprang ud af værelset, løb op på etagen ovenover og gemte mig på et w.c.

Først efter en times forløb vovede jeg mig ud, gik ned ad køkkentrappen, kom ud i gården og slap på den måde for den udvisning af kongeriget Sverige, som jeg alligevel blev idømt et par år senere.

5

Det var efterhånden blevet vinter, og da det hovedsagelig var i byernes opland, jeg skulle sælge mine kniplinger, var jobbet såmænd hårdt nok. I Valdemarsvik lejede jeg en sparkstøtting for at komme hurtigere af sted. Det er en stol på to meder, man står bagved stolen på den ene fod på en mede, med den anden fod sætter man af. På stolen var min prøvetaske spændt fast. Jeg kom lykkeligt ud til et lille samhælle, hvor jeg gjorde gode forretninger, og da jeg havde spist til middag, begav jeg mig på hjemvejen. Det var mørkt, og kørebanen var islagt. Efter et hårdt slid var jeg nået op på toppen af en bakke og skulle nu

rigtig til at nyde hvilen nedad bakken, jeg rettede ryggen op og pustede ud. I løbet af et øjeblik havde jeg vældig fart på, det var dejligt, det ville hjælpe mig et godt stykke op ad næste bakke. Men da farten stadig tiltog, og der ikke var tegn på, at jeg var ved bakkens fod endnu, begyndte jeg at blive nervøs. Pludselig gjorde vejen et sving, jeg så det ikke, før skovvæggen voksede op lige foran mig og jeg kunne mærke, at jeg ikke var på kørebanen længere. Jeg drejede sparkstøttingen, så jeg kurede afsted og nær var væltet. Jeg klarede den, men var blevet bange. Sparkstøttingen rasede videre nedad, og bakken syntes ikke at have nogen ende. Hvis så vejen endda havde været lige, men den gjorde de vældigste sving. Jeg havde så småt spekuleret på at lade mig vælte, det var ialfald bedre end at smadre panden mod et træ, men farten var blevet så vild efterhånden, at jeg var bange for at knække halsen. Et øjeblik efter forlod sparkstøttingen på eget initiativ vejen og rasede ind over en pløjemark, slog et par kolbøtter og smed mig på hodet ind i en enebærbusk.

Jeg var temmelig forslået, men kunne da humpe over til et hus, hvor der var lys, en kilometers vej borte. Jeg var sikker på, at jeg havde fået frygtelige indvendige kvæstelser og beundrede mig selv lidt for, at jeg ikke sløvt blev liggende, men overvandt smerterne og slæbte mig afsted over markerne. Når jeg kom over til hytten, måtte de folk tage sig af mig. Antagelig ville jeg blive ført til et hospital, selv om jeg jo nok var for svag til at det kunne ske de første dage. Jeg havde mistet mine briller og min hue, og tanken om mine ædlere deles forfatning fik mig næsten til at opgive. Jeg syntes, at det var vidunderligt, hvad et menneskes energi og viljestyrke kunne udrette. Antagelig ville

jeg bryde sammen på husets tærskel. Jeg havde tit hørt om hårdtsårede mennesker, hvis viljestyrke var så enorm, at de kunne tvinge deres lemlæstede legeme til at lystre, til det var bragt i sikkerhed, og jeg havde altid været klar over, at jeg hørte til de mennesker, der ville kunne udføre en sådan bedrift.

Jeg sank sammen på husets tærskel efter med en sidste anstrengelse at ha banket på døren. Folkene kom ud, jeg hørte deres stemmer meget svagt og mærkede, at de bar mig ind og lagde mig på en seng.

6

Da jeg lå i sengen, syntes jeg, jeg havde det noget bedre, men mente dog at måtte sige nej tak til en kop kaffe. Bonden havde været ude efter sparkstøttingen og mit øvrige habengut, det kunne jo sådan set være det samme, nu fik jeg vel aldrig brug for det mere; brillerne var uskadte, dem tog jeg på. Alle kniplingsprøverne forærede jeg til bondens datter, der var så blid og hensynsfuld, når hun stoppede puder ned bag min ryg; når jeg ikke lå helt stille, gjorde det ondt, og når jeg så ømmede mig, så hun ganske forskrækket ud.

Ud på aftenen kom lægen, jeg hørte bilens bremser hvine foran huset. Mens han undersøgte mig, sagde jeg til ham, at jeg foretrak at høre sandheden, hvordan den end måtte være.

Sandheden, unge mand, sagde han, er, at De ikke fejler det bitterste. De har fået et par hudafskrabninger og blå pletter, men kan for den sags skyld stå op med det samme. Hvis De skynder Dem, kan De køre med mig til Valdemarsvik, ellers vælter De vel med sparkstøttingen en gang til. Mit honorar er 15 kroner.

7

Det var temmelig ubehageligt at sige farvel til de rare folk, der havde været overbevist om, at jeg ville dø mellem hænderne på dem. Jeg hørte datteren fnise, inden bildøren blev lukket. Undervejs fik jeg lægen til at nedsætte honoraret til 10 kr. og fik lov til at skylde til den første.

Jeg forlod Valdemarsvik næste morgen og brugte mine sidste penge til en billet til Stockholm, hvor jeg vistnok var hele vinteren. Jeg boede i noget, der hed Dannemoragatan, og levede af at handle ved dørene. Med alt muligt. Nåle, knapper, sytråd, bændler, sæbe, silkebånd og alt sådan noget. Jeg slævede rundt med en stor citytaske fra den ene opgang til den anden, var energisk og sparsommelig. Jeg tror, det var den hæderligste periode i mit liv. Og den fattigste. Trods alt var jeg jo dog min egen herre, og jeg havde egentlig ikke noget mod at være dydig, når bare jeg ikke blev beordret til det. Men særlig morsomt var det altså ikke.

Og da foråret kom, stak jeg af. Solgte tasken og varelageret og valsede ud ad landevejen. Nordpå. Gefle, Sundsvall, Umeå, Skellefteå, Haparanda. Jeg havde vældigt skub på og tog distancerne i rekordtid, stoppede biler på landevejen og kørte som blind passager med godstogene. Jeg havde egentlig ikke noget at jage efter, men det ligesom rystede det stockholmske trappegangsstøv af mig og gav mig en fornemmelse af at udrette noget, at komme fremad. For resten førte jageriet og min ærgerrighed som vagabond til, at jeg nær havde knækket halsen mellem Härnösand og Örnsköldsvik. Jeg havde spurgt lufferne i Härnösand, hvornår der gik godstog til Örnsköldsvik, som om det var den naturligste sag af verden, at jeg tog det

første tog. Nu var det noget af et chancespil at tage et tog, og man måtte ofte lade flere tog passere, før det lykkedes uset at komme op i en bremsekupe og gemme sig der. Og selvfølgelig ærgrede det dem, at jeg betragtede det som en selvfølge, at jeg tog det første tog, og at jeg spurgte om afgangstiden på samme måde, som en turist spørger i et turistbureau. Det var jo netop også for at ærgre dem, at jeg gjorde det.

Derfor besluttede de at hævne sig, og deres hævn havde nær kostet mig livet. Da tiden for min afrejse nærmede sig, sagde de, at de ville følge mig ned på jernbaneterrænet for at vinke farvel. Jeg protesterede selvfølgelig, sagde, at det var rørende af dem, men at det kunne jeg ikke ta imod, de skulle ikke spilde deres kostbare tid på mig ogsåvidere. Men jeg kunne ikke ryste dem af mig, og vi var et ret anseligt og opsigtsvækkende selskab, da vi ankom til jernbaneterrænet fem minutter før det togs afgang, de havde opgivet mig.

Vi hørte et tog komme sydfra, det nærmede sig hurtigt og rullede ind på stationen. Dér er dit tog, sagde en af dem, hils din tante i Örnsköldsvik.

Jeg tror ikke, de rare bisser kunne se på mig, hvad jeg følte. Det var et grimt puds, de havde spillet mig, toget var et persontog, et hurtigtog. Enhver ærlig landevejsprins ved, at det er umuligt at køre som blind passager med et hurtigtog, der er ingen godsvogne og altså ingen bremsekupeer.

Min ære som vagabond stod på spil, blev jeg gjort til grin, ville alle Sveriges landeveje vide det inden en måned, og jeg ville ikke kunne vise mig nogen steder uden at få den stukket i lommen. Jeg betragtede toget. Der var en mulighed, jeg kunne

springe op på tenderen, hvor der var en lille, smal jernafsats, jeg kunne stå på, og en jernstang, jeg kunne holde på.

Da toget satte i gang, smed jeg cigaretten og hoppede op. Jeg fik ikke tid til at se på deres ansigter, det er kraftige tog, i løbet af nogle øjeblikke er de i fuldt sving. Jeg havde nok at gøre med at holde mig fast. Det var sindssygt af mig at risikere mit liv for at dupere det lurvede rak. Hurtigtogene kører med mere end 100 km i timen, og i morgen ville der stå i *Norrskensflammen*, at man havde fundet liget af en vagabond med briller nogle km nord for Härnösand. Ja, brillerne, de var i løbet af et øjeblik sværtede af sod fra maskinen, så jeg ikke kunne se et hak, og jeg turde ikke slippe med den ene hånd og putte dem i lommen. Jeg havde ikke andet at gøre end at holde fast, lukke øjnene, bide tænderne sammen og bare tænke på det ene: at holde fast.

Hvis jernbanelinjen havde været lige, ville risikoen ha været mindre, men den gik i kurver, i vældige slyng uden om klipper og søer. I disse kurver var jernbanelegemet bygget med hældning, så toget ikke behøvede at sagtne farten. Når jeg lå i kurvens inderside, blev jeg presset ind mod tenderen og kunne slappe mit tag, men når jeg lå i ydersiden, var det, som om en vældig magnet ville suge mig ud i luften, stadig mere og mere, indtil toget igen begyndte at rette sig op.

I den største kurve lå jeg i ydersiden, og havde det varet bare et par sekunder længere, før toget rettede sig op, var jeg blevet slynget ud, jeg mærkede mine fingre langsomt slappe deres tag i jernstangen, så hænderne langsomt åbne sig på grund af det træk, min krop udøvede. Jeg tænkte ikke på, at nu skulle jeg dø, så ikke mit liv passere revy og alt det dér, min eneste tanke var at holde fast, holde ud, før eller senere måtte kurven være forbi.

Da trækket var på sit højeste, fløj min hue, det gav mig sådant et chok, at jeg nær var røget med.

Da kurven var forbi, bremsede toget. Måske den flyvende hue var årsagen til, at de havde opdaget mig. Længe inden toget holdt stille, stak fyrbøderen hodet ud af lokomotivet og skældte mig ud på en meget ophidset og uhøflig måde. Da farten var sagtnet så meget, at jeg turde, sprang jeg af, trillede ned ad skråningen og løb bort fra jernbanedæmningen for ikke at blive arresteret. Da jeg var kommet et stykke væk og vendte mig om, så jeg lokomotivføreren true ad mig. Jeg satte mig ned, tørrede mine brilleglas og lod, som om det ikke var mig, han truede ad. Lidt efter kørte de videre.

8

Det var på denne tur nordpå, jeg havde en af de mærkeligste oplevelser, jeg har haft. Jeg er egentlig ikke glad for at fortælle den, de gange jeg har gjort det, har folk sat pegefingeren på deres tinding og summet som en bi. I aften vil jeg ikke betænke mig på det, og måske De vil tro på den.

Mens vi er ved det med pålideligheden, vil jeg gerne gentage, hvad jeg før har sagt. Jeg er ikke pålidelig. Rent bortset fra de fordele, jeg derved har skaffet mig, har jeg altid følt en vis fornøjelse ved at fortælle folk noget, der var det rene opspind. Allerede som barn var jeg slem til det og blev altid straffet hårdt for det. Jeg husker tydeligt en dag, jeg havde været i Østre Anlæg og lege med mine kammerater og kom for sent hjem. Det gjorde jeg nu altid, man tog det efterhånden for givet, at jeg ikke kunne være præcis, og det blev dårligt nok bemærket. Men den dag mødte jeg far på trappen, og han spurgte mig, hvor jeg

havde været. Jeg fortalte det, og far var allerede ved at gå videre ned ad trappen, da jeg fik det indfald at fortælle ham, at en af drengene i parken havde en hest, der ikke var større end rullekonens hund. Rullekonens hund var en foxterrier.

Far vendte sig om nede på afsatsen og så rasende på mig. Nu lyver du jo igen, dreng, sagde han. Jeg bedyrede, at jeg havde talt sandhed, jeg havde set hesten med mine egne øjne, leget med den og trukket den i halen. Den var ikke større, end at far kunne ha den i sin overfrakkelomme.

Min far blev nu fuldkommen rasende, sprang op ad trappen og greb fat i mig, ruskede mig og råbte op, så hele huset kunne høre det. Han trak mig ind i entreen. Jeg hylede selvfølgelig, det plejede at være et middel til at få ham til at holde op, og indrømmede, at det med hesten var bare noget, jeg havde fundet på. Så ville han ha at vide, hvorfor jeg havde gjort det, og selv om jeg gerne havde villet, havde jeg ikke kunnet forklare ham det. Jeg vidste det ikke. Han blev ved at trænge ind på mig. Nu vil jeg ha at vide, hvorfor du fortæller den slags historier, råbte han. Jeg anede ikke mine levende råd, han trak mig ind i soveværelset og befalede mig at trække bukserne ned. Nu skal jeg en gang for alle lære dig at la være med dine løgnehistorier, sagde han.

For at slippe for klø prøvede jeg at finde på en forklaring, sagde, at det var fordi jeg altid havde ønsket mig en lille hund, der lignede en hest, og at læreren havde sagt, at i Australien havde man sådanne små heste, der sprang rundt i bjergene og levede af bær og regnorme. Jeg sagde det ikke for at irritere ham, syntes selv det lød troværdigt, men far blev helt blå i hodet, smed mig ned på sengen og tæskede løs på mig, lige til

mor bankede på døren og mor råbte: Barnabas, du slår jo drengen ihjel.

Ude i entreen råbte han, at nu kom han ovenikøbet for sent for min skyld, han skulle til et møde om pædagogik. Pædagogik var hans kæphest. Og han tilføjede, at mine søskende ikke måtte tale til mig en uge, og at jeg ingen aftensmad skulle ha, men puttes i seng. Så kunne jeg ligge og tænke over, hvad min løgnagtighed førte til.

Jeg husker, at jeg græd mig isøvn. Da mine søskende kom ind for at gå i seng, turde de ikke tale til mig, men slog mit tæppe til side for at se striberne, der sad jævnt fordelt over min ryg og mine lår. Så kom jeg igen til at græde. Jeg græd i det hele taget meget som barn, i skolen kunne læreren få mig til at græde bare ved at se på mig.

9

Jeg tror, at De forstår, at selv om mit liv har formet sig, som det har, er der ingen grund til at tvivle på noget af det, jeg sidder her i aften og fortæller Dem. Ligesom det af og til har været mig en fornøjelse at lave en historie, er det mig i aften en lettelse ikke at behøve at lægge skjul på noget, ikke at fordreje noget, ikke være nødt til at fortie noget.

Jeg kan så meget des bedre gøre det, som vi antagelig ikke oftere vil få med hinanden at gøre, og det ikke vil spille nogen rolle, hvilket omdømme De vil give mig. Jeg er klar over, at det ikke kan blive særlig smukt, jeg har sagt Dem den rå sandhed om mit liv, hvormange kunne gøre det og alligevel bevare det smukke omdømme, det er lykkedes dem at bluffe sig til. Det er ikke nogen smuk og opløftende fortælling, De får for den

håndsrækning, De har givet mig, og hvad glæde ville De vel ha af at få stukket sådan en smøre ud; er ikke sandheden om et usselt menneskes nederlag overfor vanskelighederne nok så interessant, særlig når skroget sidder lige over for Dem og virkelig eksisterer. Jeg er ikke nogen helt, tvivler i det hele taget på, at helte eksisterer. Og hvis der virkelig eksisterer nogen, ville jeg ikke bryde mig om at kende dem. Jeg er et ganske almindeligt menneske, som det er gået ad helvede til, fordi jeg fik en god opdragelse, fordi jeg måtte gøre oprør mod den ørken, de voksne gjorde mit liv til, fordi den oprørstrang aldrig forlod mig, aldrig blev mættet, og som alligevel aldrig rigtig kunne blive til noget, fordi jeg var opdraget til en slavetilværelse og blev bange for ansvaret, når det virkelig gjaldt.

Jeg forlanger ikke, De skal ynke mig, jeg kan forsikre Dem, at jeg er så tindrende ravende ligeglad, men jeg forlanger, at de tror mig. Folk fyldes med historier, den ene mere dybsindig og forloren end den anden, det jeg har fortalt Dem i aften, er bare en fortælling om et medmenneske, hvis liv gik i fisk. Og et menneske har jo kun et liv. For andre er hans liv kun en detalje i verdensbilledet, men for ham selv er det verden.

Hvis jeg endda var sluppet med at få klø som barn, hvis jeg havde været så heldig, at den moral, der blev banket ind i kroppen på mig, ikke havde siddet så fast, kunne jeg måske ha reddet min tilværelse. Men den sad fast, og den ødelagde spillet for mig de par gange, jeg havde en chance. For det menneske, der bliver i båsen, er den moral god nok, ja, er endda en støtte, men for et menneske, der kastes ud i forhold, der afviger fra det normale, er moralen en hindring. Det er meget behageligt for andre, særlig for dem, der ejer noget, er det betryggende, at

man er moralsk, men for en selv er det en svækkelse i kampen for tilværelsen.

Min tilværelse som smugler i Sverige kunne være blevet min chance, hvis jeg havde været stærk nok til at ta den, men hvad kan man forlange af en kordegnesøn med briller. Nå, inden jeg blev smugler, var det jo forresten, jeg havde den mærkelige oplevelse, jeg begyndte at fortælle Dem om. Det var temmelig højt nordpå, jeg tror oppe omkring Luleå, det hændte. Jeg havde i mange dage marcheret nordpå, som om fanden var i hælene på mig, det ligesom gav mig afløb for noget, en følelse af at foretage mig noget. Der var langt mellem gårdene der, og jeg fik ikke meget at spise i de dage, var også ligeglad, det lettede at se landet blive mindre og mindre civiliseret, og hvis det skulle være, kunne jeg såmænd undvære mad i dagevis. Jeg sov hovedsagelig i det fri eller i lader, der lå langt væk fra beboelseshusene, så jeg ikke behøvede at spørge om forlov og slap for at sige tak, når jeg gik videre næste morgen.

10

Det er sommetider hændt mig, når jeg har skullet over en gade og trafikken har kombineret sig på en ganske bestemt måde, at jeg har følt at ha oplevet den samme situation en gang før. De ved, der er ikke to situationer, der er helt ens, altid er der en detalje, der afviger. Og det er ikke mindst detaljen, man genkender. Først kommer der en grøn lastbil med bulet forskærm, så et cykelbud med hugtænder, så en taxa, hvis chauffør knapper jakken mens han kører og slår et sving med vognen, fordi en fjollet foxterrier tosser rundt på kørebanen. Sådan en kombination ser man ikke to gange i sit liv, og

alligevel er det flere gange hændt mig, at jeg har kunnet sige med sikkerhed, at jeg har set dette billede før. Ligesom jeg havde set det i drømme. En gang kom jeg til en lille, svensk by, der hedder Laholm, og da jeg trådte ud fra jernbanestationen på gaden, kom den følelse over mig. Jeg kendte den by, tiltrods for jeg aldrig havde været der før. Det var somom jeg havde levet min barndom der og nu kom hjem igen. Når jeg drejede om et hjørne, vidste jeg nøjagtigt, hvordan der så ud. Hvis man havde spurgt mig, hvordan der ville se ud bag næste hjørne, havde jeg antagelig ikke kunnet svare, jeg kan kun sige, at hvad jeg så, var så selvfølgeligt. Når jeg siger, at det var som at genkende sin barndoms by, er det heller ikke helt korrekt, for de enkeltheder, der var en del af det billede, jeg genkendte, var noget specielt for det øjeblik, jeg kom til byen i. En pige med gule fletninger, der kom ud af en dør, en slagter, der stod og talte med to sortklædte damer, et stykke papir, som vinden fejede hen ad gaden.

Jeg ved ikke, hvordan man skal forklare den slags oplevelser, måske er de bare et udtryk for den sindsstemning, man er i. Jeg har hørt, at soldater efter anstrengende marchture kan opleve noget lignende, og når jeg fortæller Dem om, hvad der hændte mig dengang oppe i Nordsverige, er det, fordi De på den måde vil kunne få et klarere billede af det menneske, der efter almindelige begreber vel bar sig så temmelig sindsforvirret ad.

Når jeg har besluttet at tale rent ud om mit liv, er det ikke, fordi jeg har villet ha, at De skulle tro, jeg er et slet menneske. Jeg har aldrig selv kunnet opfatte mig sådan. Hvad er i det hele taget et slet menneske? Mennesker handler ud fra deres følelser, deres moral og deres forstand, og de er ikke ansvarlige

for nogen af delene. Når jeg tænker tilbage, er der sikkert mange tilfælde, hvor jeg i dag ville ha handlet anderledes, men kun fordi jeg i dag har mere erfaring og en anden moral. Jeg har altid gjort det, jeg anså for at være rigtigt. Det gør vel alle. Når man da har tid til at overveje, når ikke følelserne dikterer én hurtig handling. Dengang i Nordsverige må jeg ha været som en soldat efter mange dages anstrengende march, legemligt og åndeligt udmattet. Jeg husker jo ikke mere, hvad der dengang foregik indeni mig, hvilke tanker, hvilke ideer jeg havde, og jeg synes, min flugt fra Stockholm og nordpå ser temmelig åndssvag ud, men jeg husker denne episode, og den kan måske forklare lidt om, hvordan jeg var i de dage. Man synes jo tit, at folk foretager sig tåbelige eller afskyelige ting, men set med deres egne øjne kan de overhodet ikke handle anderledes. Det er jo derfor, de gør det.

I korthed var hændelsen følgende: Jeg standsede en lille, rød sportsbil og fik lov at køre med. Bilisten sagde ikke et ord til mig, standsede blot vognen, åbnede vogndøren og lod mig sidde ind. Han var en underlig, lille mandsling med flere dage gammelt skæg, små stikkende øjne, usoigneret og frastødende. Det ene øjeblik bedømte jeg ham til at være en forbryder på flugt i en stjålen vogn, det næste til at være sindssyg, det tredje til at være romanforfatter. Han sad bøjet over rattet, så ikke tilhøjre eller tilvenstre, sagde ikke et kuk og kørte med en hastighed, der aldrig var under 80 km. Vognen vejede ikke meget, og vejen var dårlig, gik i slyng og var fuld af huller. En kone, der stod på vejen med en kurv, prøvede at standse os ved at vinke. Han standsede og bakkede uden et ord, slog bagsædet op og lod hende krybe op i vognen. Hun spurgte, om hun kunne

køre med til byen, men fik ikke noget svar, han gav bare vognen gas, og vi rasede videre.

Da vi kom til byen, standsede han. Mens konen steg ud, takkede hun os overstrømmende, men inden hun fik talt ud, bed han hende af med, at hun måtte betale to kroner for turen. Hun blev fuldstændig overvældet og kunne ikke sige et ord. Da han begyndte at overfuse hende, skyndte hun sig at betale.

Lidt længere henne standsede vi ved en benzintank og købte benzin. Han betalte med damens tokrone efter at ha fået bekræftet, at jeg ikke havde nogen penge. I næste øjeblik fo'r vi videre.

Jeg var efterhånden sikker på, at manden var gal, men var på den anden side sløvt ligeglad med, hvad der kunne ske. Ud på natten kom vi til et færgested. Færgningen foregik på en flåde af træstammer, som færgemanden trak over elven ved at hale i en jernwire, der var spændt fra den ene bred til den anden. Der var ikke lys i færgehuset. Den gale kørte vognen lige ud på flåden og satte fingeren på det elektriske horn, lige til der blev tændt lys. Et øjeblik efter tumlede en gammel mand ud af døren uden at ha fået tid til at klæde sig på.

Der blev ikke mælet et ord, mens vi blev færget over, motoren snurrede svagt, elvens vand skvalp over flåden, og wiren knirkede, hver gang den gamle halede.

I samme øjeblik vi nåede land, gav den gale vognen gas, den ligefrem hoppede op på land, og motorstøjen overdøvede færgemanden, der råbte efter os, fordi han ingen penge havde fået.

11

Jeg var efterhånden kommet i en underlig apatisk tilstand. Mil efter mil rasede vi nordpå. Engang kom vi til en stor bakke, som vognen af en eller anden grund ikke kunne tage, næsten oppe gik vognen i stå og begyndte lidt efter at køre baglæns nedad, jeg tror ikke, han brugte bremsen, ihvertfald susede vi baglæns nedad bakken med samme fart, som hæderlige mennesker kører forlæns på jævn vej. Da vognen var kommet så meget op ad bakken bagved, den ville løbe, startede han motoren og gav fuld gas frem. Heller ikke denne gang nåede vi bakkens top og måtte baglæns ned igen, endnu mere hensynsløst end første gang. Han startede igen, og vi kørte en halv kilometer baglæns op ad bakken bagved, før han besluttede sig til at prøve igen. Dennegang kom vi op. Ud på natten standsede vi og lagde os til at sove på en græsbevokset skråning.

12

Jeg vågnede på den mærkeligste måde, jeg nogensinde er vågnet. Jeg vågnede gående. Jeg vågnede ganske langsomt, og ganske gradvis gik det op for mig, at jeg gik på en landevej. Og jeg gik stadig. Først da det gik helt op for mig, blev jeg lysvågen og standsede med et ryk.

Det var sen eftermiddag, og jeg befandt mig i udkanten af en landsby. Jeg gennemrodede mine lommer og fandt et cigaretskod, satte mig i vejkanten og prøvede at blive klar over situationen.

Noget senere kom en gammel mand trækkende med en ko. Jeg spurgte ham, hvor jeg var. Han nævnede et navn, jeg ikke

kendte. Da han var gået igen, tog jeg mit kort frem og prøvede at finde navnet. Det lå fire kilometer nede ad en bivej.

Jeg gik til landsbyen, fandt et passende hus og gik ind og bad om noget at spise. Jeg sagde, jeg skulle til Luleå og spurgte om vej. Konen sagde, at jeg var gået forkert, at jeg måtte gå tilbage til hovedvejen, en halv svensk mil tilbage i den retning, jeg var kommet fra. Jeg spurgte, om hun havde set en lille, rød bil. Hun forklarede, at der aldrig kom biler denne vej, der var blind og endte oppe ved de nye, røde huse ved skoven.

Om aftenen nåede jeg tilbage til hovedvejen og drejede nordpå. Da jeg havde gået i ti minutter, kom jeg til stedet, hvor vi havde ligget og sovet. Der var endnu mærker i græsset, hvor vi havde ligget, og bilspor i vejkanten, hvor vognen havde stået. Det var fem kilometer fra det sted, jeg var vågnet.

Syvende kapitel

1

Jeg blev smugler ved en tilfældighed. Det begyndte i al uskyldighed, en af de mange små chancer, der ligger på ens vej, en af de mange ubetydelige lovovertrædelser, der gav lidt penge og lidt spænding. Og måske lidt romantik. Det er jo en gang for alle slået fast, at det er romantisk at være smugler, og man føler virkelig romantikken under foretagendet, måske fordi man identificerer sig med heltene i de smuglerhistorier, man er blevet opflasket med. Hvorfor det egentlig skal være mere romantisk at være smugler end udøve et hvilket som helst andet job på denne jord, begynder man at spekulere på, når det ikke længere er nyt at smugle, men et job, der skal passes ligesom alt andet. Der er risiko ved at smugle som ved alt andet, og der er slid og forbandet slæv ved det som ved alt andet.

Jeg var kommet så højt som til Kiruna. Det er Sveriges nordligste by, en minearbejderby, hvor der altid var en halv snes luffere, da det jo var en slags endestation, og man har svært ved at bestemme sig til at vende om og komme tilbage til de byer, man lige har forladt.

Det var ikke nogen stor by, en samling træhuse og barakker, nogle cafeer, en billardsalon. Der var mange finner og estlændere mellem minearbejderne, og på gaderne så man lapper, der kom ned fra fjeldet for at gøre indkøb, fra bjerget *Kirunavare* hørte man dag og nat larmen af sprængninger og malmtransport, og på jernbanens rangerterræn holdt lange

rækker af fulde tipvogne og lange rækker af tomme tipvogne, bagved var der en sø med vældige myggesværme og millioner af kvækkende frøer. Jeg gik og drev rundt det meste af dagen, lå oppe på fjeldet og sløvede eller sad og hang på billardsalonen, om aftenen gik jeg ud og tiggede lidt mad og lidt penge. På billardsalonen kunne jeg somme tider tjene en øl ved at rejse kegler. Af og til kom der en luffer fra Narvik med lommerne fulde af norske cigaretter, der hed Teddy og var efterspurgte, fordi en ordentlig cigaret i Sverige kostede en formue på grund af tobaksmonopolet. Teddy kostede 25 øre i Norge, og med den kurs, der var dengang, svarede det til 15 svenske øre. Og man gav med glæde 50 øre for en pakke Teddy. Derfor var det en regel, at alle, der kom fra Narvik til Kiruna, havde med sig, hvad de kunne ha i lommerne af cigaretter.

Jeg kunne jo ikke være i Kiruna resten af mit liv, og jeg havde ikke meget lyst til at tage sydpå igen. Altså måtte jeg til Narvik. Der fandtes kun to retninger fra Kiruna, nordpå til Narvik og sydpå til Gellivare. Hele landet var jo ikke andet end fjeld og tundra. Og da jeg ingen penge havde, måtte jeg spadsere. Jeg kunne følge banelinjen nordpå, kost og logi kunne jeg vel redde mig hos banefunktionærerne, der boede langs med linjen. Jeg kunne ikke køre som blind passager, de store tipvogne, der var på størrelse med en almindelig dansk godsvogn, var toplastet med malm.

Jeg husker ikke, hvor længe jeg var undervejs, jeg tænker, det har været en tur på 200 kilometer. Mange steder var banelegemet overdækket for at værne mod snefog eller gik gennem lange tunneller. Disse steder var det klogest at gå op over fjeldet, selv om det var en besværlig og lang omvej,

tunnellerne var smalle, og malmtogene, der var elektriske, havde et vældigt skub på. Det hændte, at nogle rensdyr blev kørt ned, og malmselskabet måtte betale erstatning til lapperne. Banefolkene sagde, at lapperne selv jagede renerne ind på linjen for at få erstatning.

Inde over den norske grænse blev bjerglandskabet mere vildt, fjeldene var højere, slugterne dybere, brattere og mere forrevne, og der var et utal af tunneller. Nogle steder løb linjen langs kanten af et fjeld med en svimlende afgrund under sig, og når et tog passerede, måtte jeg presse mig op mod klippevæggen. I en tunnel, jeg havde vovet mig ind i, måtte jeg springe ned i en grøft med iskoldt vand, der nåede mig til maven, det var umuligt at høre togene, før de var over en. Undervejs så jeg både ørne og bjørne, men det er så tit blevet sagt mig, at det er løgn, at jeg nu er begyndt at tvivle på, om jeg husker rigtigt.

Da jeg nåede Narvik, var det så varmt, at folk ikke bestilte andet end at gå i badedragt og spise rømmekolle. Bortset fra dem, der var pisket til at skulle bestille noget. Da jeg havde kigget byen an og sundet mig lidt, gav jeg mig til at overveje, om jeg skulle fægte mig sydpå gennem Norge eller sejle som blind passager med en malmbåd til Antwerpen. Det ene kunne jo være lige så godt som det andet, det kommer ikke så meget an på, hvor man er, som hvordan man har det. Og folk er sgu ens, hvor man kommer, de vil skaffe én arbejde, og politiet vil fange én og sende én hjem, man skulle jo ellers synes, at man måtte ha lov at gøre med sig selv, hvad man ville, der er jo ingen, der har bedt om at blive sat i verden.

Da jeg var ude at snuse i villakvarteret for at finde et passende sted at spise til middag, løb jeg på en mand, der

sagde, at der boede en dansk ingeniør i en villa lidt længere oppe, jeg kunne kende den på en pyntebalkon og på, at der altid gik en pige og puslede i haven. Han tilføjede, at i disse dage gik hun i badedragt, og at det virkelig var en najs pige med flotte bryster.

I min første tid som vagabond gik jeg altid ind det første det bedste sted, når jeg skulle proviantere. Og i den første tid rettede jeg mig altid efter de råd, jeg fik. Nu var jeg forsigtigere. For det første vil man jo gerne ha noget ordentligt at spise, og for det andet gør man tit dårlige erfaringer, når man følger de råd, folk giver én. For det tredje er landsmænd sjældent de bedste at komme til.

Da jeg fandt villaen med pyntebalkonen, prøvede jeg på at regne ud, om det var et godt madsted. Man skulle måske ikke tro, det er muligt at se på et hus, om det er folk, der lever godt og er store i slavet, men det er det. Detteher så ikke helt betryggende ud. Folk med pyntebalkoner er gerne snobbede, og snobbede folk er sjældent large. Men han havde måske købt huset og været for stor i slavet til at gide at lave om på det. Haven var velholdt uden at være sirlig. Sirlige folk er tit smålige. På den anden side var der hund, og jeg kan ikke fordrage hunde.

Trods det, at manden var dansker og havde hund og pyntebalkon, gik jeg ind. Omme bag huset traf jeg pigen i badedragt. Hun var dejlig.

2

Jeg kan ikke lide legemligt arbejde. Det er den ydelse, der betales dårligst og derfor foragtes mest. Hvis man kan se på en

mands hænder og tøj, at han aldrig har rørt et stykke værktøj, behandles han ærbødigt og høfligt. Jo mere en mands udseende er præget af fysisk arbejde, des mindre bliver der taget hensyn til ham. Jeg kan ikke lide, folk tror, de gør en velgerning, når de skaffer én legemligt arbejde. Og jeg kan ikke lide, at man skal lade, som om man bliver glad for at få det. Det måtte jeg overfor ingeniøren, da han sagde, at jeg kunne grave i hans have i otte dage.

Havde det ikke været, fordi det var så vanskeligt at komme væk fra Narvik, og havde pigen i badedragt ikke været der, havde jeg ikke taget det.

I de følgende dage gravede jeg, så sveden sprang af mig. Solen væltede ned, og der var ikke et vindpust. Jeg bestilte ikke mere end højst nødvendigt, og alligevel drev sveden ned ad min krop. Jeg havde helst lagt mig hen i skyggen under en busk og røget en cigaret, men ingeniøren beså hver aften det stykke, der var gravet, og i modsætning til så mange andre job er det ved gravning umuligt at give det udseende af, at man har bestilt mere, end man har. Man kan selvfølgelig understrege de vanskeligheder, der er forbundet med arbejdet, sten i jorden, varmen, kvikrødder ogsåvidere, selvfølgelig ikke på den måde, at man beklager sig, Vorherre bevares, men som interessante omstændigheder, der knytter sig til arbejdet. Jeg lod ingeniøren forstå, at vanskelighederne ved arbejdet stimulerede mig, at modgangen gav mig energi.

Pigen i badedragt var en slægtning, han havde i huset, jeg så desværre ikke meget til hende, kun et glimt af og til. Jeg ville gerne gøre indtryk på hende og begyndte at blive lidt forfængelig, gjorde mig bestandig ærinder oppe i huset,

vaskede mig og redte mig, rensede negle og lod brillerne blive i etuiet. I den varme havde det været naturligt kun at ha et par bukser på, men da jeg er smalskuldret og har lange, tynde arme, døjede jeg den tortur, det var at arbejde med skjorte på.

Jeg benyttede enhver anledning til at komme til at snakke med hende, og da hun ved disse lejligheder smilede og var venlig, var jeg sikker på, at jeg nok skulle erobre hende, hvis jeg bare fik tid nok til det. Jeg lod hende forstå, at jeg ikke var nogen almindelig vagabond, trangen til eventyr og mandlige bedrifter havde drevet mig ud, min far var præst, og alle døre stod mig åbne, hvis jeg blot ville vende hjem.

3

En aften ingeniøren var til et møde, indvilligede hun i at spadsere en tur med mig. Vi gik et stykke udenfor byen og satte os på en fjeldknude. Om natten stod solen som en mat kugle i horisonten, der lå et blegt lys over landskabet og ude bagved byen lå havet. Det var behageligt køligt og på min underarm kunne jeg mærke varmen fra hendes krop. Da jeg lagde armen om skulderen på hende, røg det som ild igennem mig, at hun var nøgen under kjolen. Jeg tvang hende ned og kyssede hende, hendes læber var tæt tillukket og hun gjorde sig stiv i mine arme. Da jeg knappede hendes kjole op i halsen og smøgede den ned over skulderen, ned over det ene bryst, gjorde hun sig fri og sprang op.

Jeg sprang også op, men mit hjerte bankede, så jeg ikke kunne sige et kvæk. Hun knappede sig i halsen, glattede sin kjole og begyndte at gå. Da jeg kom op på siden af hende, så jeg at hun gik og smilede. Sådan en sommernat er nu en

vidunderlig ting, sagde hun. Og tilføjede lidt efter: Men derfor kan De jo godt opføre Dem ordentligt.

Hun var altså ikke vred. Men hvad var hun da. Måske hun bare ville holde mig for nar. Jeg overvejede, om jeg skulle blive sørgmodig, det har sommetider en vidunderlig indvirkning på kvinder, men det faldt mig naturligere at blive fornærmet. Jeg svarede hende derfor ikke, sagde overhovedet ikke et ord på vejen hjem og da vi nåede villaen, sagde jeg kort godnat og gik op på mit værelse.

Næste dag var jeg kommet til den opfattelse, at jeg ligesågodt kunne opgive hende, der stak vampyr i hende og jeg havde ikke lyst til at være legetøj. Den dag var umådelig lang, jeg gravede som et bæst og kom ikke en eneste gang op til huset, jeg gravede et vældigt stykke og var ligeglad med om ingeniøren ville få den tanke, at jeg godt kunne ha bestilt noget mere de foregående dage, jeg ville være færdig, ha mine penge og rejse fra byen. Måske jeg ville købe Teddy-cigaretter for alle pengene og rejse til Kiruna med dem. Så kunne man altid senere se, hvad man skulle finde på.

Om aftnen sad vi ude i haven og drak kaffe. Ingeniøren fortalte løgnehistorier fra dengang han havde bygget jernbane i Persien og jeg kunne mærke, at pigen sad og forsøgte at regne ud, hvad jeg tænkte på; hun ville sikkert prøve på at få arrangeret, at vi kom til at snakke sammen. Men mig skulle hun ikke vampe, jeg sagde til ingeniøren, at nu var jeg jo snart færdig og at jeg havde tænkt at tage til Spitzbergen og få et job dér, om han vidste, hvornår der gik båd.

Der blev ikke kaldt på mig næste morgen og da jeg havde vasket mig og gik ned, var der ikke stillet morgenmad frem til

mig i køkkenet, som der plejede. Jeg gik rasende ind gennem stuerne for at spørge hende, hvad hun mente med det. Jeg fandt hende i ingeniørens soveværelse, hans seng var endnu uredt og hun stod i badedragt ved vinduet med en avis i hånden. Jeg kunne se på håret ved hendes ører, at hun havde været i bad og spurgte hende om jeg ikke skulle ha morgenmad. Smør det selv, svarede hun og gav sig til at læse i avisen. Hvis det havde været hendes hensigt at gøre mig gal i hodet, lykkedes det, jeg tog hende hårdt i håndleddet og rev avisen fra hende. Hun bøjede sig ned for at tage den og for at forhindre hende i det, skubbede jeg hende brutalt ned på sengen. Hver gang hun prøvede på at rejse sig, skubbede jeg hende ned igen. Da hun tilsidst gjorde et voldsomt forsøg på at komme op, vred jeg hendes håndled om, så hun kom til at ligge ned og spurgte hende, om hun havde isinde at lave kaffe til mig eller ej. Pludselig mærkede jeg, at hendes muskler blev slappe, jeg løsnede mit tag om hendes håndled og så at hun græd. Hun vendte ansigtet bort og borede det ned i puden, jeg stak hånden under hendes nakke, drejede hendes ansigt opad og tørrede hendes tårer med en flig af lagnet. Det dirrede i hendes mundvige og da jeg bøjede mig ned og kyssede hende, fik jeg en salt smag på læberne af hendes tårer. Dennegang var hendes mund ikke sammenpresset, men blød og slap. Da jeg trak badedragten af hende, gjorde hun ikke modstand.

4

Pigen hed Gurli og var meget solbrændt, men hvor badedragten havde siddet var hun hvid, det så livagtig ud somom hun havde strømper på. Vi svor hinanden evig troskab, og da jeg tre dage

senere fik mine penge af ingeniøren og skulle rejse, aftalte vi, at vi hver nat præcis på slaget tolv ville tænke på hinanden. Hver nat klokken tolv ville hun sige, at en sommernat er en vidunderlig ting men at jeg derfor godt kunne opføre mig ordentlig, og hver nat klokken tolv skulle jeg spørge om det var meningen, hun ville give mig morgenmad eller ikke. Hver nat klokken tolv resten af livet ville vi tænke på hinanden og hvis jeg blev gift, skulle jeg tænke på hende, når jeg kyssede min kone. Og jeg sagde til hende, at jeg ville aldrig kunne glemme, at det havde set ud somom hun havde haft strømper på den morgen på ingeniørens seng.

Hun hed Gurli og mit første brev besvarede hun med fire sider glødende kærlighed, mit næste besvarede hun med et prospektkort og mit tredje besvarede hun slet ikke. Og de første otte dage tænkte jeg på hende hver nat klokken tolv.

5

Jeg købte Teddy-cigaretter for alle pengene og sprang på et malmtog, der kørte sydpå klokken tre om morgenen. Fra Narvik til Kiruna kører malmvognene tomme og vognene er så store, at man kan stå op i dem uden at blive set. Jeg sad med min store pakke mellem knæene og tænkte på de historier jeg havde hørt om vagabonder, der var omkommet ved at køre med tomme malmvogne, fordi det hænder, at vognens bund åbner sig under en, hvis lukkemekanismen ikke er behandlet rigtigt. Solen stod som en mat kugle i horisonten og de tomme malmvogne lavede et helvedes spektakel. Desuden fik jeg tiden til at gå med at regne ud, hvormange penge cigaretterne ville indbringe og hvorledes jeg derefter ville anbringe min kapital.

Og da vi var kommet over den norske grænse skiftede landskabet, der var igen tundra og lave fjelde, og når jeg rejste mig og kiggede over kanten, kunne jeg af og til se et glimt af steder, jeg huskede fra fodturen. Desuden tænkte jeg på Gurli og var lidt nervøs, lidt jaloux over, at hun boede alene i villaen med pyntebalkonen sammen med ingeniøren, der var hendes slægtning men vel alligevel ikke mere end et menneske.

Da vi kom til Kiruna, pudsede jeg mine briller i et af ingeniørens lommetørklæder og hoppede ned af vognen med min store pakke.

6

Og da jeg lå i min gode hotelseng i det lille hotel ved jernbanestationen kom jeg til at tænke på den pige, jeg engang havde kendt hos en gartner, der hed Guse og boede udenfor Hamburg. Det var før jeg fik briller og hun havde ikke blot været hvid dér hvor badedragten sidder, men havde været hvid over hele kroppen. Og i det samme hørte jeg en klokke slå tolv og skyndte mig at tænke på Gurli, der efter programmet nu skulle ligge i sin seng oppe i Narvik og tænke på mig og sige, at derfor kunne jeg godt opføre mig ordentligt. Og straks efter kom jeg igen til at tænke på pigen i Hamburg, der græd på den måde, at tårerne løb ned i ørerne, og måske tænkte Guses pige på mig den nat og måske havde pigen i Narvik glemt aftalen om klokken tolv. Filminstruktørerne kendte ikke livet; når en pige lå i en seng og græd, løb tårerne ikke ned langs næseroden, men ned i ørerne. I *Porjus* havde jeg set en finne blive stukket med en kniv, og på filmen, hvor folk dengang blev stukket ned for et godt ord, havde jeg aldrig set en mand blive stukket ned på den

måde. Porjus er en lille by vest for Gellivare, hvor der er en stor kraftstation og masser af tømmerfløtere, der hver aften drikker sig fulde i estnisk smuglersprit, der er en gullig, uklar væske og smager ad helvede til. I en lille café nede ved elven kom der en finne ind og ville sælge dolke med skeder af rensdyrben, og inden han havde været der i to minutter, var en fuld fløter blevet stødt over den måde, han handlede på; de stod ved døren og sagde pæne ord til hinanden, og pludselig krummede finnen sig sammen og faldt på knæ som en muhammedaner, der ber til Allah. Han sagde ikke andet end et langtrukkent åh og der var ingen, der havde set nogen kniv. Det hele gik ganske stille og roligt, der var næsten ingen i caféen, der lagde mærke til det og den fulde fløter var bare gået sin vej. På filmen er der altid stor opstandelse, så såre et menneske skal stikkes med kniv, morderen svinger med våbnet og ofret skriger og når det endelig får kniven, sker det med et vældigt armsving. I virkeligheden foregår sådant noget så hurtigt og umærkeligt, at det først længe efter går op for én, hvad der er sket. Men når folk går i biografen og betaler for at se et menneske blive stukket med kniv, er der måske ikke noget at sige til, at de vil ha noget for pengene og hvis de ikke får et nærbillede af dolken i mandens mave, går de hjem og siger, at det var en dårlig film. Men det med tårerne er ihvertfald forkert og piger der ligger i sengen og græder, gør det vel ikke anderledes i Hollywood end andre steder på jordkloden.

7

Uden egentlig at tænke over det blev jeg smugler en gros. Da jeg havde solgt cigaretterne, havde jeg så mange penge, at jeg

kunne rejse til Narvik som passager efter en større sending. Jeg anbragte den store pakke i en tom malmvogn og kørte selv på billet i den eneste personvogn, der hørte til det tog. Det gik glat, og hver gang jeg havde udsolgt, var det naturligt for mig at tage afsted efter en ny sending. I kraft af mine stadigt større indkøb opnåede jeg en fordelagtigere pris, og da jeg var i Narvik fjerde gang og havde en lang samtale med min leverandør i en lille café, hvor vi drak tolv flasker bock og fik tilrettelagt et arrangement, hvorefter en bekendt af tobakshandleren skulle anbringe et parti cigaretter i en tom malmvogn, når jeg pr. brev havde gjort en bestilling. Vi gik grundigt tilværks, skaffede os en køreplan over malmtogenes afgang og aftalte, at han skulle sætte et lille kryds på hver side af den vogn, han anbragte pakken i. På den måde ville jeg slippe for at tage til Narvik hvertandet øjeblik, og det ville desuden før eller senere vække opmærksomhed, hvis jeg ustandselig gik i fast rute mellem Kiruna og Narvik. Selvfølgelig skulle jeg betale hr. tobakshandlerens bekendt noget for ulejligheden, men sparede til gengæld tid og rejsepenge og kunne nøjes med en gang om ugen at aflægge et natligt besøg på Kirunas jernbaneterræn og hente min pakke i den malmvogn, der havde et lille kryds på siden. Efter togplanen vidste jeg nøjagtigt, på hvilket klokkeslet vort tog ville ankomme og kunne holde mig parat.

Det gik glat, og ligesom det faktisk var gået af sig selv at arrangere transporten, gik det også af sig selv at organisere salget. Der gik en norsk sømand og bommede på caféerne i Kiruna og hed Anton. Han var klog nok til, at man ikke behøvede at være bange for, at han gjorde bommerter, og han var ikke klog nok til at man behøvede at være bange for, at han

faldt én i ryggen og lavede numre. Han fik procenter af hver pakke han solgte, og efterhånden overtog han hele salget. Det eneste jeg havde at gøre var at hente pakken på baneterrænet, sende penge til Narvik og sørge for at holde Anton med varer. Det gik forbløffende let, jeg var den der havde det lettest og jeg var den, der tjente mest.

Det viste sig selvfølgelig hurtigt, at jeg måtte foretage en udvidelse, jeg kunne importere så mange det skulle være, men der var grænse for, hvad der kunne sælges i Kiruna. Jeg rejste derfor til Gellivare og fandt en mand, der kunne forestå salget dér på samme betingelser som Anton, jeg skulle sende ham varerne fra Kiruna pr. efterkrav, på den måde behøvede jeg ikke at være bange for, at han skulle løbe med fidusen eller snyde mig for pengene. Da jeg også havde fået forhandlere i Porjus og Malmberget, besluttede jeg at give Anton fast gage for at afhente pakkerne på baneterrænet, når jeg meddelte ham, at der ville komme en sending. På den måde fik jeg friere hænder til at rejse og slap for den risiko, der selvfølgelig var forbundet med at hente pakkerne.

Da jeg havde udvidet mit marked til også at omfatte Luleå og Piteå, viste det sig, at der var problemer forbundet med organisationen, som jeg måtte tage stilling til og løse. Hvis mine forhandlere tjente for meget, kunne jeg risikere, at de begyndte for sig selv og hvis de tjente for lidt, ville de være utilfredse. Da afsætningsmulighederne ikke var ens i de forskellige byer, måtte jeg lade deres fortjeneste variere og da de antagelig ikke ville bryde sig om at høre, at andre havde bedre betingelser end de selv, måtte jeg forhindre, at de lærte hinanden at kende. I nogle byer måtte jeg indsætte to

forhandlere for at holde deres fortjeneste nede, så de ikke blev mig for stærke og måske fandt på at ville diktere mig de priser de ville give. Desuden måtte jeg sørge for min egen sikkerhed, sørge for at holde mig i baggrunden og være kendt af de færrest mulige.

Jeg tjente dynger af penge, ekviperede mig fra top til tå i Narvik og havde altid en spækket tegnebog på mig. Jeg købte nye briller med hornindfatning og et pyntelommetørklæde med mine initialer.

Mit hovedkvarter var i Kiruna, hvor jeg havde et fast værelse på hotellet ved banegården, men efterhånden var jeg stadig på rejse for at organisere salget i de forskellige byer.

8

Og på dette tidspunkt tror jeg nok, jeg var lykkelig. Jeg havde ikke meget tid til at tænke over det spørgsmål, jeg havde fuldt op at gøre, og når jeg lagde mig til at sove om aftnen, ønskede jeg at det hurtigt måtte blive morgen, så jeg kunne komme til at tage fat igen. Bestandig udvidede jeg mit område, og efterhånden afgik der cigaretter fra Narvik hver dag. Jeg var klar over at med det omfang organisationen havde fået og det efterhånden store antal personer, der var impliceret, måtte der før eller senere ske et sammenstød med myndighederne, og hele min opmærksomhed blev vendt mod denne fare. Før eller senere ville en forhandler blive arresteret, det gjaldt om at hindre at dette førte til afsløring af hele organisationen; dels ved trusler dels ved løfter måtte jeg opnå, at en arresteret forhandler holdt munden lukket. Jeg lovede i tilfælde af arrestation at betale bøderne og at sørge for vedkommende, når

han slap ud igen. På den anden side lod jeg skinne igennem, at organisationen var landsomspændende og at et forræderi ikke ville blive morsomt for den, der begik det. Trods al forsigtighed fik jeg vanskeligheder et par gange og måtte optræde hurtigt og brutalt for at klare situationen. Denne optræden var mig så inderligt imod, den passede slet ikke til mit væsen og jeg måtte bestandig spille komedie, være rå og hård og skjule, hvor skvattet jeg egentlig var. Brillerne var mig bestandig ivejen, de gav mig et fromt akademisk udseende, der ikke var egnet til at sætte mig i respekt. Derfor gik jeg mere og mere over til at benytte Anton, han var min førstemand og fulgte mig overalt, jeg gav ham en rundelig gage og hans fysik klarede mange vanskeligheder. Som nu for eksempel dengang med Lundquist fra Umeå.

Lundquist var intelligent og derfor upålidelig. Umeå var et godt marked og han arbejdede hurtigt en stor omsætning op, ansatte på egen hånd underforhandlere og ville en skønne dag selv bestemme sine indkøbspriser. Han vidste jeg fik varerne fra Narvik og meddelte mig hovent, at han ville rejse derop og selv skaffe sig en leverandør.

Jeg tvivlede ikke om, at han ville gøre det, og Anton og jeg rejste derop for at give ham en pæn modtagelse. Vi traf ham nede ved havnen og slog følge med ham. Han blev tydeligt nervøs for Antons fysik og prøvede på at bluffe os, sagde han havde opgivet det hele og kun var taget til Narvik for at søge hyre, det kunne jo ikke holde evigt alligevel, og arbejde vidste man da hvad var ogsåvidere. Jeg sagde som det var, at det ikke var let at få hyre i Narvik og foreslog ham at tage med en af malmbådene til Antwerpen, hvor der var masser af hyrer.

Lundquist kiggede på Anton, der gik og grinede, og sagde så at han måske hellere skulle gøre det. Vi tilbød for selskabs skyld at gå med ham hen og købe billetten, der gik en båd samme aften. Anton tog ham venskabeligt under armen og jeg sagde noget om, at vi jo nok kom til at savne ham.

Undervejs slog han om og spurgte om vi ikke hellere skulle tale rent ud om tingene, han ville tage tilbage til Umeå og fortsætte, han havde jo bare villet tjene noget mere og det var der vel ikke noget at sige til. Vi ville jo også gerne tjene så meget som muligt. Netop, svarede jeg. Derfor synes vi også, du skal tage ud at sejle, arbejde véd man da hvad er ogsåvidere. Desuden er luften sund på søen og der var allerede ansat en ny forhandler i Umeå. Det gjorde ham komplet rasende og Anton måtte daske lidt til ham, før han blev rolig igen.

Det var et herligt øjeblik, da han på kontoret købte en billet til Antwerpen for sine egne penge. Bagefter tog vi ham med på en café for at få noget mad og vi lovede at følge ham til båden og vinke farvel til ham. Det var til at dø af grin over at se ham stå der ved rælingen og skule efter os, da båden gled ud af havnen. Anton mente, at vi skulle ha banket ham lidt først.

9

Nogle dage efter blev forhandleren i Malmberget arresteret, men da der ikke kom mere ud af det, regnede vi med, at han havde holdt kæft. Da jeg risikerede, at Narvik-forbindelsen en skønne dag kunne gå i smadder, fik jeg arrangeret en anden importforbindelse over Østersund og da alt var stille og roligt og gik som det skulle, rejste jeg til Stockholm for at organisere et salg dér. Fra den tid jeg boede i Dannamoragatan, kendte jeg

en arbejdsløs bager, det var en flink fyr, der hadede regulært arbejde og var lidt romantisk anlagt. Jeg gjorde ham til hovedforhandler for Stockholm, han var en god kammerat og fortjente den lotterigevinst, og jeg kunne være sikker på, at han aldrig ville røbe, hvor cigaretterne kom fra. Jeg tog derfra til Gøteborg, hvor jeg ved samme lejlighed fik forbindelse med en fyrbøder på Oslobåden; på den måde fik jeg varer ad tre veje og kunne drive forretningen videre, selvom der skete noget.

Selvfølgelig var der andre end os, der smuglede norske cigaretter til Sverige, men jeg tror ikke i det format og ikke så systematisk. Forøvrigt ville jeg ved lejlighed kigge lidt nærmere på det forhold og finde veje til at få sat en stopper for uvæsenet, enten ved at angive dem eller ved at få deres leverandører til at lukke for dem.

10

Jeg har ikke forsøgt at bilde Dem ind, at jeg var en helt. Og jeg har sagt til Dem, at jeg ikke kan fordrage helte. Jeg er et menneske i det lille format, der, hvis min opdragelse ikke havde været så hård, at jeg måtte rende fra den, var blevet fængselsbetjent eller socialkontorsfuldmægtig eller sådant noget. Med min evne til at lave løgnehistorier kunne jeg måske blive en slags tredjerangsforfatter. Havde jeg haft lejlighed til at studere, var jeg sikkert blevet sagfører. De ser jeg gør mig ikke bedre end jeg er, jeg er en svag karakter, lidt forløjet, lidt upålidelig, lidt af et skvat, der altid har drømt om at ligge på ryggen i en grøftekant med gule mælkebøtter og glo op i skyerne, og ikke engang har kunnet gennemføre det. Jeg tror det er min opdragelse, der er skyld i det.

Hvis jeg havde fået en anden opdragelse, ville jeg formodentlig ha kunnet lede smuglervirksomheden frem til en stor og blomstrende forretning. Jeg har spekuleret i timevis over, hvorfor det ikke kom til at gå sådan, hvorfor jeg ikke fortsatte nu jeg var kommet så godt i gang. Eller ihvertfald afviklede den på en fornuftig måde. Jeg tror jeg rentudsagt blev bange. Ikke bange for politiet, men bange fordi jeg havde succes og forretningen blomstrede og fik stadig større format. Det er somom jeg er skabt til nederlag og modgang, det er mit element, jeg kunne simpelt hen ikke holde til succesen, den slog grunden bort under fødderne på mig. Det gjorde mig forskrækket, at pengene væltede ind i lommerne på mig, jeg blev urolig over pludselig at ha fået magt over andre mennesker, over at kunne give ordrer, ja at skulle give ordrer. Det hele var kommet så selvfølgelig og jeg sad midt i det, da det gik op for mig, hvad der var sket. Ja, jeg blev forskrækket, jeg blev nervøs, kunne ikke sove om natten, ønskede at jeg gik på en landevej i Schweitz eller et andet sted langt fa'en i vold, bare langt væk, et sted hvor ingen kendte mig, uden ansvar, uden pligter, bare gå ud ad vejen, tigge en pakke mad, sove i en lade, sidde og se på solnedgangen over bjergene.

Jeg prøvede at bilde mig selv ind, at hele ballonen jo ville revne en dag alligevel. At det jo ikke kunne holde evigt. At det var klogt at trække sig ud af det i tide.

Selvom jeg udmærket vidste, at det var løgn. Virksomheden var velfunderet, kunne holde i årevis og jeg kunne ha tjent mig en formue. Et par arrestationer ville ikke ha kunnet ødelægge den, jeg havde garderet mig i alle ender og kanter.

Jeg prøvede også ærligt på at holde ud, sagde til mig selv at jeg ville holde den gående. Ihvertfald et stykke tid. Ihvertfald så længe, at jeg kunne trække mig tilbage med de penge, jeg havde tjent. Som det var nu, stak jo størstedelen af dem i varer, der lå det ene eller det andet sted. Eller var undervejs. Jeg måtte bremse importen, sælge ud og se og komme væk.

Ottende kapitel

1

Da det begyndte at gå op for mig, at jeg ikke var født til at være leder af en smuglergeschæft, tænkte jeg mig noget i retning af, at jeg med de penge, jeg havde, kunne komme i gang med noget andet. Måske en cigarforretning i København. En cigarforretning på Vesterbrogade. Når jeg havde været inde i en sådan forretning, var jeg altid blevet ekspederet af en pæn, velklædt mand, der så ud til at høre til de mennesker, der havde det lettest i denne verden. Det er jo heller ikke noget arbejde at gå hen til en hylde, tage en pakke cigaretter, lægge den på disken og sige værsgo. Og desuden er man sin egen herre, der er ingen, der kan kommandere med én, ingen, der kan sige, at det må man, og det må man ikke. Sådan en lille pæn forretning med en god omsætning. Der måske endda gav så meget, at jeg kunne sætte nogen til at passe den og tage en tur i Dyrehaven, hvis jeg ville, ud og sidde i Studenterkilden og hænge over en kop kaffe og tænke på dengang, man var smugler i Sverige.

Måske jeg så ville gifte mig, så kunne min kone passe forretningen, når min søn og jeg tog ud og fiske i Bagsværd sø. Så ville jeg sidde i båden og fortælle ham, hvad hans far havde oplevet, sådan noget kan man nemlig godt være bekendt, når man først er kommet ovenpå. Så er det bare eventyrligt og romantisk, og man siger noget om, at man har godt af at prøve lidt i livet, mens man er ung og så videre. Men når man skal sidde på et folkekøkken og fortælle det samme, tager det sig

helt anderledes ud, så er der ingen duft af romantik og eventyr, så vil det bare sige, at man har været et skvat, der ikke har kunnet drive det til noget i denne verden.

Og jeg fik jo altså ikke hverken kone eller cigarforretning, og når jeg tager i Dyrehaven, er det for at sælge snørebånd til skovgæsterne.

2

Jeg flygtede fra det hele. Ganske uden grund. En nat. Jeg var gået ned for at ta et slav billard, på salonen skulle jeg træffe Anton, og der var en forfærdelig bunke vrøvl, der skulle ordnes. Ikke et øjeblik de sidste måneder havde jeg haft rist eller ro, altid var der skæg og ballade, så med det ene, så med det andet. Jeg havde drømt om at ta til Abisko for at stå på ski og mænge mig med de fine, men det var klart, at det ville der aldrig kunne blive tid til. Ikke et øjeblik kunne jeg vende ryggen til min organisation, jeg var lænket til den. Dag og nat. Og det ville aldrig få nogen ende. Før engang måske, når de puttede mig i tugthuset.

Og nu skulle jeg ned og spille billard og høre på deres vrøvl. Og de forlangte, at jeg skulle træffe afgørelser og være stor i slavet. Og jeg var født småborger og ville ikke kunne holde til det i det lange løb. Det skulle blive vidunderligt at sige farvel til det hele, kaste slaveåget. Og da jeg stod udenfor cafeen, fik jeg den tanke, at jeg jo lige så godt kunne gøre det i aften som på et hvilket som helst andet tidspunkt.

3

Jeg tog toget direkte til København. Jeg kom med færgetoget til Hovedbanegården en tidlig morgen og satte mig ind i restaurationen for at få kaffe og kigge i aviserne efter cigarforretninger til salg. Da tjeneren kom med kaffen, viste det sig at være en af mine skolekammerater, der hed Jeppe, en rødmosset, gulhåret fyr, der altid gik og sparkede mig over skinnebenene for at få mig til at tude. Det gik ikke så godt, sagde han, hans far havde haft en cigarforretning på Vesterbrogade, slavetilværelse, du gamle, bundet fra morgen til aften, ingen fortjeneste, måtte lukke, tiderne, forstår du, krisen. Han blev ved at stå og sludre, indtil en gammel dame, der havde en lille høgenæse og lignede en kalkun, havde skreget tjener otte gange. Inden han gik over til hende, sparkede han mig for gammelt venskabs skyld over skinnebenet.

Jeg gik lige ind på et rejsebureau og købte billet til Paris. Et sted i verden skal man jo være, og det ene kan være lige så godt som det andet.

4

Og sådan fortsatte det, jeg ved snart ikke, om jeg gider fortælle mere, og om De gider høre mere.

Mit liv var jo bare en evindelig gentagelse af sig selv. Det var det samme og det samme og det samme. Ustandselig. En trædemølle. Jeg havde en fornemmelse af at blive snydt for livets virkelige oplevelser, min tilværelse var værdiløs. Og jeg ville aldrig nogensinde komme til at opleve det, der virkelig havde værdi. Det hele havde været forsjusket og forfejlet fra

start. Ligegyldigt, hvad jeg fik med at gøre, kom der aldrig noget ud af det, ikke engang som lovovertræder kunne jeg drive det til noget, bare pjokke rundt i tilværelsen og lave smånumre.

Jeg soldede mine penge op i Paris og tog til Rivieraen, til Nice, hvor jeg ernærede mig som en slags fremmedfører. Skal man kunne leve af det, må man ikke være for moralsk. Og jeg levede af det. Men ikke særlig godt. Og da jeg en dag hørte, der var kommet ny konsul i Marseille, tog jeg dertil og fik en hjemsender over Berlin. I Berlin var jeg et halvt år ved et privatdetektivbureau, der var specialist i at ødelægge ægteskaber og i øvrigt havde sine indtægter ved pengeafpresning. I det halve år oplevede jeg rigeligt af det, man kalder stof, romanstof, vi skaffede skilsmissegrunde, forstår De. Kunne man ikke få en mand kompromitteret på én måde, var der altid en anden, der lykkedes. Hvis fruen ville skilles og ville give en fornuftig part af sit underholdsbidrag, skulle vi nok ordne den sag. I nødstilfælde afskedigede hun sin pige og antog en dame, vi havde specielt til det samme. Den ny pige lagde an på herren i huset, og som regel er det ikke svært for en velskabt pige at forføre en mand. Når tiden var inde og tidspunktet valgt, kom fruen uventet hjem med en ven og trængte ind i soveværelset, hvor hendes håndgribelige skilsmissegrund fandt sted i sengen. Der var selvfølgelig ægtemænd, der ikke ville gå i gyngen, i så tilfælde lokkede pigen blot den stakkels mand ind i soveværelset under et eller andet påskud, låsede døren og smed nøglen ud ad vinduet, trak kjolen af, flængede sit undertøj, væltede et par stole og skreg om hjælp, hvorefter fruen og vennen, der tilfældigt kom hjem i det samme, åbnede døren ved hjælp af en anden nøgle og befriede den stakkels pige. Når

sagen kom for domstolen, grinede både dommeren og tilhørerne, når ægtemanden forklarede, at det var pigen selv, der havde klædt sig af og flænget sin chemise. Når så konen havde vundet sagen og havde fået tilkendt sit underholdsbidrag, begyndte vores egentlige arbejde med under alle mulige påskud at få hende til at aflevere den ene sum større end den anden. Selvfølgelig truede vi hende ikke direkte med at lade alt komme for dagens lys, vi havde mere effektive og mindre farlige metoder. Måske var det den skuespillerinde, vi havde engageret til at flænge sin combination, der ville gå til politiet og bekende alt, hvis vi ikke hjalp hende med en billet til Sydamerika, måske var det en afskediget detektiv, der kun ville holde mund, hvis vi købte en café i Wedding til ham. Under alle omstændigheder ville vi jo være forfærdelig kede af en eventuel skandale, men disponerede ikke selv over hele den nødvendige sum og håbede på forståelse og støtte.

Chefen for bureauet hed Haubitz og havde tidligere været privatdetektiv for en hohenzollersk prins. Det stod der ihvertfald på firmakortet, og jeg har aldrig vadet i så meget svineri som i det halve år. Det endte med, at jeg truede ham til at give mig penge til at rejse til Paris for.

5

Med denne rejse begyndte sådan set et nyt afsnit af mit liv. Da jeg stod på Gare du Nord havde alt humør forladt mig, det var ligesom mit liv var færdigt, var gået istå og ikke kunne komme igang igen. Efter programmet skulle jeg nu bare se at skaffe penge til at betale et hotelværelse og til lidt mad og iøvrigt lade dagen imorgen være dagen imorgen. Og dagen efter skulle jeg

gøre det samme, og før eller senere ville der vise sig en chance, som det blot gjaldt om at gribe. Jeg havde været i den situation hundrede gange før og havde praktisk talt et helt system at gå frem efter. Det var det rene rutinearbejde.

Men da jeg stod der på Gare du Nord og skulle til at gå igang med at erobre mig en slags tilværelse, gik jeg pludselig ista. Jeg kunne ikke mere. Jeg satte min håndkuffert ind i garderoben og gik mig en tur gennem gaderne for at få det lille anfald af pip overstået.

Og jeg vandrede hele dagen og hele natten op og ned ad gaderne, og jo mere jeg prøvede på at komme til fornuft, des værre blev det. Jeg var sulten og prøvede ikke engang at tænke på, hvordan jeg kunne få noget mad. Jeg var dødtræt og kunne nok ha fundet udvej for at komme i en seng, men det var ligesom jeg var for træt af denne stadige kamp til at kunne beskæftige mig med det spørgsmål. Jeg var hudløs mellem tæerne af at trave på stenbroen, mine strømper gnavede sig ind i huden og smertede, mine ankler var ophovnede, og jeg kunne ikke engang beslutte mig til at gå ind i en park og sætte mig på en bænk.

Og det lille anfald af pip ville ikke slippe mig igen og da jeg begyndte at spekulere over, hvordan det var kommet, kom jeg i tanker om, at jeg på banegården havde set en plakat med min fødselsdato og derved var kommet i tanker om, at jeg om nogle dage fyldte tredve år. Og det var den latterlige tanke, der havde slået fornuften ud af mit hode og ikke ville give mig fred.

For det betød, at hvis mit liv ikke skulle smuldre bort som sand mellem fingrene, måtte jeg gøre min tilværelses

regnestykke op og lægge et budget for den resterende halvdel af mit liv. Hvis det da ikke var for sent.

Og derfor kunne det være ligemeget om jeg kom iseng og om jeg fik mad og om en kvinde skød med mig og om jeg var i Paris eller et hvilketsomhelst andet sted.

Og tanken om at redde mit liv, inden det var for sent, ville ikke slippe mig igen og først da solen stod op, smed jeg mig ved Seinens bred og faldt isøvn.

Og da jeg vågnede var tanken der stadigvæk og jeg var lige så bange for fremtiden som en dødsdømt.

6

Når et menneske skal fortælle om sit liv, er det tilbøjeligt til at fortælle om de rent udvendige oplevelser, det har haft; så var det i lære, siger det, så blev det soldat og så var det fem år i Magasin du Nord og så brækkede det benet og så vandt det en præmie i at trille med kugler på en eller anden måde og kom i avisen med kuglen og præmien og så alvorlig og beslutsom ud på billedet og så blev det gift og blev lagerforvalter og siden er der sådan set ikke sket noget, der var værd at tale om.

Ligesom verdenshistorien bare er kongerækker og krige. Måske man skulle fortælle sin historie på en anden måde, de udvendige oplevelser betyder sgu ikke så meget, jeg har haft rigeligt af dem og alligevel har min tilværelse været ørkesløs og triviel. Men måske det ville blive svært at fortælle om det, der sker inden i én selv, det ligger jo og arbejder indeni én, man kan ikke kontrollere det, men pludselig en dag er omvæltningen fuldbyrdet, det bryder frem og vælter alting overende.

7

Mennesker har vel et ideal, de går og prøver på at komme til at ligne; når de pludselig en morgen opfører sig på en anden måde end sædvanligt er det måske, fordi de har skiftet ideal. Nogle har måske et helt sæt idealer at skifte med. Det gælder selvfølgelig ikke personligheder, men hvem er forøvrigt personligheder. Jeg selv er det ihvertfald ikke og jeg har aldrig truffet nogen.

Et menneske har kun et liv og angsten for at blive snydt for det, der virkelig havde værdi her i tilværelsen, fik mig til at skifte ideal. Jeg ville være hæderlig og flittig, jeg ville ha hjem, kone og barn. Jeg ville glemme grøftekanter og al frihedssludder, glemme at jeg hadede at underkaste mig og ta mod ordrer, jeg måtte leve sammen med mennesker, jeg holdt af og som holdt af mig. Friheden opnåede jeg dog aldrig og selv om jeg opnåede den, var jeg af sådan en beskaffenhed, at jeg ikke kunne leve i den, jeg var opdraget til lydighed og selvom jeg havde gjort oprør og var flygtet, havde min opdragelse alligevel forkvaklet mig i den grad, at jeg ikke kunne handle selvstændigt.

8

Alle andre mennesker passede deres arbejde og levede på normal og fornuftig vis, sad hjemme om aftnen og hørte radio, læste ugeblade og legede med deres børn. Og når de kom hjem om aftnen råbte ungerne inde i entréen: *Far kommer*, og når de kom ind i stuen, stod deres kone der med et stille, varmt smil, der sagde: *Jeg har savnet dig sådan*.

Og jeg lå der ved Seinen og drømte om at leve som andre mennesker og føle to bløde arme om min hals. Ikke en luders arme, ikke en biografbilletpige, jeg forførte, men en hustrus arme. Oppe på broen rasede busserne afsted med mennesker, der indordnede sig og levede normalt og på floden gled pramme forbi med familieliv og pelargonier i agterstavnen og de arbejdsløse der stod på bredden og fiskede, gik til middag hjem til deres kone med det, de havde fanget.

9

Jeg fik en plads som garderobemand i den danske café i *rue Servandoni* og jeg havde et beskedent værelse på et lille hotel ved *Place Nation* og jeg forsøgte at få det værelse til at ligne et hjem. Og jeg prøvede at holde mig hjemme i min fritid, købte en hjemmejakke, et rygebord og en lille radio. På mit arbejde var jeg alvorlig og høflig og jeg brugte ikke flere penge end højst nødvendigt.

Men når jeg sad på mit værelse, måtte jeg gøre vold på mig selv for at blive siddende i stolen med min bog. På vejen hjem i bussen sagde jeg altid til mig selv: Nå du gamle, iaften skal vi ha det rigtigt hyggeligt; jeg tvang mig til at fløjte og når jeg kom op på værelset gik jeg længe og puslede, skiftede jakke, skiftede sko, ordnede og lukkede op for radioen, altsammen for at skabe den atmosfære, der gør et rum til et hjem. Jeg havde købt en pibe og tiltrods for at det smagte mig bedre at ryge cigaretter, stoppede jeg min pibe, lænede mig tilbage i stolen og tvang mig til at sige: Ah, man har det alligevel hyggeligt, en pibe tobak og en god bog.

Og jeg tænkte det vel var noget af en vanesag og hvilken fornøjelse var der vel ved at piske op og ned ad gaderne. Og jeg rejste mig og gik hen til vinduet og var hundrede gange ved at ta min hat og gå, men tvang mig til at sætte mig igen og læse videre. Og jeg tænkte, at det var det med hustruen og alt det der, der manglede.

10

Og over hele jorden levede menneskene sådan, de havde en hule, en kvinde, unger og de havde et job. Og når de døde, var der nogen der græd, nogen der lagde blomster på deres grav og savnede dem. Og hvis jeg døde, ville ingen savne mig og det ville dårligt nok blive opdaget.

Så lærte jeg Jeanine at kende og livet begyndte at få facon. Jeanine serverede i en spiserestaurant i *rue Vavin* og havde en krop som et fransk fotografi og et ansigt som en engel.

Niende kapitel

1

Vi gik en tur i Boulogneskoven og Jeanine var en ganske almindelig pige, der gerne ville giftes og ikke troede, det var mit alvor. Og hun havde en onkel, der kunne skaffe mig ind i et herskabshus som portner og vi ville få det så godt.

Og jeg kom til at elske alt, hvad der var almindeligt og vi gjorde alt det, almindelige mennesker gør. Vi gjorde udflugter og vi gik på besøg hos hendes familie og vi købte små, billige ting til det lille hjem, der skulle blive til virkelighed, såsnart jeg kunne tiltræde stillingen. Og en dag kom hun med et par broderede tøfler til mig og en dag købte jeg en tepotte af porcelæn og seks par kopper. Og hun syede knapper i mine skjorter og gjorde mig glad ved at sige, at jeg skulle være ordentlig med mit tøj. Og hos en fotograf på Boulevard Montparnasse var der et udstillingsskab med fotografier af små børn, som vi altid måtte standse og se på, og så skulle jeg altså være portner resten af mit liv og Jeanine tjene lidt ekstra ved at hjælpe til hos herskaberne.

Og så en morgen kom Jeanine ind i den danske café i *rue Servandoni*, mens jeg var ved at pudse, og sagde, at hun havde fået besked om, at jeg kunne tiltræde om tre uger. Og hun havde en blomstret kjole af tyndt stof på og hun lignede et billede i *La vie parisienne*, men hendes ansigt var som et barns og nu skulle jeg endelig til at leve som andre mennesker og være lykkelig.

Og fjorten dage før brylluppet drak jeg mig fuld, fordi jeg vidste, at jeg ikke ville være istand til at gennemføre det, fordi jeg ikke ville kunne være portner resten af mine dage.

Og en uge før brylluppet skrev jeg et brev til Jeanine og bad om tilgivelse og to dage senere var jeg i København.

Og nogle dage senere rejste jeg til Sverige og for at tjene lidt på vejen tog jeg tredve pakker *Flag* med, som jeg ville sælge i Malmø, og da jeg ville sælge den første, blev jeg anholdt og sat i fængsel og efter tre ugers forløb dømtes jeg til at betale den svenske stat erstatning og blev udvist af det svenske kongerige for tid og evighed.

Og da jeg stod i København igen, havde jeg ikke penge til at købe mad for og gik op i et hus for at betle. Det første sted var der ingen hjemme og det andet boede der en jernbaneportør, eller også var det en løjtnant, det var ihvertfald noget i den retning, og han ringede efter politiet og jeg blev dømt for betleri.

Og siden er alt, hvad jeg har rørt ved, gået galt for mig; prøver jeg på at handle lidt, bliver jeg anholdt, sover jeg i en jernbanevogn, kan jeg være sikker på, at der bliver razzia netop den nat. Heldet har helt forladt mig.

Jeg har tit tænkt på, at det egentlig ville være nemmere at gøre en ende på det hele, tage lidt gas eller sådan noget, men jeg har aldrig kunnet beslutte mig til det, ikke fordi jeg er fej, men jeg har ganske simpelt ikke haft lyst til det.

Og indtil for et par dage siden boede jeg i en automobilkasse, den var mit hjem og jeg følte det sådan. Og jeg har villet så meget og har haft så store planer om frihed ogsåvidere, og så ender det med, at jeg bor i en bilkasse og er glad for den.

Men egentlig er jeg ikke utilfreds med tilværelsen og sommetider hygger jeg mig i den fornemmelse, at jeg har snydt dem, der ville snyde mig. Forstår De, min triumf er, at jeg ikke blev kordegn eller noget i den retning, det blev jeg opdraget til, og jeg snød dem. Jeg har snydt dem allesammen. Man bliver opdraget til at være pæn og artig, til at slide og slæve for andre uden at få noget for det og dø lige så fattig som man blev født. Og når folk bliver utilfredse med at skulle slide i det nat og dag og alligevel være ludfattige, trøster man dem ved at sige, at salt og brød gør kinden rød og fortæller dem historien om verdens lykkeligste mand, der ikke engang ejede en skjorte. Men det nummer har man ikke kunnet lave med mig, jeg har snydt hele banden, min far og min mor, mine tanter, lærerne, aviserne og kirken, præsten og hele opdragelsessystemet, hele samfundet, – dér har de gået og maset med mig, tævet mig og præket og kommanderet og prøvet på at få gjort mig til gartner eller portner eller kustode eller noget andet solidt, – og så har det hele været spildt, jeg har snydt dem ganske enormt, hele systemet var spildt på mig.

Historien om den lykkelige mand uden skjorte har man lavet for at folk ikke skulle føle sig utilfredse i slaveriet. Den kunne de ikke lave med mig, og det er jeg stolt af. For at fåret ikke skal gøre vrøvl over at blive klippet, siger man, at Gud mildner luften for det.

Desværre har jeg ikke min bilkasse mere, for et par dage siden var der nogen i den, da jeg kom hjem, og jeg fik mit brilleglas smadret og måtte gå på gaden om natten.

Om "Gud mildner luften for de klippede får"

Forfatter: Mogens Klitgaard (1906-1945).
Org.udgave: Mogens Klitgaard: *Gud mildner luften for de klippede faar.* Povl Branners Forlag – Nørregade, København 1938.
Denne udgave baseret på: Mogens Klitgaard: *Gud mildner luften for de klippede får.* Carit Andersens Forlag u.å.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Retskrivningen i nærværende udgave er nænsomt ændret mod det nutidige (aa til å, kunde/skulde/vilde til kunne/skulle/ville), tydelige trykfejl og inkonsekvenser i stavemåder er rettet, men i øvrigt er forfatterens særegne retskrivning respekteret.

Forside: "*Lou Ambers with a large bag over his shoulder, mounting the ladder of a train car*" (1935). Foto fra "New York World-Telegram and the Sun Newspaper Photograph Collection", Library of Congress (no known restrictions).

ISBN 978-87-7628-310-0
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-449-8 (Ølstykke 2016).

© 2026 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk